1. ЗАГАДКОВІ НІЧНІ ПРИГОДИ ІНСПЕКТОРА ЛОНЬЙОНА ТА ХВОРОБИ ЙОГО ДРУЖИНИ СОЛАНЖ

Коли в кабінеті Мегре нарешті погасло світло, повернуло вже на другу годину ночі. Комісар підвівся й, протерши очі з розширеними від утоми зіницями, штовхнув двері інспекторської, де чатували Лапуент і Бонфіс.

— Добраніч, хлоп'ята, — буркнув він і вийшов до просторого коридора.

Проходячи повз прибиральниць, що вже підмітали підлогу, Мегре махнув їм на прощання рукою. Як і завжди в цю пору, по коридору гуляв протяг, а сходи, якими він спускався в супроводі Жанв'є, були мокрі й слизькі.

Була вже середина листопада. Зранку йшов дощ. Прокинувшись о восьмій годині, комісар того дня так і не вийшов із свого жарко натопленого кабінету, а тепер, переходячи через двір, мерзлякувато підняв комір пальта.

— Де тебе висадити?

Викликане телефоном таксі вже чекало на нього перед головним входом управління.

— Біля першої-ліпшої станції метро, патроне.

Дощ лив як із відра, суцільними цівками, що розбризкувалися вдаряючи у тротуар. Біля станції Шатле машина зупинилася і інспектор зійшов.

— Добраніч, патроне.

— Добраніч, Жанв'є.

У їхньому житті вже можна було б налічити сотні подібних моментів, і щоразу, прощаючись після вдалого розслідування, обидва відчували однакове, трохи похмуре вдоволення.

За кілька хвилин Мегре вже піднімався сходами до своєї квартири на бульварі Рішар Ленуар. Знайшовши в кишені ключа, він обережно відімкнув двері і майже відразу почув, як повернулась у ліжку пані Мегре.

— Це ти?

Сотні — якщо не тисячі — разів, коли він повертався додому серед ночі, вона сонним голосом проказувала цю фразу, потім так само навпомацки запалювала нічника на тумбочці біля ліжка й уставала в самій сорочці, щоб глянути на чоловіка й дізнатись, у якому він настрої.

— Все скінчилось?

— Еге ж.

— Молодик нарешті заговорив?

Мегре кивнув.

— А ти не голодний? Може, я щось приготую?

Він повісив на звичне місце свого мокрого плаща і розв'язав краватку.

— У холодильнику є пиво?

Кілька хвилин тому він мало не зупинив машину біля відчиненої пивнички, щоб хильнути кухлик.

— Те, що ти думав?

Загалом банальна справа, коли можна назвати банальною справу, від якої залежить доля кількох людей. Газетярі вигадали сенсаційний заголовок: "Бандити на мотоциклах".

Якось серед білого дня перед ювелірною крамницею на вулиці Рени зупинилося два мотоцикли. З першого зійшло двоє добродіїв, з другого — один і, зав'язавши обличчя червоними нашийними хустками, кинулись до крамниці. За хвилину всі троє вибігли звідти з пістолетами в руках, прихопивши кілька годинників та коштовних прикрас з вітрини й прилавка.

Це сталося так несподівано, що очевидці події спочатку розгубилися. Відтак, отямившись, кілька автомобілістів рвонули слідом за злодюгами і відразу створили таку пробку, що рух на вулиці припинився й бандюги спокійнісінько накивали п'ятами.

— Вони на цьому не зупиняться, — сказав, як у воду дивився, Мегре.

Бо трофеї були досить мізерні. Ювелірна крамниця належала одній вдові, і торгували там переважно біжутерією..

— Вони просто хотіли виробити свою техніку нападу. Наліт на мотоциклах — такого ще не було.

Комісар не помилився: за три дні та сама сцена повторилася перед розкішною ювелірною крамницею у передмісті Сен-Сшоре. І з тими самими наслідками — хіба що цього разу бандюги повезли з собою

коштовностей на кілька мільйонів старих франків; у газетах писали — на двісті, страхове агентство заявило, що на сто.

Однак під час утечі один із грабіжників загубив свою хустку, і через два дні його заарештували в слюсарній майстерні на вулиці Сен-Поль, де він працював.

Того ж вечора за ґратами опинилося ще троє — старшому було двадцять два роки, молодшому — Жанові Бошу на прізвисько Жанчик — ще не сповнилося й вісімнадцяти. Це був білявий хлопчина з довгою чуприною, син домогосподарки. Мешкав він разом з матір'ю по вулиці Сен-Антуан, а працював теж у слюсарні.

— Ми з Жанв'є цілісінький день проморочилися з ними, — понуро мовив до своєї жінки Мегре.

І випили за цей час бозна-скільки кухлів пива з бутербродами.

— Послухай, Жанчику. Ти, я бачу, налагодився мовчати. Тобі втовкмачили, що саме так має поводитися справжній гангстер. Тільки не здумай удавати, що до цього додумався тн сам чи хтось із твоїх дружків. За вами хтось стоїть. Це він усе організував, але сам залишається у тіні. Місяців зо два тому він вийшов із в'язниці і тепер не хоче туди повертатися. Признайся, що він сидів десь поруч в украденій машині й прикривав вашу втечу, влаштувавши пробку…

Ковтнувши холодного пива, Мегре почав роздягатися, коротко викладаючи дружині цю справу.

— Такі хлопчаки найзатятіші… Їм уже встигли прищепити поняття про злодійську честь…

Він наказав заарештувати трьох старих рецидивістів, серед них свого давнього знайомого Гастона Нуво. Як і слід було сподіватися, в

цього бандюги було надійне алібі: двоє свідків підтвердили, що під час нальоту він сидів у одному з барів на авеню Терн.

Протягом кількох годин очна ставка нічого не давала. Віктор Сідон на прізвисько Гладун, яке, до речі, цілком пасувало до нього, найстарший із трьох мотоциклістів, лише хитро зиркав на комісара. Сож'є на прізвисько Пістон лив сльози, присягаючись, що він нічого не знає.

— Ми з Жанв'є вирішили зосередити всі зусилля на наймолодшому. Привезли матір, і вона заходилась його вмовляти:

"Скажи правду, Жанчику. Ти ж бачиш, що ці папи зовсім не бажають тобі лиха. Вони розуміють, що тебе в це діло втягли інші..."

Так минуло двадцять препаскудних годин, аж поки до краю зморений хлопчисько не перестав опиратися. А втім, бачити, як раптом розколюється такий от горішок, теж було не дуже приємно.

— Гаразд, я все скажу. Це справді Нуво. Ми познайомилися з ним у "Лотосі", і він втягнув нас у це діло...

"Лотос" — невеличкий бар на вулиці Сен-Антуан, куди молодь сходиться послухати платівки, що їх програвали музичні автомати.

— Тепер мені амба. Його дружки одразу мене уколошкають, як тільки я вийду з тюрми... І все через вас.

Ну от і все. Скінчився ще один день. Коли Мегре лягав спати, голова у нього тріщала від болю.

— Тобі завтра о котрій?

— О дев'ятій.

— Може, поспав би трохи довше?

— Ні! Розбуди мене о восьмій.

За хвилину він уже хропів на всі заставки. А коли прокинувся, у нього було таке враження, наче ще й не лягав. Йому здалося, що десь на другій чи третій хвилині по тому, як він уклався, в коридорі пролунав дзвінок і дружина вислизнула з ліжка.

Потім він почув перешіптування. Чоловічий голос був наче знайомий, та комісарові здавалося, що все те йому сниться, і він ще глибше зарився в подушку.

Він чув крізь сон, як до ліжка знов підійшла дружина, і навіть здивувався, чого вона так довго не лягає. Адже, певно, хтось помилився дверима. Ба ні! Ось вона торкнула його за плече, потім відхилила завіси, і, не розплющуючи очей, комісар усвідомив, що вже день.

— Котра година? — глухо запитав він.

— Сьома.

— Там хтось прийшов?

— Лапуент. Він чекає на тебе в їдальні.

— Чого йому треба?

— Полеж іще хвилину, я приготую каву.

Щось у її голосі примусило його подумати, що в неї погані новини. Чи не тому вона не зразу відповіла на його запитання? Небо за вікном було брудно-сіре. Досі йшов дощ.

Першою гадкою Мегре було, що Жан Бош, перелякавшись відплати за свої визнання, повісився у своїй камері попереднього ув'язнення. Мегре підвівся і, не чекаючи кави, швидко надяг штани, причесався і з ще заспаним обличчям штовхнув двері до їдальні.

Біля вікна у чорному плащі стояв Лапуент, тримаючи в руці темного капелюха. На щоках після нічного чергування темніла щетина.

Мегре запитально глянув на нього.

— Пробачте, що я вас так рано розбудив, патроне… Цієї ночі сталося нещастя з одним із наших добрих друзів…

— Жанв'є?

— Ні, він не з управління…

Пані Мегре внесла тацю з двома великими чашками кави.

— З Лоньйоном…

— Його вбито?

— Тяжко поранено. Його відразу одвезли до лікарні Біша, і ось уже третю годину професор Менго його оперує… Я не хотів вас будити раніше, щоб дати вам оді-спатися після вчорашнього… Знаєте, спочатку в нього майже не було шансів вижити…

— Як його поранено?

— З пістолета… Одна куля в животі, друга трохи нижче плеча…

— Де це сталося?

— На авеню Жюно… Він був на вулиці.

— Сам-один?

— Еге ж. Поки що цією справою займаються його колеги з вісімнадцятої округи…

Мегре маленькими ковтками сьорбав каву, але цього ранку вона здалася йому на диво несмачною.

— Потім я подумав, що ви захочете його побачити, коли він опритомніє… Машина внизу.

— І невідомо ніяких подробиць?

— Майже ніяких. Ніхто навіть не знає, що він робив на авеню Жюно. Перша постріли почула консьєржка… Вона й зателефонувала до поліції. Одна куля пройшла крізь віконницю, розбила шибку і застрягла в стіні над ліжком…

— Зараз я одягнуся.

Поки пані Мегре подавала на стіл, він пішов до ванної. Знявши свого плаща, Лапуент чекав.

Попри своє давнє бажання перейти до Сюрте, Лоньйон усе ще працював у районному комісаріаті, і Мегре доводилось мати з ним справу щоразу, коли у вісімнадцятій окрузі траплявся якийсь незвичайний злочин.

Це був один із двадцяти інспекторів, котрі мали своє бюро в будинку Монмартрської ратуші й завжди ходили в цивільному, за що їх прозвали сіроштаньками.

За свою буркотливу вдачу Лоньйон дістав ще одне прізвисько — Нечема. Та, на думку Мегре, його з не меншою підставою можна було прозвати інспектор Невдаха: бідолашний Лоньйон мав якийсь дивовижний хист накликати на себе всі нещастя.

Дрібненький на зріст, худорлявий, він страждав на хронічний невиліковний нежить і цілісінький рік, узимку і влітку, ходив із сльозавими очима й червоним, мов у п'янички, носом, хоча в усій Франції, певно, не було поліцая більш непитущого, як Лоньйон.

До того ж він мав хвору дружину, яка проводила цілі дні або в ліжку, або в кріслі перед вікном, так шо після роботи Лоньйонові доводилося ще поратися вдома, бігати на базар та готувати на кухні. Скромна платня не дозволяла йому наймати прибиральницю частіше, ніж раз на тиждень.

Вже чотири рази він виставляв свою кандидатуру на конкурс до Сюрте і завжди провалювався через найбезглуздіші помилки, хоча мало хто міг би позмагатися з ним щодо фахового хисту. Це був справжній дойда: коли вже брав слід, то не губив його до кінця. Затятий, дуже ретельний, він буквально нюхом відчував злочин і міг вирізнити шахрая або вбивцю в найгустішій юрбі.

— Його сподіваються врятувати?

— Хірург у Біша дає йому три шанси на десять... Для людини, 'що заслужила прізвисько інспектор Невдаха, це було не дуже багато.

— Він щось говорив?

Мегре з дружиною та Лапуент ласували свіжими булочками, що їх щойно залишив під дверима розсильний із булочної.

— Його колеги нічого мені про це не сказали, а мені було незручно допитуватися...

Серед районних інспекторів не тільки Лоньйон був уражений комплексом неповноцінності. Мало не всі його колеги так само заздрісно косилися на "велику хату", як прозвали вони Управління карного розшуку, і, натрапивши на цікаву справу, варту великих заголовків у газетах, дуже неохоче випускали її з рук.

— Ну, гайда! — зітхнув Мегре, натягуючи на себе вологого ще з учорашнього вечора плаща.

Його очі нараз зустрілися з очима дружини, і Мегре зрозумів, що вона хоче щось йому сказати, і навіть здогадався, що саме.

— Ти обідатимеш удома?

— Навряд...

— У такому разі я б, може...

Вона думала про пані Лоньйон, недужу і самотню в своїй квартирі.

— Тоді мерщій одягайся! Ми висадимо тебе на майдані Констан-тен-Пекер.

Лоньйони вже мешкали там років з двадцять у червоному цегляному будинку з вікнами, обрамленими жовтою цеглею. Мегре ніяк не міг запам'ятати номер того будинку.

Лапуент сів до керма невеличкої "сімки". Відколи пані Мегре знала свого чоловіка, лише вдруге їй доводилося їхати з ним у поліційній машині.

Вони випередили кілька переповнених автобусів. Тротуарами швидко йшли люди, нахилившись уперед і ледве втримуючи парасольки, які вітер виривав з їхніх рук.

Ось уже й Монмартр, вулиця Коленкур.

— Виходь…

Посеред скверу бовваніла скульптурна пара, чорна від дощу з навітряного боку. З-під зборок сукні у жінки виступала оголена гранітна грудь.

— Подзвони мені на службу, я сподіваюсь там бути близько полудня…

Ледве скінчилась одна справа, як уже починалася друга, про яку він ще нічого не знав. Комісарові подобався Лоньйон. Не раз в офіційних донесеннях він підкреслював його заслуги, частенько приписуючи йому навіть свої особисті успіхи. Та й це не допомагало. Невдаха завжди лишається невдахою!

— А тепер до лікарні…

Сходи. Коридори. Довгі ряди ліжок за кожними з відчинених дверей. Їх супроводили цікаві погляди хворих.

У приймальні їх послали не туди, куди слід, і їм довелося знову спускатися на подвір'я, підійматися іншими сходами, аж поки вони не опинилися перед дверима з написом "Операційна". Там побачили

знайомого-інспектора з вісімнадцятої округи на прізвище Креак з незапаленою сигаретою в зубах.

— По-моєму, вам краще погасити люльку, пане комісар. Тут ходить одна мадам, справжня мегера. Тільки-но я хотів запалити сигарету, а вона вже тут як уродилася...

Коридором проходили медсестри з мисками, дзбанами, пляшечками, нікельованими інструментами.

— Він досі там?

Годинник показував за чверть дев'яту.

— Його оперують з четвертої ранку...

— І ніяких звісток?

— Ніяких... Я пробував був запитати в тому кабінеті ліворуч, але стара відьма...

Він показав на кабінет старшої сестри — мегери і відьми. Комісар постукав.

— Заходьте, — пролунав у відповідь не дуже люб'язний голос. — У чому річ?

— Даруйте, мадам, що я вас потурбував. Я начальник бригади карного розшуку.

В її холодному погляді він немов прочитав запитання: "Ну й що з того?"

— Мене цікавить, як там справи з інспектором, що його зараз оце оперують…

— Я це знатиму після операції… Можу лише сказати, що він ще не вмер, бо професор іще не виходив…

— Коли його сюди привезли, він міг розмовляти? Вона зневажливо зиркнула на нього, немов вважала запитання дуже дурним.

— Коли його сюди привезли, у нього не залишилося й половини крові. Довелося відразу робити переливання.

— Як на вашу думку, коли він може опритомніти?

— Запитайте в професора Менго.

— Якщо у вас є окрема палата, прошу вас покласти його туди. Це дуже важливо! Біля нього чергуватиме наш інспектор…

Вона нашорошила вуха, бо двері операційної відчинилися і в коридорі з'явився лікар у білій шапочці. На фартусі та білому халаті темніли плями крові.

— Пане професор, вас. хоче бачити цей…

— Комісар Мегре…

— Дуже приємно.

— Він живий?

— Поки що живий… Коли не буде ускладнень, гадаю, що його пощастить врятувати…

З професорового чола градом котився піт, очі виказували неабияку втому.

— Ще два слова… Його треба перевести до окремої палати…

— Потурбуйтеся про це, пані Драсс… А тепер, з вашого дозволу…

І широкими кроками він попрямував до свого кабінету. Двері операційної знову відчинилися, і санітар викотив довгий вузький стіл на коліщатах. Під простирадлом виступали контури людського тіла. Потім комісар побачив прикрите до половини бліде й нерухоме обличчя Лоньйона.

— Одвезіть його до двісті вісімнадцятої, Бернаре…

— Гаразд, мадам.

Вона пішла за санітаром. Слідом за нею рушили й троє поліцаїв. З високих вікон падало бліде світло, безсиле розігнати морок, що стояв у коридорі. Похмура процесія, немов у химерному сні, мовчки минала палати з рядами ліжок за відчиненими дверима. Позад усіх плентався асистент, що останнім вийшов з операційної.

— Ви його родичі?

— Ні… Я комісар Мегре…

— А! Он ви який!

І медик зацікавлено зиркнув на нього, немов порівнював з тим образом комісара Мегре, який створив у своїй уяві.

— Професор сказав, що він сподівається його врятувати…

Це був відособлений світ, де належало говорити лише пошепки і де необов'язково було відповідати на запитання.

— Якщо він сам так сказав...

— Ви не знаєте, коли він опритомніє?

Невже це комісарове запитання було таке безглузде, щоб на нього так дивитися? Перед одними з дверей старша сестра зупинила процесію.

— Ні! Зараз не можна.

Треба було вкласти хворого в ліжко, певно, знову перебинтувати його, бо дві сестри принесли медикаменти, бинти, а також кисневу подушку.

— Коли хочете, почекайте у коридорі, хоча це мені не подобається. Для відвідин є свій час.

Мегре глянув на годинника.

— Я, мабуть, вас залишу. Креак. Бажано, щоб ви були тут, коли він опритомніє. Якщо він зможе говорити, занотуйте все, що він скаже... Якнайретельніше.

Не можна сказати, що він образився, ні, але йому було ніяково: комісар не звик, щоб його приймали так холодно. Та в цьому місці його слава не справляла жодного враження на людей, для яких поняття життя і смерті мали інший зміст, ніж для простих смертних.

Він з неабияким полегшенням спустився на подвір'я, де вже міг закурити люльку. Лапуент і собі запалив сигарету.

— А ти краще йди спати. Тільки підкинь мене до ратуші.

— Дозвольте мені залишитися з вами, патроне.

— Але ж ти цілу ніч...

— Знаєте, у моєму віці...

До районного комісаріату вісімнадцятої округи було близенько. В інспекторській вони застали трьох сіроштанків, що писали звіти. Схилившись кожен над друкарською машинкою, вони скидалися на сумлінних чиновників.

— Добридень, панове... Кому з вас що-небудь відомо? Він знав їх усіх, якщо не на ім'я, то принаймні з вигляду. Всі троє підвелися.

— І всім, і нікому.

— Хтось уже пішов повідомити пані Лоньйон?

— Дюрантель узяв це на себе...

Підлога рябіла від мокрих слідів, у повітрі пахло застояним тютюновим димом.

— Лоньйон провадив якесь розслідування?

Вони нерішуче перезирнулися. Нарешті один із них, невеличкий на зріст опецьок, наважився розтулити рота.

— Ось цього ми й не можемо ніяк з'ясувати... Адже ви знаєте нашого Лоньйона, пане бригадний комісар... Варто йому натрапити на якийсь

слід, як він одразу напускає на себе таємничий вигляд… Він, бувало, цілими тижнями провадить те чи те розслідування, і ні пари з уст…

— Бо бідолашний Лоньйон уже звик до того, що вся слава за його працю завжди дістається комусь іншому!

— Останніх тижнів зо два він ходив із страшенно загадковим обличчям… І зиркав на всіх так, наче готував нам усім великий сюрприз.

— І ні на що не натякав?

— Ні. Тільки весь час записувався чергувати вночі…

— А вам відомо, в якому саме районі він працював?

— Патрульні кілька разів бачили його на авеню Жюно, недалеко від того місця, де на нього напали… Але це було давненько… О дев'ятій вечора він виходив звідси і повертався о третій-четвертій годині ранку… А то, бувало, не з'являвся й зовсім…

— Він не подавав ніякого звіту?

— Я оце переглянув реєстр. Проти всіх його чергувань стоїть тільки одне: "Нічого не сталося".

— Ви когось послали на місце злочину?

— Трьох інспекторів на чолі з Шінк'є…

— А що журналісти?

— Від них важко приховати замах на інспектора… Ви, може, хотіли б поговорити з нашим шефом?

— Іншим разом…

Він знову сів у машину і звелів Лапуентові їхати на авеню Жюно. Дерева вже губили останні листочки, що прилипали до мокрої бруківки. Незважаючи на густий дощ, посеред вулиці юрмилося з півсотні людей.

Перед чотириповерховим будинком поліцейські в мундирах поставали високим живим муром, відгородивши від цікавих квадрат тротуару. Вийшовши з машини, комісар почав пробиратися крізь юрму, намагаючись не зачіпляти парасольок… Його відразу впізнали фоторепортери:

— Одну хвилину, пане комісар…

Він дивився на них приблизно так, як допіру старша сестра в лікарні Біша дивилася на нього самого. Посеред відгородженого прямокутника виднілася ще велика пляма крові, яку поступово змивав дощ. Тут же за допомогою гілок — замість звичайної крейди — було сяк-так вимальовано контур людського тіла. Інспектор Дельйо, також із вісімнадцятого відділка, зняв свого мокрого капелюха і привітався з комісаром.

— Шінке зараз у консьєржки, пане начальник бригади! Він прибув сюди перший.

Будинок був старий, але добре доглянутий, ніде ні порошинки. Комісар попрямував до засклених дверей консьєржчиної квартири. Він зайшов, коли Шінк'е вже ховав до кишені свого записника.

— Я знав, що ви приїдете. Досі з управління нікого не було.

— Я їздив до лікарні.

— Як операція?

— Здається, успішно. Професор сподівається його врятувати.

Квартирка консьєржки теж була прибрана дуже охайно, навіть трохи кокетно. Господиня — приваблива молодичка років за сорок — показала на стільці.

— Сідайте, панове… Я щойно розповіла інспекторові все, що знала… Гляньте долі…

На зеленому лінолеумі валялися скалки шибки, якої бракувало у вікні.

— А ось…

І вона показала на дірку у стіні навпроти десь на метр вище від ліжка.

— Ви тут були самі?

— Так. Мій чоловік працює нічним швейцаром у ресторані "Палас" на Єлісейських Полях… Він повертається додому тільки о восьмій ранку…

— А де він зараз?

— На кухні.

Вона показала на зачинені двері.

. — Він усе-таки намагається відпочити, бо сьогодні ввечері йому знову йти на роботу.

— Певна річ, ви вже запитали про все, що нас цікавить, Шінк'е. Не ображайтесь, коли я повторю деякі запитання.

— Я вам непотрібний?

— Поки що ні.

— В такому разі я збігаю нагору…

Мегре насупив брови, намагаючись угадати, куди саме, але запитувати не став, щоб не вразити честолюбства окружного інспектора.

— Перепрошую, мадам…

— Мадам Соже. Пожильці називають мене Анжелою.

— Сядьте, будь ласка.

— Я звикла стояти.

Вона опустила запону над ліжком, і кімната відразу стала схожою на невеличку вітальню.

— Чим вас почастувати? Може, я приготую каву?

— Дякую. Отже, минулої ночі, коли ви спали…

— Еге ж. Чую, хтось каже: "Відчиніть, будь ласка…"

— Ви знаєте, котра була година?

— У мене будильник з фосфорними стрілками. Було двадцять хвилин на третю…

— Це був хтось із ваших пожильців?

— Ні. Це був цей пан…

Вона зніяковіла, як людина, котру силують сказати щось непристойне.

— Який пан?

— Ну, на якого напали…

Мегре й Лапуент спантеличено перезирнулися.

— Цебто інспектор Лоньйон?

Вона кивнула головою.

— Адже від поліції не треба нічого приховувати, чи не так? Взагалі я не люблю балакати про моїх пожильців… Як вони живуть і хто до них ходить, то їхнє діло, їхнє життя мене не стосується. Але після того, що сталося…

— Ви вже давно знаєте інспектора?

— Багато років… Власне, відтоді, як ми тут живемо. Але я не знала його прізвища… Він тут частенько походжав вулицею, навіть, бувало, запитував у мене про того чи того пожильця… Взагалі він був не дуже балакучий…

— А коли ви з ним познайомилися ближче?

— Коли він почав учащати до панночки з п'ятого поверху…

Мегре на якусь мить відібрало мову. Лапуент теж отетерів. Певна річ, поліцаї не обов'язково мають бути святі. Мегре знав, що навіть дехто з його підлеглих часом скакає у гречку.

Та щоб Лоньйон! Хто б міг уявити, що інспектор Нечема підночовує у панночки за якихось двісті метрів од своєї домівки?!

— Ви певні, що то був саме він?

— Хіба ж його можна з кимось переплутати?

— І вже давно він… навідує цю особу?

— Тижнів зо два…

— Отож якось увечері він зайшов разом із нею?

— Саме так.

— Проходячи повз ваші двері, він часом не затуляв обличчя?

— Здається, затуляв.

— А часто він робив такі візити?

— Майже щовечора…

— А виходив пізно?

— Спочатку, тобто перших три-чотири дні, досить рано, одразу по півночі… А потім залишався довше, аж до другої чи й до третьої години ночі…

— Як звуть цю жінку?

— Марінетта... Марінетта Ож'є. Дуже гарна дівчина, добре вихована... Їй двадцять п'ять років.

— Вона часто приймає чоловіків?

— Гадаю, я її не скривджу, коли скажу вам правду... До того ж вона ніколи не крилася. Майже цілий рік до неї ходив двічі, а то й тричі на тиждень один вродливий хлопчина... Вона мені казала, що то її наречений...

— Він у неї ночував?

— Врешті ви й самі про це дізнаєтеся... Так. А коли він перестав ходити, мадемуазель Марінетта засумувала... Якось уранці вона зайшла до мене запитати, чи немає їй листів, і я запитала, що там з її заручинами. "Не нагадуйте мені більше про це, люба Анжело, — відказала вона. — Чоловіки не варті того, щоб про них говорити..." І здається, вона недовго журилася, бо незабаром пожвавішала... Це дуже весела, здорова дівчина...

— Вона десь працює?

— У косметичному салоні на авеню Матіньйон... І сама завжди вичепурена, добре одягнена, як лялечка...

— А що являє собою її приятель?

— Тобто колишній наречений? Йому років тридцять. Не знаю ні його прізвища, ні де працює. Для мене це був мосьє Анрі. Так він сам себе називав, коли виходив уночі...

— А давно вони розлучилися?

— Минулої зими… Здається, під різдво.

— Виходить, майже цілий рік ця панночка… Як ви сказали її звуть — Марінетта?

— Марінетта Ож'є.

— Виходить, цілий рік вона ні з ким не зустрічалася?

— В усякому разі, до неї ніхто не ходив. Хіба що її брат… Він живе в передмісті. Одружений, має троє дітей.

— А тижнів зо два тому вона повернулась увечері з інспектором Лоньйоном?..

— Еге ж. Я вже казала.

— І відтоді він навідувався щодня?

— Точніше, щовечора. Крім неділі. А втім, я могла його не помітити.

— А вдень він ніколи не приходив?

— Ніколи. Але я оце пригадала одну деталь. Якось він за звичкою прийшов близько дев'ятої вечора, і, побачивши його, я вибігла на сходи: "Марінетти немає вдома!" — "Я це знаю, — відказав він. — Вона у свого брата". І пішов нагору. Я здогадалася, що, певно, Марінетта дала йому ключа…

Тепер комісарові стало ясно, куди саме пішов інспектор Шінк'є.

— Мадемуазель зараз у себе?

— Ні, її немає.

— Вона пішла на роботу?

— Не знаю, куди вона пішла, та коли я хотіла була повідомити її, що сталося…

— О котрій годині?

— Це було після того, як я подзвонила до поліції…

— Отже, ще до третьої години ночі?

— Так… Я була певна, що вона чула постріли… Їх усі чули… Дехто з пожильців кинувся до вікна, інші в самих піжамах збіглися донизу, щоб дізнатися, в чому річ… Те, що я побачила на тротуарі, було забагато для моїх нервів… Отож я відразу побігла нагору й постукала в її двері… Ніхто не відповів… Я зайшла всередину і побачила, що кімната порожня…

Вона вдоволено глянула на комісара, немов хотіла сказати: "Звичайно, ви на своєму віку бачили немало кумедних речей, та подібного й ви не сподівалися!"

І це була правда. Мегре й Лапуент лише безтямно перезиралися. Комісар подумав, що в цей самий час його дружина намагається втішити недужу Соланж і, певна річ, прибирає у квартирі.

— Гадаєте, вона вийшла з дому разом з ним?

— Я певна, що ні. У мене добрий слух. Я чула кроїш лише однієї людини — чоловіка…

— Він назвав себе, коли проходив повз ваші двері?

— Ні. Він звичайно шепотів: "Це з п'ятого". Я впізнавала його по голосу. До того ж, крім нього, так ніхто не казав.

— Вона могла вийти раніше?

— Теж ні! Я відчиняла двері лише один раз — о пів на дванадцяту. Впустила мешканців з четвертого поверху, вони поверталися з кіно.

— Виходить, вона вийшла після стрілянини?

— Тільки так! Коли я побачила на бруківці тіло, я відразу кинулася телефонувати до поліції і залишила двері відчинені… Замкнути їх я не могла. Це було б усе одно, що залишити бідолаху напризволяще…

— Вам не-здалося, що його вбито?

— Я нахилилася до нього і побачила, що він ще живий… Але там було стільки крові! А я боюся крові.

— Він був притомний?

— Не знаю…

— А все-таки?

— Губи в нього раптом ворухнулися… Я здогадалася, що він хотів щось сказати… І навіть промовив одне слово, та, певно, я не розчула, бо інакше в цьому нема ніякого сенсу. А втім, може, він марив?

— Що ж то було за слово?

— "Привид..."

І мадам Соже зашарілась, немов боялася, що комісар та інспектор глузуватимуть з неї або ще й подумають, ніби вона це вигадала.

2. ОБІД У РЕСТОРАНІ "МАНЬЄР"

Здавалось, мосьє Соже обрав цей момент саме заради театрального ефекту. Та не виключено, що він весь час підслуховував під дверима. Щойно консьєржка вимовила слово "привид", як ручка в дверях повернулася, одна стулка тихо відчинилась, і до кімнати просунулася чоловіча голова.

Обличчя було бліде, пом'яте, з сонними очима та од-вислою щелепою. Без зубного протеза воно мало зловісний вигляд.

— Ти не спиш, Рауле?

І зараз же відрекомендувала, немов у цьому була якась потреба:

— А це, панове, мій чоловік...

Він був набагато старший за неї. Поверх пожмаканої піжами на ньому теліпався аж надто просторий халат жахливого фіолетового кольору. Босі ноги були всунуті у повстяні пантофлі. Сидячи в гардеробі ресторану "Палас", одягнутий у мундир швейцара з золотими галунами, він, певно, виглядав вельми імпозантно, але тут, неголений, млявий, зморений безсонням, Соже був смішний і жалюгідний.

Вітаючи гостей, він ледь підняв руку з чашкою кави, потім його погляд зупинився на гіпюровій завісі, за якою, незважаючи на дощ,

темніли силуети дедалі численнішої юрми цікавих, що її марно намагалися стримати поліцаї.

— Це ще довго триватиме? — буркнув він.

Адже його позбавили сну, що був йому конче потрібний, сну, на який він мав законне право, і, дивлячись на його обличчя, можна було подумати, що саме він і є справжня жертва.

— Чому ти не ковтнеш снотворного? Адже лікар тобі його приписав.

— У мене від нього болить живіт.

Він умостився в кутку, виставивши босі ноги, всунуті в повстяні пантофлі, і вже до кінця розмови мовчав, важко зітхаючи.

— Пригадайте, мадам, з найменшими подробицями все, що сталося відтоді, як вас попросили відчинити.

Що змусило цю принадну молодичку побратися з чоловіком щонайменше років на двадцять старшим за неї? А втім, яке йому діло… Та й навряд чи вона тоді уявляла, який буде її суджений без зубів.

— Ну, я почула: "Відчиніть, будь ласка". Потім голос, який я вже впізнала, додав: "Це з п'ятого!" Я вже казала, що машинально глянула на годинника. Це в мене стало звичкою, Було пів на третю. Я простягла руку до кнопки електричного автомата, який відчиняє двері. Тієї ж миті я почула шум мотора, наче десь недалеко зупинилася машина, а мотор не вимкнули… Не перед нашим будинком, скоріше перед сусіднім. Спочатку я подумала, що то Ардсени… Це молоде подружжя з того будинку, вони часто повертаються додому в таку пору. Все це, певна річ, тривало кілька секунд! Кроки пана інспектора в коридорі, потім клацнули двері. Одразу ж мотор загув дужче, машина рушила, і залунали постріли — перший, другий, третій… Куля влучила в це вікно,

бо відразу дзенькнула розбита шибка і в мене над головою щось фуркнуло…

— А машина поїхала далі? Ви певні, що там була машина?

Чоловік понуро зиркнув на одного, потім на другого, не припиняючи мішати ложкою каву.

— Цілком певна! Адже тут далі вулиця йде вгору. Щоб піднятися тут, треба піддати газу. Машина на повній швидкості поїхала далі, в напрямку до вулиці Норвен…

— Ви не чули криків?

— Ні. Якусь хвилину я сиділа в ліжку, бо дуже злякалася. Але в жінки, як вам відомо, цікавість завжди перемагає страх. Отож я встала, запалила світло, накинула на плечі халат і побігла в коридор.

— Двері на вулицю були зачинені?

— Авжеж. Я ще в кімнаті чула, як вони клацнули. Я притулилася до них вухом і не почула нічого, крім шуму дощу. Тоді я відчинила й перед самим порогом, щонайбільше метрів за два, побачила тіло.

— Обличчям у який бік — вгору чи вниз по вулиці?

— В бік Коленкур… Бідолаха тримався обіруч за живіт, крізь пальці текла кров. Очі були широко розплющені й дивилися на мене.

— Тоді ви нахилилися до нього і почули — чи вам здалося, що почули, — слово "привид"?

— Я майже певна, що це мені не здалося. Він прошепотів саме це слово. В багатьох квартирах вікна були відчинені. У нас на весь будинок один телефон — ось цей. Двоє пожильців ще торік подали заяви, та їм і досі кажуть почекати. Я зайшла до себе і знайшла номер телефону поліції. Звичайно, такі речі треба знати завжди, але в нас такий спокійний будинок, що про це якось не думаєш…

— У коридорі горіло світло?

— Ні, тільки в моїй кімнаті. Черговий поліцай почав перепитувати мене про все ще раз, бо думав, я жартую. Так минув якийсь час, поки…

Телефон висів на стіні. Коли стати біля нього, коридора справді не видно.

— Тут почали збігатися пожильці… Я вже вам це розповідала. Потім я повісила трубку і побігла на п'ятий поверх до Марінетти…

— Дякую вам. Ви дозволите скористатися з вашого телефону?

Він набрав номер Управління карного розшуку.

— Алло! Це ти, Люка?.. Ти вже, певно, бачив Лапуентову записку щодо Лоньйона… Ні, я вже не в лікарні… Поки що невідомо, чи він взагалі оклигає… Я на авеню Шюно… Під'їдь, будь ласка, до Біша… Так, саме ти… Тільки набери найофіційнішого вигляду, бо ті людці не дуже полюбляють сторонніх… Спробуй знайти асистента, який допомагав професорові Менго під час операції, бо до самого професора зараз не прорвешся… Я думаю, вони вже вийняли кулю, можливо, обидві… Еге ж… Поки надійде офіційний звіт, я хотів би зібрати якнайбільше подробиць… Кулі передаси до лабораторії…

Колись подібну роботу доручали відомому міському експертові Гастін-Ренеттові, але тепер Управління карного розшуку мало власного

зброяра, що працював у одній з лабораторій під самим дахом Палацу правосуддя.

— Скоро побачимося… Щонайпізніше по обіди… — Комісар повісив трубку й глянув на Лапуента.

— Ти справді не хочеш снаги?

— Справді не хочу, патроне…

Нічний швейцар "Паласу" зиркнув на нього заздро і докірливо водночас.

— Ну, тоді їдь на авеню Матіньйон. Косметичних салонів не так уже й багато… Знайдеш той, де працює Марінетта Ож'є… Навряд чи вона сьогодні буде на роботі… Розпитай про неї… Якнайдетальніше…

— Ясно, патроне.

— А я піду нагору.

Зараз Мегре був трохи злий на себе, що не подумав про кулі, коли ще був у лікарні. Та ця справа не була схожа на жодну іншу. Він надто уболівав за Лоньйона, щоб ставитися до цього розслідування спокійно, як того потребував його фах.

Там він ще не встиг отямитися від несподіваної лихої звістки, та й почував себе дуже непевно серед суворих медиків, не кажучи вже про гнітюче враження від поглядів, якими його супроводжували прикуті до ліжок хворі.

В будинку на авеню Жюно ліфта не було. Голі дерев'яні сходи, відшліфовані тисячами ніг, були ретельно намащені, гладенькі бильця

блищали. На кожному поверсі — дві квартири. Де-не-де сяяли мідяні таблички з прізвищами мешканців.

Двері однієї з квартир на п'ятому поверсі були тільки причинені. Комісар штовхнув їх і, перейшовши досить темний коридор, опинився у вітальні, де побачив інспектора Шінк'є. Той сидів у застеленому квітчастою тканиною кріслі й курив сигарету.

— Я чекаю на вас... Ви вже розмовляли?

— Так.

— Вона сказала про машину?.. Це мене найбільше вразило... Ось погляньте...

Він підвівся і витяг з кишені три блискучі гільзи, загорнуті в клапоть газетного паперу.

— Ми знайшли їх на вулиці... Певно, стріляли з машини, і стрільцеві довелося висунути руку з пістолетом назовні... Зауважте, комісаре, — сім і шістдесят три сотих міліметра...

Шінк'є був серйозний поліцай, він знав своє діло.

— Схоже на те, що стріляли з автоматичного пістолета типу "маузер"... Це досить важка зброя, і ні в сумочку, ні в кишеню її не покладеш... Ви мене зрозуміли, пане комісар?.. Тут відчувається рука професіонала, який до того ж був не сам — за кермом сидів його спільник... Я ще досі не чував, щоб ревнивий коханець запрошував приятелів, аби з їхньою допомогою ухекати щасливого суперника... Крім того, цілити в живіт...

Справді, це набагато певніше, аніж у груди. Коли людині прострелити кишки в кількох місцях, та ще й кулею великого калібру, шансів оклигати в неї значно менше, ніж після пострілу в груди.

— Ви тут усе оглянули?

— Я хотів би, щоб ви подивилися самі…

У цієї справи була ще одна особливість, що завдавала Мегре певної гризоти: розслідування почали окружні інспектори. Вони могли дозволити собі глум із Лоньйона, коли той ходив живий і здоровий, та зараз це був їхній товариш, якому невідомі злочинці мало не збавили віку. За таких умов комісар не міг дозволити собі відсторонити їх і взяти справу в свої руки.

— Непогана кімнатка, еге ж?

У сонячну погоду тут, певно, було ще приємніше. Стіни пофарбовані в жовтогарячий колір, підлога блищала від лаку, посеред неї — жовтуватий килим. Меблі в сучасному стилі добрані зі смаком і так, що кімната мала правити за вітальню і їдальню водночас. Тут були і телевізор, і радіола.

На столі посеред кімнати Мегре відразу завважив електричну кавоварку, а поруч — чашку з недопитою кавою, цукерницю та пляшку коньяку.

— Тільки одна чашка, — буркнув він. — Ви її не займали, Шінк'є? Подзвоніть до Сюрте, нехай пришлють когось із лабораторії…

Він так і не скидав плаща, а тепер ще надів і капелюха. Одне з крісел було повернуте до вікна. Поруч на журнальному столику стояла попільничка з добрим десятком сигаретних недопалків.

У кімнаті, крім вхідних, було ще двоє дверей: одні вели до кухні, другі — до спальні. Кухонька була дуже охайна, все начиння стояло на своїх місцях. Таку скоріше побачиш на виставці зразкових квартир, аніж у старому паризькому будинку.

З кухні Мегре зайшов до спальні. Ліжко було розстелене. На подушці — єдиній подушці — видніла прим'ятина від однієї голови.

На спинці одного з стільців висів блакитний шовковий халат. Жіноча піжамна куртка. подібного кольору звисала на підлогу, а внизу, біля ніжки, валялися шаровари.

Знизу вже надходив Шінк'є.

— Я подзвонив до лабораторії... Моер зараз пришле вам бригаду експертів. Ви встигли все оглянути? А до шафи заглядали?

— Ще ні...

Він відчинив шафу. На вішалках висіло п'ять суконь, зимове пальто з хутряним коміром та два костюми — бежевий і синій. Вгорі на поличці лежало кілька валізок.

— Ви розумієте, що я мав на оці? У мене таке враження, що вона з собою нічого не взяла. В комоді її білизна. В усьому цілковитий лад.

З вікна відкривався вид на нижню частину Парижа. З сірого неба все ще сіяв дощ. Із спальні Мегре заглянув до невеличкої ванної кімнати. Там теж нічого не бракувало — ні зубної щітки, ні косметичних кремів...

Судячи з квартири, Марінетта Ож'є була особа з добрим смаком, любила комфорт і проводила значну частину свого часу вдома.

— Я забув поспитати в консьєржки, чи Марінетта сама собі готувала, чи харчувалася в ресторані, — признався Мегре.

— Я запитав. Вона здебільшого готувала сама…

В холодильнику серед інших продуктів — половина смаженого курчати, масло, сир, фрукти, дві пляшки пива, пляшка мінеральної води. Ще одна пляшка води, відкоркована, стояла на тумбочці біля ліжка.

Та більше, ніж ця пляшка, увагу комісара привернула попільничка, що стояла поруч. У ній він побачив два недопалки з червоними слідами губної помади на фільтрових мундштуках.

— Вона курить американські…

— А ті недопалки у вітальні — явно від наших "Капораль", чи не так?

Поліцаї перезирнулися: їм одночасно сяйнула одна й та сама думка.

— Щось не схоже, щоб минулої ночі тут віддавалися любовним забавам…

Попри все, що сталося, важко було стримати усмішку, уявляючи інспектора Нечему в обіймах молодої, вродливої косметички.

Чи не посварилися вони часом? Мегре спробував був відтворити в уяві й цю сцену: тут лежить гарна дівчина, там сидить у кріслі її коханець і смалить сигарету за сигаретою.

Щось тут не клеїлося, і Мегре знову з прикрістю подумав, що йому з самого початку бракувало звичної прозорливості.

— Зробіть мені ще одну послугу, Шінк'є: спустіться знову і запитайте, бо сам я забув… Мене цікавить, чи горіло світло у вітальні, коли сюди зайшла консьєржка.

— Можу вам відповісти. Коли вона зайшла, світилося лише в спальні, двері до якої були відчинені. В інших кімнатах було темно.

Вони повернулися до вітальні. За заскленими дверима вздовж усього фасаду тягнувся вузький балкон, як це можна побачити на горішніх поверхах більшості будинків.

Крізь сіру мжичку можна було скоріше вгадати, ніж побачити Ейфелеву вежу, маківки церков, тисячі лискучих від дощу дахів, на яких куріли димарі.

Коли Мегре вперше прибув до Парижа, обриси авеню Жюно ледь окреслювалися. Тут посеред парків та просторих пустирів стояло лише кілька самотніх будинків. Якийсь художник перший збудував собі тут особняк, що вважався тоді дуже модерним. Незабаром інші наслідували його приклад: якийсь письменник-романіст, якась оперна співачка — і так авеню Жюно стала одним із найфешенебельніших районів Парижа.

Крізь шибки балконних дверей комісарові було добре видно кільканадцять приватних особняків по той бік вулиці, що вже стояли суцільною низкою, майже торкаючись один одного. Той, що був навпроти, мав три поверхи і, судячи зі стилю, будувався років п'ятнадцять тому.

Хто б міг там жити? Певно, художник, бо стіна й дах над третім поверхом складалися з суцільних шибок. Темні завіси були запнуті, і між ними лишалася тільки щілина сантиметрів тридцять-сорок завширшки.

Якби комісара зараз запитали, про що він думає, то навряд чи він спромігся б гаразд відповісти. Мегре реєстрував. Без жодного ладу, те,

що впадало в око. То він дивився надвір, то знову оглядав квартиру, знаючи, що настане мить, коли всі ці розрізнені фрагменти зіллються в один, сповнений якогось сенсу образ.

З вулиці долинув якийсь шум, потім на сходах почулися кроки, голоси, хтось постукав. Це прибула бригада судово-медичної експертизи на чолі з самим паном Моером.

— Де тіло? — запитав він, здивовано зиркаючи своїми блакитними короткозорими очицями з-поза товстих скелець окулярів.

— Тіла вже немає. Хіба вам Шінк'є не сказав?

— Йдеться про Лоньйона… Його підстрелили, коли він виходив із цього будинку…

— Він помер?

— Його відвезли до лікарні Біша. Сподіваються, що він оклигає. Уночі він перебував кілька годин у цій кімнаті, а може, і в спальні. Зніми також усі інші відбитки… Ви підете зі мною, Шінк'є?

Коли вони спустились на перший поверх, Мегре тихо мовив інспекторові:

— Непогано було б розпитати ще й пожильців у цьому та в сусідніх будинках. Звичайно, навряд чи хто сидів біля вікна у такий пізній час та ще й у таку погоду, але всяке буває. Цілком можливо, що Марінетта взяла таксі, і в такому разі неважко буде знайти водія. Вона найпевніше спустилася до площі Константен-Пеккер, де в таку пору більше шансів упіймати машину, ніж там нагорі, в районі вулиці Бютт… Ви знаєте цей район краще за мене, отож вам і карти в руки.

Він зітхнув і побажав на прощання:

— Ну, хай вам щастить!

Потім штовхнув засклені двері до консьєржки. Чоловікові її все-таки вдалося заснути — з-поза запони долинало його рівномірне хропіння.

— Вам іще щось потрібно? — пошепки запитала Анжела Соже.

— Ні, я просто хотів зателефонувати, але подзвоню деінде. Хай поспить…

— Ви повинні його зрозуміти. Коли йому не дати одіспатися, він стає неможливий. Я дала йому снотворного… Здається, допомогло.

— Коли ви раптом пригадаєте щось цікаве, не забудьте подзвонити до Сюрте.

— Гаразд, хоча, по-моєму, я нічого не забула, коли вам розповідала. Коли вже нарешті підуть ці фоторепортери й журналісти? Це через них тут стільки роззяв.

— Я з ними поговорю…

Як і треба було сподіватися, вони гуртом налетіли на нього, незважаючи на поліцаїв, як тільки він переступив поріг.

— Послухайте, панове, мені поки що відомо не більше, ніж вам. На інспектора Лоньйона було вчинено напад під час виконання службових обов'язків…

— Службових обов'язків? — глузливо перепитав котрийсь із газетярів.

— Ви прекрасно чули, що я сказав. Інспектора тяжко поранено. В лікарні Біша його оперував професор Менго. Схоже на те, що мине кілька годин, перш ніж він зможе говорити. Поки що ми можемо лише робити припущення. В усякому разі, ви тут більше нічого не дізнаєтесь, але цілком можливо, що сьогодні після полудня у мене будуть для вас новини... Тільки не тут, а на набережній Орфевр...

— А що тут поробляв цей інспектор? Правда, що зникла молода дівчина?

— До зустрічі!

— Ви не хочете нічого говорити?

— Я сказав вам усе, що знав.

І, піднявши комір та засунувши руки в кишені, він попрямував униз вулицею. Ззаду кілька разів клацнули затвори фотоапаратів, і він зрозумів, що це, за браком чогось ліпшого, фотографували його самого. Озирнувшись, він побачив, що гурт журналістів поступово розповзається.

Діставшись до вулиці Коленкур, він зайшов до найближчої кав'ярні й замовив грогу. Його морозило.

— Дайте, будь ласка, три жетони.

— Три?

Перш ніж зайти до телефонної кабіни, Мегре зробив добрячий ковток грогу. Спершу він зателефонував до лікарні Біша. Як він і сподівався, старшу медсестру хірургічного відділу дали не відразу, а лише через кілька комутаторів.

— Ні, він живий. Від нього не відходить наш практикант, а в коридорі чергує інспектор. Ми не можемо нічого сказати наперед. Гаразд! А ось іще один із ваших колег…

Він покірно повісив трубку. Потім набрав номер Сюрте.

— Лапуент ще не повернувся?

— Він уже пробував дзвонити вам на авеню Жюно. Передаю трубку.

Крізь шибку кабіни Мегре бачив оцинковану стойку, за якою порався хазяїн у сорочці без піджака, наливаючи по повній склянці червоного вина двом штукатурам у спецівках.

— Це ви, патроне? Косметичний салон я знайшов відразу — на вулиці Матіньйон він один. Це шикарний заклад, там оперує сам пан Мерселен… Всі паризькі дамочки умлівають од самого звуку його імені… Марінетта Ож'є сьогодні на роботу не вийшла, і всі її колеги здивовані… У неї репутація дуже серйозної і пунктуальної дівчини… Про її стосунки з інспектором ніхто нічого не знає… У неї є одружений брат. Він мешкає десь у передмісті Ванв, але точної адреси ніхто не знає… Працює. у страховому товаристві. Марінетта інколи дзвонила йому зі свого салону… Товариство називається "Братерська допомога"… Я вже дивився в довіднику… На вулиці Ле-Полетьє… Я не наважився їхати туди, не порадившись з вами…

— Жанв'є на місці?

— Він друкує свій звіт.

— Запитай, чи це щось термінове. Я все-таки хочу, щоб ти трохи поспав… Можливо, ти ще будеш потрібен мені свіжий і бадьорий…

Якийсь час апарат мовчав. Відтак знову почувся покірний голос Лапуента:

— Каже, звіт може почекати…

— То введи його в курс справи. Нехай під'їде на вулицю Ле-Полетьє і спробує довідатися, де б могла сховатися ця Марінетта.

До кав'ярні заходили все нові клієнти, певно, завсідники, бо їм подавали напої, не чекаючи замовлень. Його вже впізнали: люди кидали на кабіну цікаві погляди.

Мегре не відразу знайшов телефонний номер Лоньйона. Як він і сподівався, трубку взяла пані Мегре.

— Звідки ти дзвониш? — запитала вона.

— Тс-с-с! Я тут поруч, тільки не здумай їй це сказати… До речі, як вона?

Він зрозумів делікатну мовчанку дружини.

— Певна річ, вона не встає з ліжка і почуває себе не краще за свого чоловіка?

— Саме так.

— Ти їй приготувала чогось попоїсти?

— Авжеж… Тільки спочатку довелося йти на базар.

— Отже, її можна залишити саму?

— Це буде не так просто.

— Байдуже, що там вона говоритиме... Скажи їй, що ти мені потрібна, і приходь якнайшвидше до ресторану "Маньєр"...

— Ми пообідаємо разом?

Вона не наважувалася повірити цьому. Їм часом доводилося в суботу чи в неділю вечеряти вдвох у ресторані, але обідати, та ще й під час розслідування — такого досі не бувало.

Комісар попрямував до стойки, щоб допити свій грог.

Голоси в залі вщухли, потім усі зашепотіли. Завдяки газетярам йому важко було пройти непоміченим у будь-якому гурті людей, що часом дуже ускладнювало йому роботу.

Хтось за його спиною сказав:

— А правда, що гангстери підстрелили Нечему?

— Навряд чи це гангстери, — докинув хтось інший.

Отже, Лоньйонові взаємини з Марінеттою вже перестали бути секретом. Мегре розрахувався і під поглядами десятків пар очей вийшов з кав'ярні й подався до "Маньєр".

Кам'яними сходами він піднявся до цього ресторанчика, серед завсідників якого можна було здибати чимало людей, відомих на весь Монмартр, а також всяких художників, письменників, актрис. Але час завсідників ще не настав, і багато столиків були вільні. Лиш біля бару сиділи, схилившись над шинквасом, четверо чи п'ятеро клієнтів.

Комісар скинув свого мокрого плаща та капелюха і полегшено зітхнув, вигідно вмощуючись на м'якій банкетці біля вікна.

Він уже встиг запалити люльку і сів, поринувши в задуму, коли вгледів пані Мегре. Вона саме переходила вулицю, затулившись, як щитом, розкритою парасолькою.

— Мені якось кумедно бачити тебе тут... Ти пам'ятаєш, коли ми були тут востаннє? Принаймні років п'ятнадцять тому... Після театру... Ти пам'ятаєш?

— Пам'ятаю... На, вибирай! Він подав дружині меню.

— Я вже здогадуюсь, що ти замовиш собі сосиски... А що коли я вдарюся в екзотику — візьму омара з майонезом?

Вони почекали, поки на столі з'явилися луарське вино та холодні закуски. До їхнього столика більше ніхто не сідав, Шибки спітніли — і в залі зробилося ще затишніше.

— Сьогодні мені здається, що я вже стала твоєю співробітницею... Коли чую по телефону, що ти не прийдеш обідати, я уявляю тебе приблизно ось так, тільки в товаристві Люка чи Жанв'є...

— Зауваж, що частіше я взагалі не виходжу зі свого кабінету, вдовольняючись пивом з бутербродами... Ну, розказуй...

— Я б не хотіла лихословити...

— Будь щирою.

— Ти колись розповідав мені про це подружжя... Але ти завжди жалів його, і я часом вважала, що ти несправедливий...

— А тепер?

— Тепер мені її не так жаль, хоч вона в цьому й не винна… Я застала її в ліжку. Поруч сиділа консьєржка та стара сусідка з чотками, які вона весь час перебирала… Вони вже встигли викликати лікаря, бо, дивлячись на неї, можна було подумати, що вона от-от віддасть богові душу…

— Її не здивував твій візит?

— Ти знаєш, що вона мені сказала? "Хоч тепер ваш чоловік не зможе його кривдити… Нехай гризе собі лікті, що не пустив мого Шарля до Сюрте…" Спочатку я не знала куди сховати очі… Та, на щастя, невдовзі приїхав лікар… Такий низенький дідок з іронічним поглядом… Консьєржка подалася до себе. А стара слідом за мною вийшла до їдальні, не випускаючи з рук своїх чоток. "Бідолашна жінка! Ми всі нічого не важимо перед всевишнім! Коли поглянеш, що діється навкруги, то не хочеться й носа на вулицю показувати", — мовила вона. Я запитала в неї, чи справді пані Лоньйон така хвора, і вона відповіла, що справді… Мовляв, у неї так крутить у кістках, що вона не може навіть звестися на рівні ноги…

Обоє мимоволі всміхнулися, немов відчули себе молодшими, вирвавшись на волю з одноманітного затишку їхньої домівки на бульварі Рішар-Ленуар. Очі пані Мегре блищали більш, ніж звичайно, щоки порожевіли, коли вона збуджено розповідала про свої ранкові враження.

Коли вони обідали у себе вдома, говорив здебільшого Мегре, бо вона не знала, про що йому розповідати. Та зараз вона усвідомлювала, що може бути йому корисною.

— Це тобі цікаво чути?

— Дуже. Розповідай далі.

— Скінчивши її огляд, лікар знаком попросив мене вийти до коридора, і ми поговорили. Ясна річ, пошепки. Він спершу перепитав мене, чи справді я жінка того самого комісара Мегре, і був дуже здивований, що здибав мене в Лоньйонів. Я йому все пояснила... А втім, ти уявляєш, що я могла йому сказати. "Я не кажу, що в неї залізне здоров'я, але можу вас запевнити, що в неї немає жодної серйозної хвороби... Я вже ось десять років її знаю... Та й не я один... Здебільшого вона викликає ще й того чи іншого з моїх колег, щоб вони будь-що відкрили в неї якусь серйозну недугу... Та коли я раджу їй звернутися до психіатра чи невропатолога, вона ображається і починає кричати, що я нічого не тямлю у медицині, якщо вважаю її за божевільну.

Може, вона невдоволена зі свого шлюбу? В усякому разі, вона ніяк не може подарувати своєму чоловікові, що він і досі окружний інспектор...

Отож, щоб відплатити йому, вона і вдає з себе хвору... Аби тільки він її доглядав, прибирав та готував їсти, аби тільки зіпсувати йому життя, як він, на її думку, зіпсував життя їй самій...

Отож бережіться, сьогодні ви її відвідали — і край... Бо досить вам розчулитися, і вона сяде вам на шию...

Я при ній дзвонив до Біша і сказав їй, що безпосередня небезпека вже минула і її чоловік незабаром оклигає. Я тут трохи перебільшив, та байдуже... Все одно вона оплакує себе, а не свого чоловіка..."

Офіціант приніс сосиску зі смаженою картоплею, а також пів-омара під шапкою майонезу. Комісар налив келихи.

— Після твого дзвінка я сказала, що мушу її залишити на годину-другу... "І ваш чоловік не може без вас обійтися, — мовила вона з. гіркотою. — Всі вони однакові..." Потім, зненацька: "Коли я овдовію, то його пенсії мені навіть не вистачить, щоб платити за цю квартиру. А я тут прожила цілих двадцять п'ять років!"

— Вона не натякала на те, що в Лоньйона з'явилася якась знайома?

— Ні... Вона тільки казала, що служити в поліції — брудна робота, бо доводиться мати справу з усякими бандитами, волоцюгами та повіями...

— Ти не пробувала розпитати її, чи не помітила вона останнім часом якихось змін у його поведінці?

— Вона мені сказала таке: "Відколи я з дурного розуму вийшла за нього заміж, він раз у раз обіцяє, що от-от розплутає якусь важливу справу, і тоді вже ніхто не наважиться його кривдити... Тоді, мовляв, йому негайно дадуть те місце, на яке він заслуговує... Спочатку я йому вірила і навіть тішилася разом з ним... Та кожна така важлива справа або лопала, як мильна бульбашка, або ж хтось інший грів на ній руки".

І весела, як ніколи, пані Мегре додала:

— Судячи з того, як вона глянула на мене, кажучи це, то грів руки не хто інший, як ти сам... А останнім часом його знову кривдили, призначаючи на нічні чергування частіше, ніж йому випадало... Це правда?

— Він сам цього хотів.

— Але їй цього не казав... А чотири чи п'ять днів тому заявив, що незабаром усі заговорять про нього, і цього разу газетярам хоч-не-хоч доведеться друкувати на першій сторінці його портрет.

— Вона нічого в нього не випитувала?

— Вона не йняла віри жодному його слову і, по-моєму, навіть глузувала з нього. Стривай! Що ж це вона сказала? Ага, це мене й уразило... Він начебто їй говорив: "Люди не завжди такі, як це здасться

на перший погляд. Варто зазирнути за фасад — і бачиш дивні несподіванки..."

Їх перебив хазяїн ресторану, що підійшов привітати поважних клієнтів та почастувати їх двома чарочками добірного лікеру "навздогін каві". Коли вони знову лишилися на самоті, пані Мегре стурбовано запитала:

— Ну, я недарма стільки торохтіла? Тобі щось знадобиться?

Він не відповів, бо саме запалював люльку, намагаючись сформувати якусь невиразну думку, що раптом йому спала.

— Ти мене слухаєш?

— Так. Те, що ти мені зараз розповіла, цілком змінює хід розслідування...

Вона в захваті глянула на нього, не наважуючись повірити тому, що почула. Той обід у ресторанчику "Маньєр" відтоді став для неї однією з найприємніших згадок.

3. ЛЮБОВНІ СПРАВИ МАРІНЕТТИ

Дощ почав ущухати. Замість густих прямовисних цівок, від яких ніде не було схову, з неба посіяла дрібна мжичка. Мегре сидів і дивився на вулицю, не кваплячись скінчити цей приємний обід.

Коли б їх зараз міг бачити Лоньйон, він, певно, не пропустив би нагоди ще раз вилити свою гіркоту.

"І де тут справедливість? — сказав би він. — У той час, як я страждаю в лікарні прикутий до ліжка, інші швендяють по

ресторанчиках, мов закохані, та ще й перемивають кістки моїй бідолашній жінці… Послухати їх, то виходить, що вона й справді чи то відьма, чи то божевільна…"

Нараз комісарові спала думка — не дуже врешті глибока чи оригінальна.

— Часом легше мати справу з брехунами та шахраями, аніж з людьми, що страждають на помисливість…

Він не раз переконувався в цьому й раніше. Скільки розслідувань, бувало, затягувалося на цілі дні, ба навіть тижні тільки тому, що він наважувався руба поставити запитання тому чи тому надто вразливому співрозмовникові. Або через те, що той не наважувався торкатися надто делікатних, як на нього, тем.

— Ти зараз підеш до управління?

— Ні, спочатку завітаю ще на авеню Жюно. А ти?

— Тобі не здається, що, коли я залишу її саму, вона звинуватить у цьому тебе… Скаже, що ти зоставив без нагляду нещасну хвору жінку, чоловік якої постраждав через свою відданість поліції.

Цього можна було сподіватися. Пані Лоньйон, попри своє англійське ім'я Соланж, цілком була здатна вчинити скандал перед репортерами, котрі могли щохвилини надійти до квартири Лоньйона. І тоді не знати, в що це виллється у газетах.

— Але ж ти не повинна сидіти біля неї день і ніч, аж поки не видужає Лоньйон! Спробуй якось домовитися, з тією набожною сусідкою.

— її прізвище мадемуазель Папен.

— Я думаю, за певну суму вона згодиться побути кілька днів з пані Лоньйон… А коли ні, найми доглядальницю…

Коли вони вийшли з ресторану, з неба ледь накрапало. Піднявшись на авеню Жюно, комісар побачив інспектора Шінк'є, який саме вийшов з одного будинку і дзвонив у двері другого.

Робота ця була важка і невдячна. Доводилося турбувати багатьох заклопотаних своїми дрібними повсякденними справами людей, яких дратувало чи навіть лякало саме слово "поліція".

— Дозвольте запитати, чи не помітили минулої ночі…

Всі вже знали, що на їхній вулиці вчинено замах на інспектора поліції. Чи не підозрюють часом у цьому їх?

То й кому охота розказувати-незнайомому, що ти робив минулої ночі?

І незважаючи на це, Мегре залюбки помінявся б місцем з Шінк'є, бо це дало б йому змогу краще ознайомитися з вулицею, з людьми, що її населяють, з інтимним життям цієї місцини. А це в свою чергу дозволило б коли не розгадати цю драматичну загадку, то, принаймні її збагнути.

Та, на жаль, бригадний комісар не мав права власноруч братися до такої чорної роботи. Йому і так уже не раз закидали, що він забагато часу проводить на місці злочину замість керувати розслідуванням із свого кабінету.

Перед будинком Марінетти залишився тільки один поліцай. На бруківці досі видніла пляма крові. Перехожі часом зупинялися біля неї, не збираючись у гурт. Журналісти зникли.

— Що нового?

— Нічого, пане бригадний. Все спокійно...

У комірчині консьєржки подружжя Соже лагодилося обідати. Біля столу сидів нічний швейцар "Паласу" в своєму жахливому халаті. Він був досі неголений.

— Ні, ні, не турбуйтеся... Я хочу на хвилинку піднятися на п'ятий, але ще два запитання... У мадемуазель Ож'є, звичайно, немає власної машини!

— Два роки тому вона купила собі моторолер, але невдовзі продала після невеличкої аварії...

— Де вона здебільшого бувала під час відпустки?

— Того літа вона їздила до Іспанії і повернулася така засмагла, що я її зразу і не впізнала...

— Вона їздила сама?

— Казала, з якоюсь подругою...

— До неї часто ходили подруги?

— Ні. Крім нареченого, про якого я вже вам казала, — та от останнім часом інспектора, до неї ніхто не ходив.

— А в неділю?

— У неділю вона часто йшла на роботу звечора і поверталася аж у понеділок уранці. В понеділок косметичні салони зранку не працюють...

— Отже, вона навряд чи могла їздити далеко, га?

— Знаю, що вона любить купатися й смажитися на сонці… Вона часто казала, що провела на пляжі багато часу…

Він знову піднявся сходами і хвилин п'ятнадцять відчиняв та зачиняв шухляди в комоді та шафі, оглядаючи білизну, одяг і різні дрібнички, що могли б дати уявлення про вдачу, смаки та уподобання їхньої власниці.

Хоча по-справжньому коштовних речей у квартирі не водилося, не було в ній також і випадкових: усе свідчило про старанний добір. В око йому впав лист, непомічений уранці. Згідно зі штампом на конверті його було надіслано з Гренобля. Написаний чоловічою рукою, лист цей вразив його своїм тоном, лагідним і веселим водночас. Лише дочитавши його до кінця, комісар збагнув, що це писав її батько.

"… Твоя сестричка знову при надії, і її інженер пишається з цього так, наче вже збудував найбільшу в світі греблю… Матінка й досі цілими днями воює з чотирма десятками малих шибеників, і, коли ввечері повертається додому, від неї приємно пахне дитячим пі-пі…"

Погляд його зупинився на весільній сестриній фотографії, зробленій кілька років тому. По обидва боки від молодих сиділи батьки, напружені й незграбні, як завжди на таких фотографіях. Були там ще чоловік та жінка з трирічним малюком і, нарешті, зовсім юна особа з жвавими усміхненими очима — певно, сама Марінетта.

Мегре поклав фотографію до кишені. Згодом таксі підвезло його до управління, і він знову опинився в своєму кабінеті, де напередодні кільканадцять годин підряд, аж до пізньої ночі, намагався вивести на чисту воду молодих грабіжників.

Та не встиг він ще зняти плаща, як у двері постукав Жанв'є.

— Я бачився з її братом, патроне. Він прийняв мене у своєму кабінеті на вулиці Ле-Поллетьє. Він там у них досить великий начальник.

Мегре простяг йому весільну фотографію.

— Ось цей?

Жанв'є не вагаючись показав на батька трирічного хлопчака.

— Йому вже було відомо, що сталося минулої ночі?

— Ні! Він ще не встиг переглянути ранкових газет. Мені довелося довго тлумачити йому, що йдеться саме про його сестру. Він запевняв, що в неї не така вдача, щоб чогось ховатися чи тікати. "Мені часом доводиться карати її за надмірну щирість, бо це далеко не всім подобається..."

— Тобі не здалося, що він щось від тебе приховує? Мегре в задумі перебирав свої люльки. Потім взяв одну і почав повільно натоптувати.

— Ні! По-моєму, це дуже порядний хлопчина. Він одразу розповів мені про їхню родину. Батько працює викладачем англійської мови в одному ліцеї у Греноблі. Мати завідує дитячими яслами. Там мешкав ще одна його сестра, одружена з інженером. Вона щороку народжує йому по дитині.

— Я знаю...

Мегре не став пояснювати, що дізнався про це з листа, знайденого в шухляді.

— Після середньої школи. Марінетта вирішила поселитися в Парижі. Спершу вона працювала секретаркою в одного адвоката. Та ця робота була їй не до вподоби, і вона пішла на курси косметології. Брат каже, що вона мріє про власний косметичний салон...

— А хто її наречений?

— Точніше, колишній наречений. Хлопчина на ім'я Жан-Клод Тернель, синок одного паризького промисловця. Марінетта познайомила його зі своїм братом і навіть збиралася везти на оглядини до Гренобля…

В розслідуванні карного злочину ніщо так не спантеличує, як відкриття, що перед тобою звичайнісінькі, цілком нормальні люди. Як же тоді й чому вплуталися вони в ту чи ту драму?

— А братові відомо, що Жан-Клод частенько в неї підночовував?

— Він особливо про це не розводився, одначе натякнув, що хоч він їй брат і мусив би це осуджувати, але дивиться на такі речі цілком по-сучасному…

— Одне слово, зразкова родина! — буркнув Мегре.

— По-моєму, він добрий хлопець….

Судячи з того, що він побачив у квартирі на авеню Жюно, Марінетта теж добра дівчина.

— І все-таки я хотів би якнайшвидше її впіймати. Її брат бачився з нею останнім часом?

— Востаннє — позаминулого тижня. В неділю, коли нона не їздила за місто, вона була зі своїм братом та невісткою. Вони мешкають у районі Ванв, поблизу міського парку… Франсуа Ож'є каже, що це дуже практично, коли маєш дітей…

— Вона їм нічого такого не розповідала?

— Ні… Хіба що зауважила між іншим, що здибала якогось дивака і незабаром розповість їм щось цікаве. Невістка навіть почала її під'юджувати: "Що, новий наречений?"

Жанв'є було ніяково, що його відомості виявилися такими банальними.

— Та вона відказала, що з неї досить одного…

— А чого вона порвала з Жан-Клодом?

— Вона згодом зрозуміла, що це легкодухий тюхтій, який до того ж не дуже прагнув з нею побратися. Він двічі провалювався, поки одержав диплом. Батько потім вирядив його до Англії, до якогось свого приятеля, але й з цього нічого путнього не вийшло. Кінець кінцем йому знайшли роботу в якійсь паризькій конторі, але й там з нього невдоволені…

— Дізнайся, о котрій годині відходить нічний чи ранковий поїзд до Гренобля.

Це теж нічого не дало. Коли б Марінетта сіла на перший ранковий поїзд, вона вже була б удома. Та по телефону і батько, і мати відповіли, що вони її навіть не бачили.

Певна річ, довелося говорити дуже обережно, щоб марно не турбувати цих добрих людей.

— Ні, ні… Не сталося нічого страшного… Заспокойтеся, пані Ож'є… Ваша донька була свідком збройного нападу… Ні, не в неї вдома… Просто на авеню Жюно… Не знаю, чому саме, але вона вирішила на якийсь час зникнути… Я думав, що вона поїхала до вас.

Поклавши трубку, він глянув на Жанв'є.

— Ух! Ну що я міг їй сказати? Лапуент допитав уранці дівчат із косметичного салону; і ніхто з них не знає, де Марінетта бувала у вихідні… Вона вийшла з дому в дощ без валізки, в чім була… Навіть не взяла нічого, щоб переодягтися. Певна річ, їй відомо, що в будь-якому готелі її було б неважко знайти.

— Отож я думаю, що вона могла сховатися у котроїсь із подруг, якій вона цілком довіряє, або податися до якоїсь добре їй знайомої місцини за містом… Можливо, в якомусь із заїздів у передмісті абощо… Вона любить плавання… Навряд чи вона щотижня їздить до моря — з її заробітками… Тож вона скоріше уподобала собі місцинку десь ближче — скажімо, на березі Сени, Марни або Уази.

— Отож рушай до цього Жан-Клода і спробуй дізнатися, куди саме вони виїздили…

У суміжній кімнаті терпляче чекав своєї черги Моер, тримаючи в руці картонну коробочку з кулями та трьома гільзами.

— Експерт згодний, патроне. Йдеться про калібр сім і шістдесят три сотих… Майже певно: стріляли з маузера!

— А що з відбитками пальців?

— Цікаво, що ви на це скажете. Лоньйонові відбитки на багатьох речах у вітальні… Особливо на ручках радіоприймача….

— А телевізора?

— Ні! В кухні він одчиняв холодильник, а також бляшану коробочку з меленою кавою… Є його відбитки і на електричній кавоварці… Чому ви всміхаєтесь? Я сказав якусь дурницю?

— Ні, ні! Розповідай далі…

— Лоньйон користувався склянкою і чашкою. Щодо пляшки з коньяком, то її торкалися і інспектор, і дівчина…

— Як у спальні?

— Там не виявлено жодних слідів Лоньйона. На подушці знайдено одну волосинку — волосинку господині… Немає там і жодних відбитків його черевиків, хоча, як мені казали, Лоньйон прийшов до цієї дівчини в дощ.

Моер та його хлопці добре знали свою справу — вони не забули жодної деталі.

— Схоже на те, що він довгий час сидів у кріслі, яке стоїть перед балконними дверима. Певно, тоді він і вмикав радіо. Крім того, він також відчиняв ці двері й залишив прегарні відбитки на ручці. На балконі я знайшов один його недопалок. Ви й досі всміхаєтесь.

— Бо все це добре підтверджує одну мою гадку, що тільки-но спала мені під час розмови з жінкою…

Хіба ж не вірогідною здавалася та версія, що поневолений власною дружиною інспектор Лоньйон нарешті знайшов собі втіху? Що в затишній квартирці на авеню Жюно він винагороджував себе за безрадісні години, проведені у своїй домівці на площі Константен-Пеккер?

— Мені смішно з того, друзяко Моер, що всі наші колеги раптом почали вважати його за донжуана. Та я ладен битися об заклад, що між ним та цією кралечкою нічого не було… І мені навіть прикро за нього.

"Він перебував цілі вечори у вітальні з вікнами на вулицю, а та дівчина довіряла йому настільки, що спокійнісінько йшла спати при ньому…"

— Ти там більш нічого цікавого не знайшов?

— Кілька піщинок у черевиках хазяйки… Це черевички з низькими підборами, в них вона, певно, їздила за місто. То річкові піщинки. Нагорі в нашій колекції є сотні зразків, узятих навколо Парижа, але для більш-менш успішної експертизи потрібно буде чимало часу…

— Коли що, відразу повідом… Там на мене більш піхто пе чекає?

— Інспектор з вісімнадцятого відділу.

— Такий вусатенький брюнет?

— Так!

— То Шінк'є. Коли йтимеш, скажи, нехай зайде.

За вікном знову задощило, але вже дрібно-дрібно. Водяний порох, схожий на туман, приглушував світло дня. Хмари на небі ледь рухалися, поступово зливаючись у суцільну сіру завісу.

— Що нового, Шінк'є?

— Мої люди ще й досі опитують сусідів, не минаючи жодної домівки. Добре, що на кожному боці всього по сорок номерів. І все одно це означає, що треба опитати принаймні двісті чоловік.

— Мене найбільше цікавлять будинки напроти.

— З вашого дозволу, пане комісар, я зараз вам про це доповім, бо, здається, я здогадуюся, що ви маєте на оці. Я почав з того, що обійшов усіх пожильців будинку, з якого виходив бідолаха Лоньйон. На першому поверсі, крім консьєржки, мешкає лише одне старе подружжя на

прізвище Гебр. Та місяць тому вони поїхали до Мексіки, бо там їхня заміжня донька...

Він витяг з кишені чималенький записник, більш як наполовину списаний якимись прізвищами та позначками. З Шінк'є також треба було запастися терпінням, щоб, бува, не образити необережним словом чи жестом.

— На всіх інших поверхах — по дві квартири. На другому живе вдова Фезан, продавщиця крамниці готового одягу, та подружжя рантьє на прізвище Ланьє... Вони обоє кинулися до вікна, як тільки зачули постріли, і встигли побачити машину... Та вона мчала так швидко, що номерів вони розгледіти не змогли.

Напівзаплющивши очі, Мегре неуважно, слухав сумлінний рапорт інспектора, немов то було котяче муркотання. Тільки рівномірне пихкання люльки свідчило про те, що він не закуняв.

Та коли мова зайшла про пана Макле, пожильця третього поверху в сусідньому будинку, комісар нашорошив вуха. За словами Шінк'є, це був вельми єхидний старий, котрий зачинився у своїй домівці і вдовольнився лиш тим, що позирав іронічним поглядом на людську метушню за вікном.

— Через ревматизм він не може ходити. Він пересувається за допомогою двох палиць. Жодна прибиральниця не має права переступити поріг його квартири — можете собі уявити, який там гармидер. Щоранку консьєржка кладе в нього під дверима пакунок з продуктами, які він замовляє напередодні, залишаючи записку на солом'яній маті в коридорі.

Він ніколи не слухає радіо і не читає газет. Консьєржка запевняє, що він дуже багатий, хоча живе майже в злиднях. У нього є заміжня донька, яка не раз намагалася спровадити його в божевільню.

— Може, він справді несповна розуму?

— Як вам сказати... Я ледве домігся, щоб він одчинив мені двері: довелося пригрозити виламати їх. Коли ж він нарешті наважився, то довгенько оглядав мене з ніг до голови й зітхав: "А ви не надто молодий для вашої професії?!" Я відповів, що мені вже тридцять п'ять, і він кілька разів повторив: "Хлопчисько!.. Сопливий хлопчисько!.. Що він може знати у свої тридцять п'ять років?!. Що він спроможний зрозуміти?"

— Він вам розказав щось цікаве?

— Він весь час торочив про голландця, що живе навпроти... Я маю на оці той будинок, який ми бачили вранці з балкона, — триповерховий особняк із заскленим, наче під художню майстерню, дахом... Цей особняк був збудований п'ятнадцять років тому. Його власникові тепер уже шістдесят чотири роки. Це пан Норріс Йонкер. Старий запевняє, що в нього дуже гарна жінка, куди молодша за нього...

Мегре ще раз пошкодував, що не зміг заходитися з цією справою особисто. Він багато віддав би, щоб зустрітися з цим старим ревматиком-мізантропом, який спромігся пустельникувати в самому центрі Парижа, посеред Монмартра, і який бавив час біля вікна, пильнуючи людей у будинку напроти.

— ... Зненацька він розговорився... Тільки боюся, що я не зможу повторити вам усього, що він казав, бо старий перескакував з однієї теми на іншу, та ще й висловлював з кожного приводу свої міркування... Потім я побував у самого голландця, тож краще скажу, що сам бачив... Це дуже симпатичний, добре вихований, елегантний пан з вельми багатої і відомої родини... В Амстердамі його батько керував банком "Йонкер — Хагг і компанія"... Сам Норріс Йонкер ніколи справами не займався і, як він сам каже, багато років подорожував по світу... П'ятнадцять років тому він дійшов висновку, що ніде не почуває себе краще, ніж у Парижі, і заходився будувати собі цей особняк на авеню

Жюно. По смерті батька банком керує його брат Ганс… Норріс Йонкер вдовольняється дивідендами і поміщає весь свій капітал у картини…

— У картини? — перепитав Мегре.

— Здається, він власник однієї з найкращих колекцій у Парижі.

— Стривайте!.. Отже, ви підійшли й подзвонили… Хто вам відчинив?

— їхній лакей… Такий собі білявий, рожевощокий молодик…

— Ви сказали, що ви з поліції?

— Авжеж. Це його не дуже здивувало, і він провів мене до холу й запросив сісти… Я не дуже знаюся на живопису, але все-таки розібрав підписи художників, про яких не раз чув: Гоген, Сезанн, Ренуар… Багато голих жінок…

— Вам довелося довго чекати?

— Хвилин десять-п'ятнадцять… Двійчаті двері між холом і салоном були відчинені, і я помітив, як там пройшла молода чорнява жінка. Одягнена в халат, хоч була вже третя година дня… Можливо, я помилився, але в мене склалося враження, що вона пройшла навмисне, щоб глянути на мене… А ще за кілька хвилин знову з'явився лакей і провів мене крізь салон до кабінету, стіни якого були геть заставлені книгами… Там мене прийняв сам пан Йонкер. Він був одягнутий у фланелеві штани, шовкову сорочку з широким розстебнутим коміром та чорну вельветову куртку… Волосся в нього вже зовсім сиве, але вид такий самий рожевий, як і в його лакея… На письмовому столі стояла таця з пляшкою та склянками. "Сідайте, я вас слухаю", — сказав він мені без акценту.

Було видно, що на інспектора Шінк'є справили неабияке враження розкішна обстановка в домі голландця, його картини, а також манери та поводження самого хазяїна.

— Слово честі, я спершу не знав, з чого почати... Я запитав його, чи не чув він часом пострілів уночі... Він одказав, що не чув, бо його спальня виходить вікнами на подвір'я, та й стіни будинку такі грубі, що всередину не проникає жодного звуку з вулиці. "Я терпіти це можу шуму", — признався він мені й почастував лікером. Не знаю, як він називається, але дуже міцний, з присмаком апельсина... "І все-таки ви б мали знати, що сталося перед вашим будинком минулої ночі..." — "Карл мені сказав про це, коли подавав сніданок... Це було о десятій ранку. Карл — це мій лакей, син одного з наших фермерів. Він сказав, що на авеню Жюно метушня, бо вночі якісь гангстери підстрелили поліцая..."

— А який у нього був настрій? — запитав Мегре, бавлячись люлькою.

— Він був цілком спокійний, увесь час усміхався... І взагалі був аж надто чемний, як для людини, що її допіру несподівано потурбувала поліція: "Якщо вам треба допитати Карла, то я віддаю його до ваших послуг... Хоча його спальня також виходить до саду і він мене запевняв, що теж нічого не чув". — "Ви одружені, пане Йонкер?" — "Певна річ. Моя дружина була прикро вражена, коли дізналася, що сталося вночі за кілька метрів од нашого будинку".

Дійшовши до цього місця в своїй розповіді, Шінк'є помітно занепокоївся..

— Я не знаю, маю рацію я чи ні, пане комісар, але мені хотілося поставити йому багато інших запитань. Та" л не наважився і вирішив, що буде значно краще, коли я відразу доведу все це до вашого відома.

— Отож повернімося до старого ревматика.

— От-от! Саме через нього я й хотів дещо запитати у голландця. Бо однією з перших фраз Маркле було: "Що б ви робили, інспекторе, якби ваша жінка була однією з найвродливіших у Парижі?.. Ха! Ха! Ви не відповідаєте? А вам ще далеко до шістдесяти чотирьох чи шістдесяти п'яти років... Гаразд! Інакше запитаємо... Що має робити шістдесятип'ятирічний старий, коли в нього завжди під боком така прегарна молодичка?..

Так от, у того пана навпроти є свої міркування щодо цього... Я мало сплю... Політичні події мене вже давно не цікавлять, катастрофи теж, а про що інше пишуть газети чи говорить радіо...

Я люблю думати... Ви мене розумієте? Я дивлюся у вікно і думаю... Мало хто знає, яка то втішна річ — думати...

Взяти хоча б цього голландця, та його жінку... До міста вони виходять досить рідко, не частіше як раз чи двічі на тиждень — вона у вечірній сукні, він у смокінгу... Повертаються додому не пізніше першої години ночі, а це означає, що вони були в когось у гостях чи ходили до театру... Самі ж вони ніколи званих обідів не влаштовують... Сніданків також... До речі, вони рідко коли снідають раніше, як о третій годині дня...

Тепер, бачите, кожен розважається як може... Я спостерігаю... Міркую... Роблю всякі здогади...

А подумати є про що, коли бачити, як двічі, а то й тричі на тиждень близько восьмої години до них дзвонить молода, гарна дівчина... Її впускають, а випускають лише пізно вночі або геть на світанку..."

Тепер Мегре вже серйозно шкодував, що не йому довелося допитувати цього старого дивака.

— "І це ще не все, пане, поліцай... Признайтеся, що моє патякання починає вас цікавити... А тепер уявіть собі, що кожного разу це інша дівчина... Найчастіше вони приїздять на таксі, часом приходять пішки... Звідси видно, як вони спершу дивляться на номери сусідніх будинків. Погодьтеся, це також має певний сенс... Це означає, що хтось їм призначив побачення і дав певну адресу... Додам до цього, що я не завжди був ось таким старим, хворим щуром, що заховався у своїй норі... Колись я непогано знався на жінках...

Ви бачите той вуличний ліхтар метрів за п'ять від їхніх дверей?.. Я чув, що ви, поліцаї, можете з першого погляду впізнати жінку, для якої кохання стало професією... А також тих, хто живе, сказати б, на грані: всяких танцюристок кабаре, статисток із театрів чи кіно, котрі також не відмовляються від вигідної інтрижки..."

Мегре рвучко підвівся.

— А тепер, Шінк'є, ви що-небудь зрозуміли?

— Що зрозумів?

— Як це почалося для Лоньйона. Він досить часто проходив уночі по авеню Жюно, більшість мешканців якої знав особисто... І от він помічає, що до голландця вчащають молоді особи, яких ви щойно описали...

— Я про це також думав. Та жодний закон не забороняє мужчині любити різноманітність — незалежно від віку.

І справді, цієї підстави було не досить, щоб такий досвідчений поліцай, як Нечема, налагоджував особистий таємний нагляд за цим будинком.

— У нього могла бути підстава.

— Яка саме?.

— Цілком можливо, що він дочекався, поки не вийде котрась із цих відвідувачок. Не виключено, що він натрапив на повію, яку знав раніше…

— Ясно. І все-таки кожному вільно…

— Це залежить від того, що відбувається всередині будинку, від того, що там бачила та жінка… Що розповідав ще вам цей симпатичний дідуган?

Комісарові дедалі більше подобався цей старий дивак, що влаштовував собі спостережний пункт перед вікном.

— Я поставив йому всі питання, які хотів. І занотовував відповіді.

Шінк'є знову відкрив свого чорного записника:

— Запитання. А вам не здається, що ці жінки приходили до лакея?

Відповідь. Передусім лакей закоханий в офіціантку з молочного бару, що в нижньому кінці вулиці… Така собі маленька кругленька реготуха… Вона кілька разів на тиждень приходить до нього на побачення… І чекає на нього в затінку, метрів за десять від будинку… Я міг би показати вам, де саме… І він не примушує її довго чекати…

Запитання. О котрій годині?

Відповідь. Близько десятої… Гадаю, після того, як він подасть на стіл, бо вечеряють там пізненько… Вони якийсь час прогулюються, взявшись попідручки, інколи зупиняються, щоб поцілуватися, а— прощаючись, стоять кілька хвилин, пригорнувшись одне до одного он за тим виступом стіни праворуч…

Запитання. Він не проводжає її додому?

Відповідь. Ні! Вона сама біжить додому, аж підскакує від щастя... Часом здається, що вона от-от почне танцювати... Крім того, є ще одна підстава гадати, що жінки, про яких я вам казав, приходять не до лакея... Кілька разів я бачив, як води дзвонили, коли його не було вдома...

Запитання. І їх впускали?

Відповідь. Тож-то й воно... І ще цікава деталь... Двері інколи відчиняв голландець, а інколи — його жінка...

Запитання. У них є машина?

Відповідь. Так! Великий американський лімузин.

Запитання. З водієм?

Відповідь. За водія у них Карл. Сідаючи до керма, він знімає лакейську ліврею й надягає шоферську.

Запитання. До них ходить інша челядь?

Відповідь. Куховарка та дві покоївки... Покоївок досить часто міняють.

Запитання. Крім тих дам, про яких ви вже казали, вони приймають багато відвідувачів?

Відповідь. Лише кількох... Найчастіше до них навідується у другій половині дня чолов'яга років сорока... Він схожий на американця, приїздить у жовтій спортивній машині.

Запитання. І він довго в них залишається?

Відповідь. Одну-дві години.

Запитання. А ввечері чи вночі він не приїздить?

Відповідь. Приблизно рік тому він приїздив двічі о десятій вечора, щоразу з молодою жінкою. Та сам відразу виходив, залишаючи свою супутницю в будинку..

Запитання. Це була та сама жінка?

Відповідь. Ні.

Мегре уявив собі, з якою сардонічною, майже хтивою усмішкою відкривав старий дивак ці невеличкі таємниці.

Відповідь. Крім нього, був іще один молодий, та вже лисий чолов'яга. Він приїздить у таксі, коли стемніє, і від'їздить з пакунками.

Запитання. Якими пакунками?

Відповідь. Це можуть бути картини… Чи щось інше. Ось приблизно все, що мені відомо, пане інспектор. Уже давно мені не доводилося стільки балакати і, сподіваюся, не скоро доведеться знову. Попереджаю вас, що марно б викликали мене до відділка поліції чи до кабінету судді… Тим більше не сподівайтеся, що я піду свідчити в Палац правосуддя, якщо До того дійде… Ми з вами вже поговорили… Я повідомив вас про все, що знав… Тепер ви знаєте все не гірше за мене… Тож не здумайте мене більше турбувати, байдуже під яким приводом…

А за хвилину Шінк'є ще раз довів, що окружні інспектори знають свою справу.

— Вийшовши від голландця, я, ніде правди діти, подумав, а чи не посміявся з мене той старий дивак. І тому вирішив перевірити котрусь із його заяв. Коли б вона підтвердилася, то й усьому іншому було б легше повірити.

Тож я подався до молочного бару. Довелося якийсь час почекати, доки в залі залишилася сама офіціантка. Ця справді невеличка на зріст гладуха, яка недавно приїхала із села і досі не може повірити, що вона справді живе в Парижі…

Я зайшов і запитав:

— Ви знайомі з добродієм Карлом?

Вона зашарілася, занепокоєно глянула на відчинені двері й прошепотіла:

— Хто ви? Навіщо це вам знати?

— Проста довідка. Я з поліції.

— В чому його звинувачують?

— Ні в чому. Це звичайна перевірка. Ви заручені?

— Можливо, ми колись і поберемося, та він досі мені ще не освідчився…

— Ви зустрічаєтеся з ним кілька разів на тиждень?

— Кожного вільного вечора…

— І чекаєте на нього за кілька кроків від особняка на авеню Жюно?

— Хто це вам сказав?

Тут з'явилася опасиста молодиця. Дівчина не розгубилася й голосно сказала:

— Ні, мосьє, в нас немає горгонзоли, є лише сир рокфор… Та в них майже однаковий смак…

Мегре всміхнувся.

— Вам довелося купити рокфору?

— Я сказав, що моя дружина любить лише горгонзолу… Оце і все, пане комісар… Не знаю, що розкажуть ще увечері мої колеги… А як там бідолашний Лоньйон?

— Я щойно дзвонив до лікарні. Лікарі ще нічого певного не кажуть, а він досі не опритомнів. Схоже на те, що друга куля зачепила верхівку правої легені, але в його теперішньому стані зробити рентген неможливо…

— Хотів би я знати, що він таке відкрив, щоб у нього стріляли. Коли б ви бачили того голландця, то здивувалися б не менше за мене. Важко навіть собі уявити, щоб такий поважний пан…

— Зробіть, будь ласка, одну річ, Шінк'є… Коли всі ваші люди повернуться до відділка, а особливо, коли заступлять на нічне чергування, накажіть їм зайнятися жінками… Як ви мені сказали, деякі з них приходили до особняка пішки. Отже, можна припустити, що вони мешкають десь поблизу. Звеліть також густим гребінцем прочесати нічні кабаре. Коли вірити вашому старому інвалідові, то навряд чи треба. шукати на тротуарах… Ви розумієте, що я маю на оці? Цілком можливо, що кінець кінцем пощастить знайти одну з тих, що побувала на авеню Жюно…

Певна річ, було б не менш цікаво знайти Марінетту Ож'є.

Та Моер зі своїми сотнями зразків річкового піску щось не поспішав вивести його на слід.

4. ВІДВІДИНИ ГОЛЛАНДЦЯ

— Алло! Голландське посольство слухає… — У трубці лунав молодий свіжий голос з легеньким акцентом, від самого звуку якого в уяві поставали пейзажі з вітряками, мов на коробках какао.

— Пробачте, мадемуазель, але я хотів би поговорити з першим секретарем…

— Хто його просить?

— Комісар Мегре з Управління карного розшуку.

— Зачекайте хвилинку. Я подивлюся, чи в себе зараз пан Гудекамп…

Згодом у трубці почувся знову той самий голос:

— Пан Гудекамп зараз на нараді… Я можу дати вам телефон другого секретаря, пана де Вріеса… Не кладіть трубки…

За хвилину в трубці залунав чоловічий голос, певна річ, уже не такий свіжий, з помітнішим акцентом.

— Це Хуберт де Вріес, другий секретар посольства Нідерландів…

— З вами говорить головний комісар Мегре, начальник бригади карного розшуку…

— Слухаю вас…

В уяві комісара відразу постав сухий підозрілий молодик — недарма ж він лише другий секретар — білявенький, певно, одягнутий аж надто елегантно, як це водиться з людьми півночі.

— Я хотів би навести довідки щодо одного з ваших підданців, який уже давно живе в Парижі… Певно, ви його знаєте…

— А де ви зараз, мосьє Мегре?

— У своєму кабінеті на набережній Орфевр.

— Не ображайтесь, якщо я сам до вас зателефоную. Минуло принаймні п'ять хвилин, поки в комісаровому кабінеті задзвонив телефон.

— Даруйте, мосьє Мегре, але до нас щодня дзвонять усякі люди і часом привласнюють собі чужі титули. Здається, ви хотіли запитати в мене про когось із голландців, що мешкають у Парижі?

— Про пана Норріса Йонкера…

Комісарові чомусь здалося, ніби його співрозмовник на тому кінці проводу раптом насторожився.

— Ви його знаєте?

— У нас в Голландії не менше Йонкерів, як у вас Дюранів. Норріс також досить поширене ім'я…

— Цей Норріс Йонкер — родич амстердамських банкірів.

— Банк "Йонкер-Хагг і компанія" один із найдавніших у нашій країні. Старий Кеес Йонкер помер років п'ятнадцять тому, і, коли не помиляюся, всі справи перейшли до його сина Ганса.

— А Норріс Йонкер?

— Особисто я з ним не знайомий.

— Але ж вам відомо, що такий існує?

— Певна річ! Здається, він член гольф-клубу "Сен-Клу"... Цілком можливо, що там могли зустрітися...

— Він одружений?

— Еге ж, з однією англійкою... Принаймні так мені казали. Дозвольте і собі запитати вас, мосьє Мегре, чим вас цікавить пан Норріс Йонкер?

— Він мене цікавить остільки, оскільки...

— Ви з ним бачилися?

— Ще ні!

— Ви не гадаєте, що вам було б значно краще звернутися безпосередньо до нього самого? Далебі, я зможу дати вам його адресу...

— Я її знаю.

— Норріс Йонкер рідко буває у нашому посольстві. Він належить до родини не тільки респектабельної, але й вельми видатної, і в мене є всі підстави гадати, що він сам людина вельми шанована... Його колекція картин славиться на весь світ...

— А що ви знаєте про його дружину?

— Мені було б легше відповісти, коли б я знав, що саме вас цікавить. Як мені розповідали, пані Йонкер народилася на півдні Франції і вийшла заміж за англійця Герберта Мура, родом із Манчестера, власника заводу шарикопідшипників.

— У них немає дітей?

— Здається, немає.

Мегре зрозумів, що більше нічого від нього не доможеться, і набрав інший номер, номер оцінника, з яким не раз мав справу і якого часто запрошували як експерта під час судового розслідування.

— Пан Манессі? Це Мегре…

— Зачекайте хвилинку, я зачиню двері… О! Тепер я вас слухаю… Ви вже вдарилися в живопис?

— Яв ньому нічогісінько не тямлю. Ви часом не знаєте голландця на ім'я Норріс Йонкер?

— З авеню Жюно? Я не тільки його добре знаю, але й провадив за його рахунок експертизу деяких картин. У нього одна з найліпших колекцій живопису другої половини дев'ятнадцятого та початку двадцятого сторіччя…

— Виходить, він дуже багатий?

— Його батько був банкіром і теж аматором живопису. Норріс Йонкер зріс поміж шедеврів Ван-Гога, Піссаро, Мане, Ренуара. Нічого дивного, що він одійшов від фінансових справ. По смерті батька він

успадкував значну частину його полотен, а дивіденди, котрі йому сплачує брат, дозволяють йому дедалі збільшувати свою колекцію...

— Ви з ним особисто зустрічалися?

— Авжеж. А ви?

— Ще ні!

— Він більше схожий на англійця, ніж на голландця... Такий собі типовий джентльмен. Коли мені не зраджує пам'ять, він закінчив Оксфорд і потім ще довго жив у Англії... Хтось мені казав, що під час війни він був полковником британської армії...

— А що вам відомо про його дружину?

— О, це справжня красуня!.. Раніше вона була в шлюбі з якимось англійцем із Манчестера...

— Знаю, знаю... Шарикопідшипники...

— А чому вас так зацікавив цей Йонкер? Сподіваюся, не тому, що хтось пограбував його картинну галерею?

— Ні.

Тепер настала черга комісара вдаватися до ухильних відповідей.

— Вони часто бувають у місті?

— Гадаю, ні.

— Йонкер навідує інших аматорів живопису?

— Певна річ, він стежить за всіма розпродажами і знає, коли й що саме продаватиметься в Друо, Гольєрі, в Сотбі чи Нью-Йорку.

— Він часто подорожує?

— Ви багато від мене вимагаєте... Раніше він немало їздив, а як зараз — не знаю. Зовсім не обов'язково турбуватися самому, щоб купити картину на відкритому розпродажу. Навпаки, великі покупці здебільшого діють через своїх представників...

— Одне слово, це людина, на яку цілком можна покластися?

— З заплющеними очима.

— Дякую вам!

Від цього йому не стало легше, і, підвівшись із-за столу, Мегре без ентузіазму попрямував до шафи, щоб надягти плаща і капелюха.

Чим більш відомі, шановані люди, тим складніше мати з ними справу, з'являтися непроханим гостем до їхніх домівок, вчиняти їм допит. Здебільшого їм нічого не варто зняти трубку й поскаржитися якомусь великому цабе, а другого дня поліцаєві вже не позбутися халепи.

На якусь мить він завагався: чи взяти з собою когось із інспекторів, та врешті вирішив іти на авеню Жюно без нікого, щоб надати цьому візитові менш" офіційного характеру.

А ще за півгодини він вийшов із таксі перед триповерховим особняком і подав свою візитну картку одягненому в білий смокінг Карлові, який провів його до холу. Одне слово, все відбувалося так, як змалював інспектор Шінк'є, з тією хіба різницею, що замість десяти хвилин комісара, з огляду на його високий ранг, примусили чекати лише п'ять.

— Ходіть, будь ласка, за мною…

Слідом за Карлом комісар перейшов салон, де йому пощастило менше, як Шінк'є: прекрасної пані Йонкер там уже не було. Голландець приймав його у своєму кабінеті. Відколи пішов інспектор, пан Йонкер не перемінив ні одягу, ні, сказати б, місця. Сидячи біля письмового столу в стилі ампір, він пильно розглядав гравюри за допомогою величезної лупи, то віддаляючи, то наближаючи її до паперу.

Як тільки Мегре переступив поріг, господар підвівся йому назустріч, і комісар міг переконатися, що в своєму описі голландця інспектор не проминув жодної деталі. Одягнутий у сірі фланелеві штани, м'яку шовкову сорочку та чорну оксамитову куртку, пан Йонкер був живим втіленням образу англійського джентльмена в інтимній обстановці. І за одягом, і за незворушним спокійним виразом обличчя. Не виказуючи ні подиву, ні хвилювання, він коротко промовив:

— Пан Мегре?

І показав своєму гостеві на оббите шкірою крісло по той бік столу. Потім сів сам.

— Повірте, мені дуже приємно бачити у своєму домі таку славнозвісну людину, як ви, пане комісар…

Говорив він повільно, ніби після стількох років життя у Парижі все ще думав по-голландському і мусив перекладати кожне слово.

— Але, признаюся, я не знаю, чим заслужив честь удруге за день приймати в себе представників поліції…

Він замовк, розглядаючи свої пухкі, випещені руки. Пан Йонкер не був гладкий, але мав те, що колись називалося, поставністю. Років

сімдесят тому він міг би стати справжньою знахідкою для карикатуриста "паризького життя".

Його обличчя вже трохи розпливлося, невеличкі блакитні очиці з припухлими повіками холодно стежили з-поза квадратних скелець у ледь помітній золотій оправі.

— Інспектор Шінк'є справді повідомив мене про свій візит, — мовив комісар, долаючи певну ніяковість. — Це окружний інспектор, і нам він безпосередньо не підпорядкований…

— Інакше кажучи, ви хочете перевірити, наскільки точно він вам доповів?

— Не зовсім так. Та, можливо, він не досить докладно вас описав…

На якусь мить голландець перестав бавитися лупою і пильно глянув комісарові в очі своїм вельми хитрим і водночас трохи наївним поглядом.

— Послухайте, пане Мегре, мені вже шістдесят чотири роки, і я об'їздив увесь світ. Та п'ятнадцять років тому я оселився в Парижі… Місто так мені сподобалося, що я вирішив поставити собі тут будинок. На мене ніколи не заводили судової справи, і, як у вас кажуть, моя нога не ступала в судовий зал або у відділок поліції. Мені стало відомо, що минулої ночі на вулиці перед моїм будинком була стрілянина. Як я вже заявив вашому інспекторові, ні я, ні моя дружина нічого такого не чули, бо наші спальні — у протилежній частині будинку. А тепер скажіть, як би ви почували себе, коли б ви були на моєму місці, а я на вашому?

— Певна річ, я не вбачав би в цих візитах нічого для себе приємного… Завжди прикро бачити, як до тебе вдираються люди, котрих ти зовсім не знаєш…

— Даруйте! Даруйте! Я зовсім не скаржуся на те, що ви зробили мені візит. Навпаки! Я дуже радий приймати в себе людину, про яку стільки чув. Я маю на оці зовсім не те, і ви це прекрасно розумієте. Ваш інспектор уже встиг поставити мені низку досить нескромних запитань… Хоча, зважаючи на його професію, треба щиро визнати, не занадто нескромних. Не знаю, що саме цікавитиме вас, але мене дивує, що такий високопоставлений чиновник, як ви, з'явився до мене власною персоною…

— Ну а коли це, скажімо, з пошани до вас…

— Мені дуже приємно це чути, але дуже важко в це повірити. Сподіваюся, з мого боку не буде надмірною нескромністю запитати, яким правом ви тут?

— Будь ласка, пане Йонкер. Ви можете негайно зателефонувати своєму адвокатові. Знайте, що я прийшов до вас без жодного мандата, і це дає вам право, як то кажуть, вигнати мене звідси у три вирви. Та майте на увазі, що така демонстративна відмова нам допомогти може бути витлумачена як ворожість, ба навіть намагання щось від нас приховати…

Голландець посміхнувся і, повернувшись у своєму кріслі, простяг руку до коробки з сигарами.

— Сподіваюсь, ви курите?

— Лише люльку.

— То прошу…

Витягши сигару, він майже ритуальним жестом підніс її до вуха, постукав по ній пальцем, далі зрізав кінчик якимось золотим інструментом і неквапливо запалив.

— Ще одне запитання, — мовив він, випустивши цілу хмарку блакитного диму: — Чи слід мені розуміти, що ви надаєте великої ваги цій справі і тому власною персоною обходите усіх підряд, хто мешкає на авеню Жюно? Бо було б прикро дізнатися, що лише мене самого вшановано такою честю.

Мегре також заходився підшукувати слова.

— Ні, на цій вулиці ви не перший, кому я ставлю подібні запитання. Мої інспектори, як ви кажете, обходять усіх підряд, хто мешкає на цій вулиці. І коли я вирішив зробити вам цей візит власною персоною, то лише тому, що вважаю вас гідним виняткової уваги.

Голландець ледь кивнув головою, немов на знак подяки, та було видно, що він не дуже йняв віри своєму гостеві.

— Що ж, я спробую вам відповісти… Сподіваюся, мені не треба нагадувати вам, що я не допущу жодного втручання в моє особисте життя.

Мегре вже розтулив був рота, щоб відповісти, як раптом задзвонив телефон.

— Перепрошую.

Йонкер зняв трубку і коротко відповів по-англійському. Брови в нього насупилися. Мегре вивчав англійську мову ще в школі і ніколи не відзначався своїми успіхами в цій дисципліні. Тож коли він був в Англії і під час обох подорожей до Сполучених Штатів, попри всю поблажливість співрозмовників, од його шкільних знань було небагато користі.

І все-таки Мегре второпав, що голландець зараз від чогось відмовлявся, посилаючись на надмірну зайнятість. А на якесь запитання невідомого відповів:

— Еге ж, із тієї самої фірми… Я вам пізніше зателефоную…

Чи не означало це, що зайнятий він був через представника тієї самої професії, до якої належав і попередній гість, інспектор Шінк'є?

— Пробачте ще раз! Тепер я до ваших послуг…

Він відкинувся на спинку крісла і, вигідно злігши ліктями на бильця, спокійно поглядав, як потроху наростає білий попіл на сигарі.

— Ви оце запитали в мене, пане Йонкер, що я робив би, якби опинився на вашому місці… Тож прошу вас тепер уявити себе на моєму. Коли в тому чи в тому районі вчинено злочин, то завжди можна знайти сусідів, котрі щось чули, щось бачили — хоч і не звернули на це свого часу належної уваги.

— Коли не помиляюся, у вас це називається "послухати, що подейкують".

— Може статися… Наш обов'язок перевірити те, що кажуть люди, бо хоча серед них і трапляються фантазери, часом такі свідчення можуть вивести нас на правильний слід.

— Ну і що ж вони подейкують у даному разі?

Та Мегре не квапився йому відповідати. Він ніяк не міг вирішити, хто сидить перед ним: чесний, хоч і насмішкуватий добродій чи, навпаки, хитрий і насторожений пройдисвіт, який тільки грає в простодушність.

— Ви, здається, одружені, пане Йонкер?

— Це вас дивує?

— Ні, мені сказали, що пані Йонкер — дуже гарна. жінка.

— І знову питаю: це вас дивує? Певна річ, я вже зрілий мужчина, дехто каже, що й перезрілий, хоч одразу додає: але добре зберігся! Що ж до моєї дружини, то їй лише тридцять чотири роки. Інакше кажучи, вона рівно на тридцять років молодша за мене. Та, може, вам здається, що ми становимо виняток? Хіба в світі, та й у вас у Парижі, наш випадок єдиний? Невже це вас справді так дивує?

— Пані Йонкер з походження француженка?

— Бачу, ви вже наводили про мене довідки… Еге ж, вона народилася в Ніцці, та познайомилися ми з нею в Лондоні.

— Ви у неї не перший чоловік?

По виду Йонкера пробігла трохи дратівлива гримаса, цілком природна для джентльмена, шокованого тим, що хтось намагається проникнути в його особисте життя, та ще й наважується говорити, про його дружину.

— Вона була місіс Мур, а потім стала пані Йонкер, — сухо відказав він. І на якийсь час зосередив усю увагу на кінчику сигари. За хвилину докинув: — Оскільки ви вже торкнулися цієї теми, то зауважте собі, що вийшла за мене не заради грошей, бо на той час і сама вже була, як то кажуть, цілком заможна.

— Ви рідко буваєте серед людей, пане Йонкер. Аж надто рідко як для вашого становища.

— Це закид? То уявіть собі, що більшу частину свого життя я провів серед людей — чи тут, чи в Лондоні, чи в Штатах, чи в Австралії, чи будь-де. Коли ви досягнете мого віку…

— Мені вже залишилося не так багато.

— Коли, повторюю, ви досягнете мого віку, то й вам теж приємніше буде сидіти вдома, аніж швендяти по вечірках, чи по клубах, чи по нічних кабаре…

. — Це мені тим зрозуміліше, що ви, певно, дуже закохані в пані Йонкер…

Цього разу полковник британської армії немов заціпенів і у відповідь лише сухо кивнув головою, струсивши попіл із своєї сигари.

Делікатний момент, що його так намагався віддалити комісар, невблаганно наближався. Мегре щось дуже довго запалював згаслу люльку і нарешті промовив:

— Ви ще вжили слово "подейкують"… Мушу вам признатися, що деякі з одержаних нами відомостей справді походять із цього джерела…

Чи справді в голландця ледь тремтіла рука, чи то, може, лише здавалося? І все-таки він узяв кришталеву карафку і вщерть налив собі чарку.

— Ви любите кюрасо?

— Дякую вам.

— Чи, може, вам більше до вподоби віскі?

І, не чекаючи відповіді, натиснув кнопку. Не минуло й хвилини, як на дверях з'явився Карл.

— Будь ласка, шотландського. — І звернувся до комісара: — Води газованої чи простої?

— Газованої...

Протягом цього антракту обидва мовчали. Мегре видивлявся на книжкові шафи, якими були заставлені всі стіни. В них були здебільшого книги з історії мистецтва, і не лише живопису, а й архітектури, скульптури, з найдавніших часів аж до сучасної доби. Окремо стояли оправлені шкірою каталоги найбільших розпродажів картин за останні сорок років.

— Дякую, Карле. Ви вже сказали мадам, що в мене гість? — З чемності він розмовляв зі своїм слугою по-французькому. — Вона досі нагорі?

— Еге ж, мосьє...

— А тепер, пане Мегре, я вип'ю за ваше здоров'я... То що ж подейкують сусідв?

— Не знаю, як там у вас, в Голландії, але в нас, у Парижі, є чимало людей уже похилого віку, які полюбляють цілими днями, а часом і ночами сидіти біля вікна... Особливо тут., на Монмартрі... Отож нам стало відомо, що досить часто — двічі, навіть тричі на тиждень увечері до вас приходять молоді жінки... Вони дзвонять, і їх нібито впускають у дім...

Вуха голландця зненацька налилися кров'ю, але він мовчки смоктав свою сигару.

— Я міг би подумати, що йдеться про подруг пані Йонкер, коли б ті дами не належали до такого середовища, що ця гіпотеза була б образою для господині дому.

Комісарові не часто доводилося добирати слів та будувати фрази так старанно, як цього разу. І він не пам'ятав, щоб йому було коли так ніяково.

— Ви не станете заперечувати, що такі візити справді були?

— Коли ви вже завдали собі клопоту їхати сюди, пане комісар, то ясно, що ви певні у справедливості вашої інформації. Чи не так? Признайтеся, що якби мені спала нерозважна думка суперечити вам, то одразу з'явилися б свідки…

— Ви не відповіли на моє запитання.

— А що ж іще розповіли вам про тих молодих жінок?

— Я поставив вам запитання, а ви ставите мені інше.

— Адже я в себе вдома… От коли б я сидів у вас у кабінеті, то становище було б діаметрально протилежне…

Комісар вирішив відступити.

— Ну, гаразд!.. Отож, загалом кажучи, йдеться про жінок легкої поведінки. Здебільшого вони приходять пізно, а виходять часом уранці, так що в декого може скластися враження, ніби вони тут ночують.

— Це правда.

Він не одвів погляду, навпаки, дивився просто на комісара, але очі в нього немов скаламутилися і стали сірі.

Лише думка про бідолашного Лоньйона, тяжко пораненого підступними пострілами в живіт із смертоносної зброї, та його невідомого нападника надала комісарові снаги провадити далі.

Йонкер сидів у своєму кріслі так незворушно, немов грав у покер.

— Будь ласка, поправте, коли я скажу щось не так. Спершу я подумав, що ці панночки приходять до вашого слуги. Та потім дізнався, що в нього є інша знайома і що ці візити траплялися й тоді, коли його самого не було вдома. До речі, чи не міг би я у вас запитати, де міститься кімната вашого слуги?

— На третьому поверсі, поруч із майстернею.

— А де сплять покоївки та куховарки? Також, на третьому поверсі?

— Ні. В саду є флігель. Вони живуть там.

— Двері цим нічним відвідувачкам часто відчиняли ви самі. Даруйте, коли я додам, що згідно з моїми відомостями це часто робила і пані Йонкер.

— О! Бачу за нами непогано наглядають! Виявляється, Париж мало чим відрізняється від наших хуторів, де цю роль добровільних шпигунів беруть на себе старі баби. А тепер дозвольте запитати: що є спільного між цими, як ви кажете, візитами та пострілами на вулиці минулої ночі? Бо я навіть не припускаю думки, що підозра якимось чином могла впасти на мене, коли тільки з невідомих мені причин, ваш уряд не вважає небажаним моє подальше проживання в цій країні.

— Ні, йдеться не про це. Просто я намагаюся грати з відкритими картами. Весь хід подій минулої ночі, вид зброї, якою користувався нападник, а також декотрі інші деталі дають мені підстави думати, що ми маємо справу з професіоналами.

— 1 ви гадаєте, що я маю якісь стосунки з такими людьми?

— Ні, але, з вашого дозволу, я висловлю одне припущення: ви дуже багата людина, пане Йонкер. У цьому будинку зберігається більше витворів мистецтва, аніж у деяких музеях, і вартість їх величезна… А тепер скажіть, чи є у вас якась система охорони цих скарбів?

— Ні! Справжні, як ви кажете, професіонали мають за дитячі іграшки найдосконаліші системи. До речі, це зовсім недавно було зайвий раз доведено у вашій країні. Тому я віддаю перевагу доброму старому страхуванню…

— І вас ніколи не намагалися пограбувати?

— Як мені відомо, ніколи.

— Ви певні у ваших слугах?

— У Карлі — цілком, у куховарці теж. Вона працює в мене вже понад двадцять років. Щодо покоївок, то їх я знаю менше, хоч моя дружина не наймає нікого без рекомендації поважних людей. І все-таки ви мені не пояснили, що спільного між моїми нічними відвідувачками та…

— Зараз скажу…

Комісар був загалом вдоволений з того, як він маневрував досі, і тому вирішив винагородити себе добрячим ковтком віскі.

— Припустімо, що якась банда крадіїв картин — а таких на світі багато — готується навідатися й до вас… Припустімо далі, що окружний інспектор десь краєм вуха про це почув… Але чутки були надто невиразні, щоб відразу вживати якихось заходів… І от він сам починав чатувати вночі навпроти вашого будинку… Щоб перевірити чутку і в разі потреби застукати злочинців на гарячому…

— Ви не гадаєте, що це було б досить ризиковано з його боку?

— У нашій справі, пане Йонкер, ми часто змушені ризикувати.

— Даруйте.

— Бандити, що спеціалізуються на витворах мистецтва, певна річ, інколи не зупиняються й перед убивством… Та загалом це культурні й цілком інтелігентні люди, котрі не лізуть у воду, не спитавши броду… Перед тим як учинити напад, вони вивчають об'єкт… Оскільки ви певні у ваших слугах, мені лишається тільки припустити, що котрась із цих панночок…

Важко було визначити, що думав у цю мить голландець. Чи він справді вірив міркуванням комісара, чи лише вдавав, а сам уже чув нюхом якусь пастку?

— Кралечки, що працюють у нічних кабаре, так чи так перебувають у контакті з тим, що в нас, у Франції, називається демімондом…

— Отже, ви завітали до мене тільки для того, щоб узяти список цих осіб з прізвищами, адресами і номерами телефонів?

В його голосі бринів неприхований глум.

— Цілком можливо, що це могло б стати нам у пригоді. Та поки що мене цікавить інше: чого вони сюди приходять?

Ух! Він зупинився, щоб трохи передихнути. Йонкер немов примерз до крісла і, не кліпаючи, дивився просто у вічі комісарові. Сигара в його руці давно згасла.

— Гаразд! — раптом мовив він і підвівся.

Потім поклав недопалок у блакитну попільничку і кілька разів пройшовся кабінетом.

— Я вже казав вам, шановний добродію, ще на початку цієї розмови, що відповім лише на ті ваші запитання, які не стосуються мого приватного життя. Ви ж влізли в нього обома ногами, пов'язавши їх із подіями минулої ночі. Це було зроблено дуже спритно, поздоровляю вас!

Він зупинився навпроти Мегре. Комісар також схопився.

— Здається, ви вже досить давно працюєте в поліції?

— Двадцять вісім років.

— Сподіваюся, вам доводилося мати справу не тільки з усякою потолоччю. А чи, може, ви вперше бачите такого, як я? Тож доводжу до вашого відома, що я знаю багато людей моєї верстви, мого віку та становища, які часто потурають певним своїм інстинктам. Чи ви гадаєте, що це великий гріх? Ваш Париж ніколи не відзначався надмірним пуританством, пане Мегре. Може, в мене на батьківщині на такого, як я, показували б пальцями, може, там зі мною перестали б знатися всі мої родичі та близькі. Є чимало чужоземців, котрі поселилися у вас, у Франції, — чи то на Лазуровому березі, чи то в самому Парижі, — лише тому, що тут до таких речей здавна ставляться толерантно…

— Дозвольте запитати, чи пані Йонкер…

— Пані Йонкер теж не пуританка і знає життя. Їй також відомо, що деяким мужчинам мого віку подібна зміна партнерок потрібна задля здоров'я… Ви примусили мене говорити про вельми інтимні речі, сподіваюся, тепер ви вдоволені…

І він промовисто зиркнув на двері, натякаючи, що вважає аудієнцію закінченою.

Та Мегре удав, що не розуміє цього натяку, і знову повів атаку.

— До речі, ви тут щойно згадували про прізвища, адреси й телефони, — спокійно мовив він тихим голосом.

— Сподіваюся, ви не будете їх у мене вимагати. Можливо, ці особи і не бездоганні в своєму особистому житті; та це не справа поліції. Я не пробачив би собі, коли б через мене з ними сталися якісь неприємності…

— Ви також сказали, що мало буваєте серед людей ¦ і не належите до тих, хто швендяє по нічних кабаре. Як же вам удається вербувати собі цих партнерок?

Знову мовчанка. Знову вагання.

— Невже вам треба пояснювати, як це робиться? — нарешті видихнув він.

— Певна річ, відомо, що в нашій країні існують бандури та бандурші, але я також знаю, що звідництво карається законом.

— Отже, їхні клієнти теж порушують закон?

— Певним чином їх можна було б звинуватити у спільництві, та загалом…

— Загалом клієнтів ніхто не чіпає — ви це хотіли-сказати? В такому разі, пане Мегре, я не маю чого додати до того, що ви вже чули…

— У мене є до вас прохання.

— Прохання? Чи не криється за цим щось інше? Тепер їхні стосунки вже скидалися на відкриту війну.

— Ні, коли самого прохання буде замало, мені, либонь, доведеться вдатися по допомогу судових органів.

— Гаразд, про що ви просите?

— Я хотів би оглянути ваш будинок.

— Здається, є відповідніший термін — вчинити трус.

— Ви забуваєте, що я поки що виходив із тієї гіпотези, ніби ви — потенційна жертва…

— Ви маєте намір мене боронити?

— Можливо.

— Гаразд… Ходімо за мною…

Тепер він уже не пропонував Мегре сигару чи шотландського віскі. Йонкер нараз став великим буржуа, ба навіть великим сеньйором.

— У цій кімнаті я перебуваю більшу частину дня. Сподіваюся, ви її вже оглянули. Чи, може, накажете відчинити шухляди?

— Ні, не треба.

— Тож майте на увазі, що в правій лежить автоматичний пістолет "люгер". Він у мене з війни. — Голландець вийняв пістолет і вів далі: — Він заряджений. У мене в спальні є ще один, браунінг, також заряджений, я вам його покажу пізніше…

А оце салон. Хоч ви й прийшли не заради того, щоб помилуватися картинами, все одно раджу глянути сюди… Це один з найкращих шедеврів Гогена. По моїй смерті це полотно перейде до Амстердамського музею.

А це… Ви хоч трохи знаєтеся на килимах? Гаразд, ходімо далі. Ми в їдальні… Ліворуч від каміна остання праця Сезанна…

Оті двері ведуть до невеличкої кімнати, котру я звелів оформити якнайзатишніше, в найніжніших барвах… Це малий салон моєї дружини.

Буфетна… Карл зараз чистить срібний посуд. Його робили англійські майстри, сімнадцяте сторіччя… Він має лише один недолік — надто важкий.

Кухня під нами. Там зараз куховарка. Ви, може, хочете познайомитися?..

У тій демонстрації багатства, хотів він того чи ні, було щось глибоко образливе.

— Тоді ходімо нагору. Сходи, ці привезено із старого замка біля Утрехта… Ліворуч мої покої… — Він відчиняв і зачиняв двері, немов агент з розпродажу нерухомого майна, що показує віллу покупцеві. — Ось вам ще один кабінет, подібний до того, який ви бачили внизу. Я люблю книги, і вони мені дуже потрібні… В тих шухлядках ліворуч міститься історія кількох тисяч картин з послідовним переліком усіх їхніх власників. І, певна річ, з цінами при кожному розпродажі. Моя спальня. В

шухляді нічної тумбочки — я вже казав — автоматичний браунінг… Примітивний, шість тридцять п'ять — у разі нападу нікуди не годиться…

Усі стіни, навіть уздовж сходів, були майже поспіль завішані картинами, та найкоштовніші містилися не в салоні, а в спальні голландця. Вона була оздоблена в старому стилі на англійський лад, з глибокими шкіряними кріслами.

— Моя ванна. А тепер перейдімо на ту половину, тільки спочатку дозвольте впевнитися, що моя дружина встигла одягтися…

Він постукав, відхилив двері й ступив кілька кроків усередину.

— Можете зайти! її будуар. Я придбав оці два Фрагонарові полотна спеціально для неї. Ті два крісла належали самій мадам Помпадур. Коли б ви, пане Мегре, завітали до мене не як поліцай, а як шанувальник мистецтва, я залюбки розповів би вам історію кожної речі. Спальня. Вся оббита рожевим шовком. Її ванна.

Навіть не заходячи, комісар краєм ока встиг розгледіти невеличкий басейн із чорного мармуру, до якого вело кілька сходинок.

— А тепер нагору… Адже ви маєте право оглянути все, що вам хочеться, чи не правда? — Він одчинив ще одні двері. — Лакейська. Тут живе Карл. А там далі його ванна… Зауважте, що в нього є власний телевізор. На його думку, чорно-білі зображення кращі, ніж шедеври великих майстрів… А яка ваша думка?

Він постукав у двері навпроти, оздоблені багатим різбленням. Певно, й вони прикрашали якийсь замок.

— До вас можна, моя люба?.. Я показую наш будинок панові Мегре, начальникові бригади карного розшуку… Я не помилився, пане комісар?

Мегре глянув і здригнувся. Перед мольбертом, посеред заскленої з обох боків малярні, стояла висока постать у білому.

"Привид", — майнуло в голові комісара, перш ніж він устиг пригадати, що саме це слово прошепотів поранений Лоньйон.

На пані Йонкер була не та звичайна малярська блуза, котру вдягають художники. Її одяг більше скидався на сутану ченця-домініканця, хоч цупкувата тканина, скоріше пасувала до купального халата. Крім того, голову господині дому прикрашав білий тюрбан з такої самої тканини.

У лівій руці вона тримала палітру, в правій — пензель. Погляд її чорних очей зацікавлено зупинився на комісарові.

— Я багато чула про вас, пане Мегре, і рада познайомитися з вами особисто. Даруйте, що я не можу потиснути вам руку…

І, поклавши пензля, вона витерла руку об білу тканину свого вбрання, на якому відразу з'явилися зелені плями.

— Сподіваюся, ви не дуже знаєтеся на малярстві… Інакше, благаю вас, не дивіться на мою мазанину…

Пройшовши щойно повз низку шедеврів, розвішаних на стінах будинку, дивно було раптом опинитися перед полотном, на якому не було нічого, крім безформних різнобарвних плям.

5. КІМНАТА З ХИМЕРНИМИ ФРЕСКАМИ

В цю мить сталося щось таке, що Мегре навряд чи спромігся б визначити словами. Все навкруги — і люди, і речі — раптом постало перед ним у зовсім іншому світлі. Мова і жести Йонкерів набули іншої,

нової ваги. Може, причиною такої дивовижної метаморфози була чарівна молодичка в химерному вбранні, може; сама обстановка в приміщенні.

У величезному каміні з білого мармуру весело палахкотів вогонь, стріляючи й витріскуючи сухими оцупками, над якими, мов казкові гномики, бігали язички полум'я.

Комісарові нараз стало ясно, чому один бік малярні, а саме звернений до вулиці, був запнутий завісами. Малярня була засклена з двох боків, що давало змогу завжди досягати потрібного освітлення.

Завіси ці зроблено з чорного дебелого джуту. Від прання вони посіріли і навіть трохи збіглися, так що тепер їхні половинки не торкалися одна одної, утворюючи широченьку шпарину.

По один бік звідси аж до Сен-Уана виднілися дахи будинків, по другий — бовваніли крила Мулендела-Галет, за якими відкривалася панорама всього Парижа з рівними вузькими смужками бульварів, ледь ширшою прогалиною Єлісейських Полів, звивистою стрічкою Сени, золотою банею Будинку інвалідів.

Та комісарові було не до милування красою. Його зір, слух і нюх загострилися до краю. Опинившись у незнайомому середовищі, важко відразу зорієнтуватися в ньому, та зараз Мегре здавалося, що в очах йому поступово ясніє.

І вже кожна деталь по-своєму вражала його, починаючи з цих двох голих, щойно вибілених стін і аж до гарячого полум'я, що танцювало в каміні.

Коли вони з голландцем зайшли до майстерні, пані Йонкер малювала. Чому ж у такому разі на стінах не висіло жодної картини? Не було їх також і по кутках, складених одна до одної, як це водиться

майже в усіх малярнях. І блискуча паркетна підлога була так само гола, як і стіни.

Біля мольберта стояв круглий столик, захаращений тюбиками з фарбами.

Трохи далі, на другому простому столі, збитому з голих дощок, — вперше в цім домі він бачив прості меблі, — валялися якісь банки, бляшані коробки, пляшки та ганчірки.

Вмеблювання довершували дві старі шафи, крісло та стілець, на яких уже злиняла, а місцями й облізла брунатна оббивка.

Мегре всім єством відчув, що тут щось негаразд, хоч поки що й не міг би сказати, у чім, власне, річ. Це він і силкувався встановити, коли його слух вразила фраза, з якою голландець звернувся до своєї жінки.

— Комісар завітав до нас зовсім не для того, щоб помилуватися картинами. Як це не дивно, але його більше цікавить тема ревнощів. Досі він був певен, що всі жінки однаково ревниві…

Це було сказано немов між іншим, ледь іронічно, тоном дружнього жарту. Та Мегре відчув у цій фразі щось більше, ніж дружній жарт. Чи не попереджав, Йонкер свою жінку про небезпеку, натякаючи, як їй слід поводитися? І комісар міг би заприсягтися, що кліпанням повік пані Йонкер відповіла: сигнал прийнято.

— У вас ревнива дружина, пане Мегре?

— Признаюсь вам, люба пані, вона досі не давала мені приводу над цим замислитися.

— Але ж через ваш кабінет, певно, проходить стільки жінок.

Невже він помилявся? Зараз йому знову вчувся потайний сигнал, але адресований уже йому самому.

Комісар напружив пам'ять, намагаючись пригадати, чи пройшла свого часу через його кабінет ця гарна пані, що зараз оце стояла перед ним. Їхні погляди стрілися. На її вродливому обличчі так само бриніла невиразна чемна усмішка, усмішка господині дому, котра приймає гостя. Та чи не суперечив їй вираз великих карих очей, які тепер кліпали довгими віями?

— Я не хотів би, мадам, щоб ви припиняли через мене свою роботу, — стиха промовив він.

Та вона вже встигла покласти пензля на столик і, розв'язавши свій тюрбан, струснула головою. На плечі важко впали пасма чорного волосся.

— Коли не помиляюся, ви з v походження француженка?

— Норріс вам уже це сказав?

Запитання було цілком природне, навіть банальне. Але для комісара й воно було сповнене іншого, потайного змісту.

— Я знав це ще до того, як сюди прийти.

— О! Ви навіть наводили про мене довідки?

І куди тільки поділася та невимушеність, з якою пан Йонкер приймав його в своєму кабінеті на першому поверсі? А іронія? Чи не зів'яла раптом та ледь зневажлива іронія, з якою він щойно майже галопом проводив свого гостя по численних покоях, немов той гід, що показує набридлим екскурсантам неоціненні раритети якогось старовинного музейного палацу?

— Ви часом не втомилися, моя люба? Може, відпочили б…

Новий сигнал? Чи, може, наказ?

Вона легко зняла свою білу хламиду і залишилася в чорній сукні, котра щільно облягала її пишні зрілі форми. Комісарові здалося, що вона відразу стала вищою і дебелішою.

— Ви вже давно малярує́те, мадам? Замість відповісти просто вона пояснила:

— Важко жити в домі, де стільки картин, з чоловіком, схибленим на малярстві, й утриматися від спокуси і собі побавитися пензлем. Певна річ, мені не до снаги змагатися з корифеями, чиї роботи день і ніч висять у мене перед очима. Отож довелося вдовольнитися абстрактним живописом. Тільки, ради бога, не питайте в мене, що означає моя мазанина…

За роки, прожиті в Англії та Парижі, вона все ж таки не позбулася своєї південної вимови, і комісар, який тепер не проминав жодного нюансу, відразу це помітив.

— Ви народилися в Ніцці?

— Вам і це відомо?

Тепер уже була його черга надіслати їй сигнал. І, дивлячись їй просто у вічі, комісар промовив:

— Яв захваті від церкви Святої Заступниці!

Вона не зашарілася, та він зрозумів, що влучив у ціль.

— Я бачу, ви чудово знаєте місто…

Церква Святої Заступниці стояла посеред найбіднішого району старої Ніцци, з вузькими, завжди темними й сірими вуличками, впоперек яких від вікна до вікна були натягнуті вірьовки, на котрих сохла білизна.

Тепер він був майже певний, що саме в одному з тих скособочених бараків, біля яких завжди кишіла напівгола замурзана дітвора, і побачила вперше світ незрівнянна господиня цього дому.

Погляд, яким вони обмінялися, підтвердив його здогади, хоча для голландця всі ці миги були; певно, зрозуміліші не більше, ніж умовні знаки масонів.

Хоч Мегре вже вибився у великі начальники, став головним комісаром Сюрте і очолював цілу оперативну групу і в ньому й досі сидів плебей.

А пані Йонкер? Байдуже, що вона жила тепер серед картин, гідних Лувру, з'являлася, обвішана діамантами, рубінами, смарагдами на великосвітських вечорах у Лондоні та Манчестері, — дитинство її минуло в смердючих нетрях під покровом Святої Заступниці. І Мегре не здивувало б, якби він дізнався, що замолоду вона торгувала квітами десь на площі Массена.

Обоє тепер грали ті ролі, які їм відвела доля. Та нащадок голландських банкірів не міг зрозуміти, що саме крилося поза цим світським обміном зовні банальними фразами.

— Ваш чоловік, певно, лише заради вас побудував цей прегарний особняк?

— О ні! Ми познайомилися з ним значно пізніше. Тоді в нього була інша дорога подруга, справжня художниця… Вона й досі виставляється

в галереях. Мене дивує, чому вони не побралися. Щоправда, вона вже була не першої свіжості… Що ви скажете з цього приводу, Норрісе?

— Я про це вже забув…

— Ось бачите, який він у мене вихований та делікатним!

— Я вас щойно запитав, чи давно ви малярує?

— Як вам сказати… Вже кілька місяців.

— І ви щодня працюєте в цій малярні?

— Я бачу, ви вирішили вчинити мені справжній допит, — пожартувала вона. — З вашого запитання видно, іцо ви не знаєте, що то бути жінкою, та ще й господинею такого дому… Коли б ви, приміром, запитали, що я робила вчора о тій чи о тій годині, то навряд чи я спромоглася б вам точно відповісти. Я дуже ледача! І хоч дехто каже, що в ледарів час минає повільно, я з власного досвіду знаю, що саме навпаки. Встаю я пізно. Не дуже кваплюся одягатися. Потім ще якусь годину базікаю з покоївкою. Далі приходить куховарка по мої вказівки. І незчуєшся, як уже час обідати…

— Ви говорите багато зайвого, моя люба…

А Мегре:

— Для мене дивина, що вночі теж можна малювати… На цей раз він добре бачив, як перезирнулися між собою господарі дому.

Першим заговорив голландець:

— Можливо, такого не траплялося з імпресіоністами, котрі кохалися в грі сонячних бліків, але я знаю кількох сучасних художників, які вважають, що при штучному освітленні деякі кольори стають яскравішими…

— Чи не тому, мадам, і ви малюєте ввечері?

— Я малюю тоді, коли маю до цього охоту.

— І вона у вас з'являється лише після вечері й тримає біля мольберта аж до другої години ночі…

Вона спробувала всміхнутися.:

— Од вас і справді нічого не сховаєш…

Він кивнув на чорну завісу вздовж заскленої стінки, що виходила на авеню Жюно.

— Як бачите, цю завісу вже не можна запнути так, щоб не залишилося шпарини. А на кожній вулиці завжди є бодай одна людина, яка страждає від безсоння. Щойно я розмовляв з вашим чоловіком… Людина культурна в такому разі читає або слухає музику. Інші дивляться у вікно…

Йонкер, здавалося, вирішив передати всю ініціативу своїй дружині. Одвернувшись до внутрішньої стіни, він почав аж надто зосереджено розглядати панораму Парижа, вдаючи, що лише краєм вуха слухає розмову, яка вже не цікавить його особисто.

Небо дедалі світлішало, а на заході, над самим обрієм, широка сліпуча пляма свідчила про те, що сонце от-от сяде.

— Ваші картини зберігаються в цих шафах?

— Ні! Ви, може, хочете в цьому переконатися? Будь ласка, я не вважатиму за нескромність. Врешті, така у вас професія…

Вона підійшла до шафи й відчинила дверці. Там було кілька рулонів мальованого паперу, запас тюбиків з фарбами, купа пляшок, банок та коробок. Як і на столі, там панував цілковитий гармидер.

У другій шафі не було нічого, крім трьох клаптів білого полотна, на яких виднілися етикетки крамнички з вулиці Ленік.

— Ви розчаровані? Певно, ви сподівалися знайти скелет у шафі.

Цей тонкий каламбур не викликав у комісара сподіваної реакції.

— До скелета ще далеченько, — похмуро відказав він. — Поки що Лоньйон лежить у лікарні…

— Що за дивне ім'я? Про кого це ви говорите?

— Про одного інспектора…

— Це на нього напали минулої ночі?

— Ви певні, мадам, що справді були у себе в спальні, коли пролунав постріл… точніше, три постріли?..

— Мені вдається, пане Мегре, — обізвався Йонкер, — що цього разу ви заходите занадто далеко…

— В такому разі можете самі мені відповісти. Пані Йонкер віддає частину свого часу малярству, здебільшого вечорами, і працює допізна. І раптом я бачу її в майже порожній малярні.

— А хіба у Франції вже є закон, який зобов'язував би людей меблювати свої малярні?

— Я сподівався побачити принаймні кілька полотен, байдуже — закінчених чи ні… Куди ви діваєте ваші картини, мадам?

З погляду, який вона метнула на свого чоловіка, було ясно, що вона доручає йому відповісти за неї.

— Мірелла не претендує на ім'я художниці…

Він уперше почув, як її звуть. Певно, раніше вона була просто Марією.

— Здебільшого вона знищує сво'і праці, як тільки закінчить…

— Стривайте, пане Норріс… Даруйте ще раз, що я такий прискіпливий. Але мені доводилося мати справу з малярами. Як ви гадаєте, що вони роблять, коли знищують картину?

— Ну, вони крають полотно на клапті, потім спалюють або викидають на сміття…

— А до цього?

— Я вас не розумію.

— Для такого аматора, як ви, це дуже дивно. А підрамник? Що вони роблять з підрамником? Теж викидають? Ні… А тут я бачу лише три підрамники — і всі три нові-новісінькі.

— Моя дружина інколи дарує своїм подругам ті картини, якими вона більш-менш вдоволена…

— Котрим подругам? Чи не тим, що приходять увечері?

— Увечері або вдень…

— Виявляється, у вашої дружини набагато більше праць, аніж я був подумав спочатку…

— Їх справді чимало…

— Я вам більше не потрібна? — запитала пані Йонкер. — Чи, може, спустимося разом і я вас почастую часи?

— Зачекайте хвилинку, мадам. Ваш чоловік дуже люб'язно провів мене по всьому будинку. І тільки чомусь забув показати, куди ведуть оті он двері… — Він показав на масивні, темні дубові двері в глибині малярні. — Хто знає? Можливо, там ми знайдемо решту ваших кар тип…

Напруження досягло краю, в повітрі запахло грозою, і здавалось, от-от спалахне блискавка. Голоси лунали глухо, різко.

— Боюся, що ні, пане комісар, — хрипко промовив Йонкер.

— А звідки вам знати?

— Бо вже принаймні кілька місяців, коли не років, ці двері ніхто не відчиняв… Колись там була кімната тієї самої особи, про яку оце згадувала моя дружина. Там вона відпочивала після роботи…

— І ви досі зберігаєте її як святилище? Після стількох років? Оце кохання;!

Він нападав навмисне, щоб роздратувати супротивника. Внутрішній голос казав йому, що годі вже панькатися, тепер треба показати зуби; байдуже, що ця сцена відбувається не в його кабінеті на набережній Орфевр, а в чужій приватній малярні, звідки відкривається панорама всього Парижа.

Голландець стиснув кулаки, але не піддався на провокацію.

— Я певен, пане Мегре, що коли б і я зненацька до вас заскочив і заходився порпатися в усіх закутках, ставити вашій дружині підступні запитання, то багато подробиць вашого приватного життя видалися б мені дуже дивними, ба навіть нез'ясовними. Річ, певно, в тім, що в кожного з нас різна психіка, різне поводження. Те, що я вважаю звичайною річчю, може не відповідати вашим нормам. І навпаки. Це чималенький будинок… Практично у мене тут немає іншого клопоту, як мої картини. Ми рідко буваємо серед людей, а моя дружина, як ви змогли пересвідчитися, часом бавиться малюванням. Чому ж вас так дивує, що вона не надає жодного значення тому, що потім стається з її картинами? Адже вона мав цілковите право палити їх, викидати на смітник чи дарувати друзям…

— Яким друзям?

— Я змушений повторити те, що ви вже могли чути в моєму кабінеті. З мого боку було б непорядністю через надмірну балакучість наражати безвинних людей на неприємності. Навіть на подібні до тих, яких ми

зараз зазнаймо самі, бо вночі на нашій вулиці комусь, бачте, заманулося вчинити стрілянину…

— А тепер повернімося до тих дверей…

— Я не знаю, скільки кімнат має ваша квартира, пане Мегре. У цьому будинку їх тридцять дві! До того ж ми досить часто міняємо служниць. От зовсім недавно ми змушені були звільнити одну покоївку, бо вона виявилася не досить тактовною. Кого ж може здивувати, що за таких умов загубився якийсь ключ? Тільки не нас і не таких, як ми…

— І ви досі не замовили собі іншого?

— Я про це не думав.

— А ви певні, що ключа справді загублено? Може, його просто заховано?

— Я його не ховав… І не знаю, де його шукати. Можливо, згодом він і сам знайдеться там, де ніхто и не сподівався.

— Ви дозволите мені скористатися з цього телефону? Бо, як і в більшості кімнат, на столі тут стояв телефон. Певно, в цьому домі всі телефони паралельні.

— А що ви хочете?

— Викликати слюсаря.

— Ось цього я вже не потерплю! Вам ніхто не давав такого права.

— Що ж, гаразд… Тоді я зателефоную до прокуратури — і за годину мені пришлють ордер на обшук, виписаний за всіма правилами.

Йонкери знову перезирнулися, і, взявши табурет, що стояв біля мольберта, Мірелла попрямувала до шафи. Ставши на табурет, вона простягла руку, а коли зіскочила додолу — тримала ключ.

— Розумієте, пане Йонкер, мене відразу вразила одна деталь… Точніше, дві деталі. На дверях вашої малярні є засув. Та, всупереч звичаєві, не з цього боку, а з того. І от допіру, слухаючи вас, я помітив, що на тих дверях засув теж встановлено не зсередини, а ззовні…

— Дивуйтеся скільки вам заманеться, пане Мегре. А втім, відколи ви сюди зайшли, ви тільки те й робите, що дивуєтеся. Нічого не вдієш! Ви живете так, ми живемо інакше. Вам нас не зрозуміти…

— Даруйте, але ж я намагаюся!

І, взявши у пані Йонкер ключа, він попрямував до замкнутих дверей. Господарі немов прикипіли на місці посеред просторої малярні, схожі на два манекени.

Сухо клацнув замок. Двері відчинилися.

— Тож відколи не відмикалися ці двері? Га, пане Йонкер?

— Мене це не хвилює.

— Я вас не проситиму супроводжувати мене, пані Йонкер, і ви самі знаєте чому… Звеліть підійти вашому чоловікові… Тут для нього є кілька цікавих сюрпризів.

Голландець швидко пройшов уперед, намагаючись зберегти на обличчі вираз ображеної гідності.

— Зауважте, пане Йонкер, що підлога тут зовсім чиста, без жодної порошинки… А тепер можете торкнутися її пальцями — ось тут чи тут… Не бійтеся, ви їх не забрудните. Просто я хотів, щоб ви переконалися, що дерево мокре. Може видатися, що зовсім недавно тут прибирали і підлогу ретельно помили. До речі, коли це сталося? Цього ранку чи минулої ночі?

Ззаду долинув голос Мірелли.

— Я тут ні до чого, пане комісар! — швидко промовила вона. — Можете запитати в покоївок. Можливо, це мій чоловік наказав Карлові…

Кімната була не дуже велика. З єдиного вікна також відкривалася панорама Парижа. Стара квітчаста завіса була геть вкрита кольоровими плямами. З їх форми могло здатися, що хтось малював пальцями, а потім витирав об них руки.

В одному кутку стояло металеве ліжко з матрацом, але без ковдри і простирадл.

Та найбільше комісара вразили малюнки на стінах, подібні до тих, що часом трапляються у чоловічих туалетах. Сірі, давно не білені стіни були буквально вкриті ними. Та на відміну від туалетів, тут це було зроблено не олівцем, а фарбами — зеленою, блакитною, жовтою, фіолетовою…

— Я не питатиму, пане Йонкер, звідки тут ці візерунки, щоб не примушувати вас неславити ім'я вашої колишньої подруги… А втім, он той силует робить подібну гіпотезу неможливою…

На стіні кількома жирними штрихами було зображено Міреллу, і цей портрет видався комісарові значно живіший, ніж деякі з розвішаних у салоні полотен.

— Ви чекаєте пояснень?

— Неодмінно! Хоч спосіб життя у нас із вами справді різний, і я можу дечого не зрозуміти у вашій поведінці. Та мені здається, що навіть ваші найкращі друзі, одного з вами кола, були б дуже здивовані, якби побачили під вашим дахом оці, даруйте, фрески…

Крім реалістичного зображення тих частин людського тіла, що їх звичайно прикривають одягом, над ліжком рукою справжнього знавця, обдарованого найрозбещенішою уявою, були змальовані сцени любощів. Трохи нижче ряди вертикальних паличок нагадали комісарові ті позначки, що їх роблять на тюремних мурах в'язні, рахуючи відсиджені дні.

— Невже авторові цих шедеврів так кортіло звідси вийти?

— Я вас не розумію.

— Ви досі не знали про існування цього живопису?

— Я давно вже не заглядав до цієї кімнати…

— Як давно?

— Ну принаймні кілька місяців… Я вже вам казав… Те, що я побачив, мене так шокувало, що я замкнув двері й закинув ключа на шафу…

— При вашій дружині?

— Я вже не пригадую…

— А як ви, мадам? Ви знали, що було зображено на стінах цієї кімнати?

Вона ствердно кивнула головою.

— І вам було приємно побачити там свій портрет?

— Який же це портрет? Просто грубий шкіц... Таке міг би намазюкати кожний.

— Я чекаю, поки ви. домовитесь між собою і все-таки скажете мені, що все це означає.

Запала тиша, і, не питаючи дозволу, Мегре витяг із кишені люльку.

— Я ось думаю, чи не краще мені викликати мого адвоката, — промимрив голландець. — Сам я не досить добре знаюся "на французьких законах. Та й не певний, що ви маєте право вчиняти мені подібний допит.

— Що ж, коли замість відразу дати більш-менш вірогідну відповідь ви звертаєтеся до адвоката, то звеліть йому їхати до Сюрте... І збирайтесь самі. Ми з вами зачекаємо на нього у моєму кабінеті...

— Ви хочете заарештувати мене? А де ваш ордер?

— За ордером затримки не буде...

Він попрямував до телефону.

— Стривайте...

— То хто жив у цій кімнаті?

— Це давня історія… Може, спустимося вниз? Я вам докладно про все розповів би за чаркою доброго старого віскі. І мені зараз теж хочеться закурити, а я з собою не прихопив жодної сигарети.

— Гаразд, ходімо. Тільки з тією умовою, що пані Йонкер нас не залишить…

Вона повернулася і перша покірно вийшла з кімнати. Ступала вона мляво, немов дуже втомилася. Слідом рушив Мегре. За ним Йонкер.

— Тут? — кволо запитала Мірелла, коли вони спустилися до салону.

— Я волів би краще в моєму кабінеті.

— Чим вас почастувати, пане комісар?

— Спасибі, поки що не треба!

Вона повільно звела очі на дві склянки, що стояли на письмовому столі. Виходить, щойно комісар уже пив з її чоловіком. Чи не означала його відмова тепер, що становище круто змінилося?

У кімнаті було значно темніше, і, запаливши люстру, голландець націдив собі кюрасо. Потім запитливо зиркнув на дружину.

— Ні! Я краще вип'ю віскі.

Він сів, прибравши майже ту саму позу, що й годину тому. Жінка залишилася стояти зі склянкою віскі в руці.

— Два-три роки тому… — почав аматор живопису, зрізаючи кінчик сигари.

Та комісар не дав йому доказати.

— Дозволю собі зауважити, що ви знову не точні. Відколи я тут, ви не назвали жодної точної дати, жодного прізвища, крім хіба що прізвищ геніальних небіжчиків… Завжди у вас то "кілька тижнів", то "кілька місяців", то "кілька років"… Чому це так?

— А тому, що мені байдужісінько, коли що відбувається! Мене ніхто не зобов'язує з'являтися на роботу рівно о такій-то годині. А до сьогодні я ще нікому не звітував про свою поведінку…

Коли він лютував, вираз ображеної гідності залишав його обличчя. В жінчиному погляді Мегре прочитав занепокоєння. Вона явно не схвалювала таких спалахів.

"Ти, кралечко, з власного досвіду знаєш, що в поліції такі штучки не минають", — подумав Мегре.

І де він міг її спіткати? В Ніцці, коли вона була молода? В Англії? Десь-інде?

— Ваша воля вірити мені чи ні, пане Мегре. Отож повторюю: чи то два, чи то три роки тому мене повідомили, що в Парижі є молодий талановитий художник, який буквально гине з голоду… Що він спить під мостами, а харчується з того, що знайде на смітниках…

— Знову "повідомили"… Хто саме повідомив? Приятель, торговець картинами… Хто повідомив вас про цього молодого художника?

Йонкер удав, що відганяє муху.

— Байдуже! Я вже не пам'ятаю… І мені стало соромно, що в мене стоїть порожня малярня, з якої ніхто не користується…

— Ваша дружина тоді ще не малювала?

— Ні. Інакше б я його сюди не впустив.

— А як прізвище цього майстра настінного живопису?

— Я знав лише його ім'я…

— Що ж то за ім'я?

Невеличка пауза.

— Педро…

Він вигадував.

— Хто він за національністю? Іспанець? Чи італієць?

— Уявіть собі, що це мене ніколи не цікавило. Я віддав малярню та кімнатку поруч у його цілковите розпорядження. Я також дав йому грошей, щоб купив полотна та фарби.

— А на ніч ви його замикали, щоб часом не повіявся до кабаре?

— Я його не замикав.

— Навіщо ж тоді ті зовнішні засуви?

— Вони там відтоді, відколи стоїть цей будинок.

— Яка ж тут рація?

— Найпростіша! Вас це здивувало лиш тому, що ви не аматор і не колекціонуєте картин. Я довгий час тримав у малярні ті картини, яким не було місця на стінах будинку… Чи не логічно зачиняти їх ззовні? Зсередини зачиняти їх я не міг…

— Я гадав, що малярня була зроблена спеціально для вашої тодішньої подруги-художниці…

— Скажімо, засуви були поставлені після того, як вона звідси вибралася…

— На обох дверях?

— Я не певний, що наказував слюсареві ставити засув на дверях до кімнати.

— Гаразд, повернімося до вашого Педро…

— Він прожив у мене в домі лише кілька місяців…

— Кілька! — повторив Мегре.

Мірелла не могла стримати усмішки.

Обличчя голландця налилося кров'ю, і лиш великим зусиллям, певно, неабиякої волі йому вдалося стримати свій гнів.

— Він був дуже талановитий?

— Надзвичайно.

— І що ж, він домігся слави? Зараз це відомий художник?

— Не знаю… Я не раз бачив, як він працює, і був зачарований його картинами…

— Ви їх купували?

— Як я міг купувати полотно в людини, якій дав притулок?

— Отже, у вас немає жодної з його праць? І йому навіть не спало на думку подарувати вам бодай одну картину на прощання?

— А ви бачили у мене хоч одну картину, котрій було б менше як тридцять років?.. Кожен справжній аматор живопису — це передусім колекціонер… А кожен колекціонер обмежує коло своїх інтересів певним періодом… Щодо мене, то моя колекція охоплює період від Ван-Гога до Модільяні..

— Педро їв нагорі?

— Певна річ.

— Йому подавав Карл?

— Це ви можете запитати у моєї дружини.

— Еге ж, саме Карл, — відповіла та не дуже певно.

— Він часто виходив до міста?

— Як і всі хлопці його віку.

— До речі, скільки йому?

— Двадцять два — двадцять три роки. Спочатку він приводив своїх знайомих до малярні по одному чи по два. Далі втратив почуття міри. Були ночі, коли їх збиралося до двох десятків… Можете уявити собі, який там стояв галас… І це над спальнею моєї дружини. За таких умов їй важко було заснути…

— І вас ніколи не цікавило подивитися, що там робиться, мадам?

— Про це потурбувався мій чоловік.

— Із якими наслідками?

— Він вигнав Педро геть! Але все-таки дав певну суму грошей.

— І лише тоді ви вперше побачили малюнки на стінах?

Йонкер кивнув головою.

— Ви також, мадам? У такому разі ваш портрет мав відкрити вам, що Педро був у вас закоханий. До речі, він ніколи до вас не залицявся?

— Якщо ви й далі провадитимете в цьому тоні, пане Мегре, я муситиму довести вашу манеру поводитися до відома мого посла, — суворо промовив Йонкер.

— Не забудьте також інформувати його і про тих осіб, котрі приходять до вас увечері і часом залишаються до ранку.

— А я гадав, що знаю французів…

— Я теж гадав, що знаю голландців…

— Будь ласка, припиніть цю суперечку, — втрутилася Мірелла. — Я розумію, що мого чоловіка дратують деякі запитання, а надто, коли йдеться про мене: І водночас можна зрозуміти пана комісара, якому видається дивним наш лад життя. Щодо тих жінок, пане Мегре, то я знала про них навіть до того, як ми побралися. Чоловіків, подібних до нього, безліч... Та більшість із них ховаються, навіть удають із себе поборників моралі... Але він стоїть за чесність та відвертість у таких справах. І я вбачаю в цьому шану моєму розумові та відданості.

"Все-таки не любові", — подумав комісар.

— Тепер ви розумієте, в чому річ. Коли людині немає чого приховувати, її завжди можна впіймати на певних суперечностях. І деякі відповіді такої людини можуть і справді здатися не досить точними.

— Гаразд, я поставлю вам цілком конкретне запитання. До котрої години ночі ви були вчора в малярні?

— Я повинна подумати... Коли я йду працювати, то не беру з собою годинника, а нагорі, як ви могли помітити, дзиґарів немає. Близько одинадцятої я відпустила свою покоївку спати...

— Ви були тоді на третьому поверсі?

— Так. Вона прийшла запитати в мене, чи треба їй чекати, поки я лягатиму спати, щоб допомогти прибратися на ніч...

— Ви працюєте над тією картиною, яка й зараз на мольберті?

— Я довго шукала сюжету з рашкулем в одній руці, ганчіркою в другій...

— І який ви знайшли сюжет?

— Назвімо це "Гармонія". Абстрактний живопис не створюється як заманеться… Абстрактна картина потребує більше роздумів та шукань, аніж полотно реалістичне.

— Ми вже дійшли до одинадцятої… Що було далі?

— Коли я прийшла до своєї кімнати, повернуло вже принаймні на другу.

— Ви не забули вимкнути світло в малярні?

— Здається, ні. Такі речі робляться машинально.

— На вас були ті самі хламида й тюрбан, що й сьогодні?

— Це мій старий купальний халат та звичайний махровий рушник. Адже мені було б кумедно купувати справжню художницьку блузу, як у професіоналів… Я ж лише аматорка…

— Ваш друг уже спав? Ви не пішли побажати йому на добраніч?

— Коли я лягаю пізніше, у нас це не заведено.

— Ви боїтеся застати його в товаристві котроїсь із його відвідувачок?

— Хоча б і так.

— Ну, у мене, здається, все…

Він відчув, як одразу розрядилася атмосфера в кімнаті, та з його боку це був лише випробуваний викрут. Він повільно запалив люльку, вдаючи, що думає, чи, бува, чого не забув.

— Щойно, пане Йонкер, ви з притаманним вам тактом зауважили, що мені годі збагнути психіку, вчинки та звички аматора й колекціонера живопису. З вашої бібліотеки я бачу, що ви стежите за всіма значними розпродажами. І багато купуєте, бо був час, коли змушені були складати в малярні картини, яким бракувало місця на стінах… Чи можу я з цього вивести, що ви продаєте ті картини, які вже вам не подобаються?

— Я зараз спробую порозумітися з вами остаточно. Певну кількість картин я успадкував од свого батька, який був не лише фінансистом, а й тонким і досвідченим колекціонером. Він один із перших відкрив чимало митців, за творами яких тепер ганяються всі музеї. Мої прибутки досить значні, та, певна річ, купувати все, що забагнеться, і мені не до снаги. Як більшість колекціонерів, я почав з порівняно недорогих картин, або, як то кажуть, другорядних творів великих митців… Потроху, в міру того, як ці полотна, дорожчали, а мої смаки ставали витонченішими, я спродував частину картин і купував інші, значніші…

— Даруйте, що я вас знову перебиваю. Ці операції тривають і досі?

— І триватимуть аж до моєї смерті.

— А яким чином ви позбулися непотрібних вам картин?.. Надсилаєте їх до готелю "Друо" чи передаєте котромусь із торговців?

— За все життя я послав на публічний розпродаж лише дві картини. Там здебільшого розпродаються ті картини, які дісталися в спадок по смерті того чи того колекціонера. Справжні аматори діють інакше.

— Себто як?

— Справжній аматор знає ринок. Йому, наприклад, відомо, що той чи той музей у Сполучених Штатах чи котрійсь із країн Південної Америки шукає Ренуара або, скажімо, Пікассо блакитної доби. Коли йому потрібно позбутися якоїсь із таких картин, він налагоджує контакти…

— Ось декотрі з ваших сусідів бачили, як од вас виносять картини…

— Що могли бути й роботами моєї дружини…

— А чи не могли б ви, пане Йонкер, назвати мені імена кількох ваших покупців? Скажімо, тих, з якими-ви мали справу протягом останнього року…

— Ні.

Це не могло б прозвучати більш холодно та категорично.

— Чи повинен я з цього зробити висновок, що йдеться про контрабанду?

— Я не люблю цього слова. Просто в подібних, операціях потрібен максимум обережності. В більшості країн, приміром, існують обмеження на вивіз творів мистецтва, котрі оголошуються народним добром. Право першості щодо купівлі надається національним музеям тієї чи тієї країни, а в дозволі на вивіз картин, як правило, відмовляють. У салоні ви могли б бачити один із ранніх творів Кіріко, таємно вивезений з Італії, а також, хоч це вам може здатися абсолютно неймовірним, картину Мане… Тепер ви розумієте, чому я не можу назвати вам імена? До мене приходять, платять гроші, забирають картину. Що з нею буде потім — мене не стосується…

— І ви справді цього не знаєте?

— Я не хочу знати! Це вже не моя справа. Так само я— ніколи не питаю, якими шляхами надходить до мене та чи: та картина… Я купую її — і годі!

Мегре підвівся. У нього було враження, що він сидить тут цілу вічність, і вже мало не умлівав од задушливої атмосфери в цьому домі.

До того ж комісара мучила спрага, а розмова з Йонкером зайшла так далеко, що тепер він не сподівався на його віскі.

— Даруйте ще раз, мадам, що я перервав вашу роботу і зіпсував вам день...

У погляді Мірелли він прочитав німе запитання.

"А що буде далі? — немов промовляла вона. — Я добре знаю вашого брата. Ви нас тепер так не облишите, і ось я думаю, яку нову пастку ви приготували..."

Вона глянула на свого чоловіка і вже розтулила була рота, щоб сказати щось, та потім знову зиркнула на Мегре й ніби прошепотіла банальне:

— Дуже була рада з вами познайомитися...

Йонкер теж підвівся і, розчавивши в попільничці недопалену сигару, промовив:

— Даруйте, що мені не завжди вдавалося зберегти холоднокровність. Господар ніколи не повинен забувати своїх обов'язків...

Йонкер навіть забув подзвонити лакеєві, щоб той провів гостя, а натомість власною персоною рушив попереду комісара до виходу й відчинив двері. Надворі прохолодне повітря пахло вологістю й автомобільним перегаром. Навколо вуличних ліхтарів поставало кольорове гало.

Він очима відшукав вікна Марінетти Ож'є в будинку навпроти. Там було темно. Не було також світла і на другому поверсі, але за шибкою нерухомою плямою біліло обличчя дідугана.

Мегре мало не привітав як давнього друга добродія Маркле, вірного своїй повсякденній звичці чатувати. Він уже хотів був завітати до старого, але на нього чекали терміновіші справи.

Та навіть необхідність поспішати не завадила йому, перш ніж сісти в таксі на розі вулиці Коленкур, зайти ще раз до знайомої кав'ярні і один за одним вихилити два великих кухлі пива.

6. БОСИЙ ВИПИВАКА

У невеличких кав'ярнях кожний завсідник має певні звички. Оскільки вранці Мегре замовив собі грог, господар, що досі стояв за шинквасом у сорочці з засуканими рукавами, був дуже здивований, коли комісар зажадав пива. А на прохання Мегре дати телефонний жетон він відповів запитанням:

— Лише один?

Добродій, що телефонував перед комісаром, певно, встиг хильнути раніше не одну чарку кальвадосу — в кабіні стояв важкий дух перегару, і навіть від трубки тхнуло яблучною горілкою.

— Алло! Хто біля телефону?

— Інспектор Нев'є.

— Там часом немає Люка?

— Зараз гукну… Одну хвилинку… Він говорить по іншому телефону…

Якийсь час комісар терпляче чекав, роздивляючись на нехитре оздоблення невеличкої зали з цинковою стойкою, заставленою пляшками зі знайомими обрисами та етикетками. Хоч газети

стривожено чи, навпаки, поблажливо мало не щодня сповіщають про карколомну швидкість, з якою міниться світ, тут, перед його очима, по стількох роках і незважаючи на світову війну стояли напої тих самих марок, що він їх бачив хлопчиком у рідному селі.

— Вибачте, патроне...

— Прошу тебе негайно встановити нагляд за особняком пана Норріса Йонкера на авеню Жюно. Це саме навпроти того будинку, з якого виходив Лоньйон, коли на нього напали. Візьми з собою принаймні двох хлопців та машину.

— Я не певний, що її зараз можна дістати. На подвір'ї немає жодної.

— Дарма, щось вигадаєш. Стеж не тільки за самими Йонкерами, а й за кожним, хто до них завітає. Не спускаючи очей. Тільки мерщій.

За шибками таксі миготіли жовті плями світла. Дивні почуття сповнювали комісарову душу. Він мав цілковите право пишатися собою. Ні багатство Йонкера, ні його великопанські манери, ні зріла краса його дружини не справили на комісара того враження, на яке сподівався голландець.

Мегре не пам'ятав дня, коли б за такий короткий час йому вдалося зібрати стільки подробиць стосовно справи, про яку, прокинувшись уранці, він ще нічого не знав. Йому відкрилося не тільки потайне життя Йонкерового дому — вся авеню Жюно постала тепер перед комісаром у зовсім іншому, незвичайному світлі.

Чого ж, у такому разі, він залишився невдоволеним? Питання це настирливо крутилося йому в голові, та відповіді на нього Мегре не знаходив. Лише коли машина проминула міст Ошанж і попереду забовванів знайомий силует Палацу правосуддя, йому здалося, що він зрозумів причину своєї гризоти.

Хоч більшу частину часу Мегре просидів у кабінеті Норріса Йонкера, хоч він ретельно оглянув весь будинок від першого до третього поверху, де й розігралася найдраматичніша сцена, не це найбільше запало йому в душу.

Інший образ крутився тепер йому в нам яті, немов причеплива мелодія: образ комірчини з металевим ліжком; і комісарові нараз з'ясувалася причина його тривоги.

Немов на екрані, в нього перед очима великим планом стояли соромітницькі малюнки, зроблені чорною, червоною та блакитною фарбами. Коли в думці він повертався до Мірелли, то не вона сама, а її намальований кількома штрихами, немов недбало, портрет на стіні поставав перед ним.

В цей образ посередині страхітної композиції було вкладено стільки шаленої пристрасті, що лише якийсь маніяк чи маніячка могли б на таке спромогтися. Мегре мимоволі пригадалися ті малюнки божевільних, які йому колись доводилося бачити, позначені таким самим чуттєвим шалом, реальніші за ті предмети, котрі вони мали зображати.

Те, що в кімнаті ще недавно хтось жив, не викликало жодних сумнівів. Інакше навіщо було б кілька годин тому так ретельно її прибирати, мити паркетну підлогу? То чому ж не побілили стіни?

З такими думками він повільно піднімався головними сходами Управління карного розшуку. Як це часто траплялося йому робити, він замість іти просто до себе заглянув спочатку до інспекторської. Над столами з запаленими лампами в матових кулястих абажурах, немов учні вечірньої школи, сиділи його інспектори.

Він ще не встиг глянути на того чи того зокрема, але на душі відразу стало спокійніше, як завжди, коли він бачив цю звичну професійну обстановку.

Подібно до школярів, повз яких проходить учитель, жоден не підвів голови, але всі вже знали, що патрон сьогодні в похмурому настрої, відчували, який він стомлений, зморений.

— Моя жінка не дзвонила?

— Ні, патроне.

— Скажи, щоб мене з нею з'єднали. Якщо нема вдома, хай зателефонують до Лоньйонів…

"Коли й не божевільний у буквальному розумінні, то, в усякому разі, якийсь скажений, неспроможний гамувати свої інстинкти…"

— Алло! Це ти?

Вона повернулася додому і, певно, готувала обід.

— Ти вже давно прийшла?

— З годину тому. Здається, моє товариство їй не дуже приємне. Спочатку їй підлестило те, що я заради неї потурбувалася, але все одно їй зі мною ніяково. Стара з чотками їй більше до душі. Удвох вони можуть досхочу поплакатися одна одній в пелену, бо обом себе страшенно шкода. Я їй принесла гостинців, а старій тицьнула в жменю десятку. Вона навіть оком не моргнула. Я пообіцяла завтра прийти знову… А як ти? Прийшов би пообідав…

— Не знаю, чи мені вдасться. Навряд.

— А як там із Лоньйоном?

— Здається, нічого нового… Точно не знаю, я щойно зайшов.

— Ну, до скорого побачення…

— До побачення.

Ні він, ні вона не називали одне одного на ім'я, не казали "любий" чи "люба". І в цьому не було потреби, бо певним чином вони обоє відчували себе єдиною істотою.

Мегре поклав трубку й відчинив двері до інспекторської.

— Жанв'є на місці?

— Іду, патроне…

Повернувшись, він сів до свого столу й почав розкладати люльки.

— Передусім що там з Лоньйоном?

— Хвилин десять тому я телефонував до лікарні. Старша медсестра вже гарчить на мене. Сказала, що стан хворого без змін і що раніше як завтра на поліпшення ніхто з лікарів не сподівається… Він досі непритомний, а коли розплющує очі, то не тямить, ні де він, ні хто біля нього, ні що з ним сталося…

— Ти бачився з колишнім нареченим Марінетти Ож'є?

— Я застав його в кабінеті, і— він страшенно перелякався, що батько довідається, хто я і звідки… У старого й справді, здається, досить крута вдача: там у них всі тремтять від самого його імені… Цей Жан-Клод такий собі крихкотілий красунчик. Він вивів мене з контори і почав виламуватися перед дівчиною у вестибюлі, удаючи, ніби я їхній клієнт…

— А що вони роблять?

— Труби з кольорових металів… Їхня фабрика — досить похмура на вигляд коробка, яких чимало в районі площі Республіки та бульвару Вольтера. Потім він повів мене до кав'ярні, чимдалі від контори. Газети пишуть про стрілянину та поранення Лоньйона, але не згадують жодним словом Марінетти. До речі, Жан-Клод їх і не читав…

— А як він? Не комизився?

— Він так боїться свого батька і взагалі всього того, що могло б ускладнити його існування, що відразу почав сповідатися мені, як попові. Тепер я знаю всі його грішки. Я сказав йому, що Марінетта несподівано залишила свій дім і що нам конче потрібні його свідчення. "Ви були заручені майже цілий рік". — "Ну, знаєте, ви перебільшуєте". — "І ночували в неї раз-два на тиждень… Для вашого віку це небагато… У вас, певно, кволе здоров'я?.."

Дізнавшись, що нам усе відомо, він страшенно розгубився:

"В усякому разі, якщо вона ходить при надії, то я до цього непричетний. Ми розлучилися більш як дев'ять місяців тому…"

Тепер ви бачите, патроне, що це за тип!.. Потім я заговорив з ним про їхні вільні дні. "Певна річ, були місця, куди ви їздили найчастіше… У вас є машина?" — "Авжеж". — "Ви їздили на неділю до моря чи залишалися десь поблизу Парижа?" — "Поблизу Парижа. Але не завжди на тому самому місці… Ми уподобали собі один заїзд на самому березі річки, бо Марінетта схиблена на плаванні та веслуванні… Вона уникала фешенебельних готелів, де збираються заможні люди. Між нами кажучи, смаки в неї досить простецькі".

Кінець кінцем я витяг з нього з півдюжини адрес тих місцин, де вони бували найчастіше: заїзди в Клу, в Курселі, в долині Шеврез, у Мелані, в Сен-Фаржо, між Корбеєм та Мелуном, у "Фелікса та Феліції", в Помпонні… Це на березі Марни, недалеко від Лані… Вона особливо

вподобала цю харчевню... Там було лише дві кімнати, навіть без водогону... Потім Крегі в околицях Мо, ресторанчик, назви якого він не пам'ятає, з глухим хазяїном... Далі "Сорока-танцюристка" посеред рівнини між Меланом та Апремоном... Один раз вони обідали в "Кок-Арді", в Бужівалі...

— Ти перевірив?

— Я подумав, що краще буде, коли я залишуся тут і керуватиму розшуком звідси. Я міг би зателефонувати до тамтешніх відділків, та побоявся, як би ті селюки ие сполохнули нашу мадемуазель... Це не дуже відповідає, правилам, бо всі ці місця в іншому департаменті, але мені здалося, що ви поспішаєте...

— Я послав у кожному напрямку по одному хлопцеві — Лурті, Жамена та Лагрюма...

— І кожен узяв по машині?

— Еге ж, — занепокоєно признався Жанв'є.

— Так ось чому Люка не міг знайти вільної!

— Вибачте...

— Ти добре зробив. І поки що нічого не чути?

— Лише з харчевні в Клу. В тому напрямку нічого. Невдовзі мають доповісти інші...

Якийсь час Мегре мовчки смоктав люльку, немов забув про присутність інспектора.

— Я вам більше не потрібен?

— Поки що ні. Не зникай, не попередивши мене. Скажи, щоб Люка нікуди не йшов…

Внутрішній голос казав йому, що треба діяти якнайшвидше. Після свого тривалого візиту до голланця він відчував, що чиєсь життя зараз у небезпеці, хоча й не міг сказати, чиє саме.

Певна річ, йому намагалися замилити очі. Все в тім домі було фальшиве, крім хіба що картин на стінах.

— Дайте мені відділ реєстрації чужоземців…

Хвилин за двадцять він уже знав, що дівоче прізвище пані Йонкер було Майан, а справжнє ім'я не Марія, як він подумав був спочатку з огляду на її південне походження, а не менш просте — Марсель.

— А тепер, будь ласка, зв'яжіть мене з карним розшуком у Ніцці. Попросіть комісара Бастіані…

Щоб не сидіти на місці, він тепер ладний був ухопитися за першу-ліпшу ниточку.

— Алло! Бастіані? Як ся маєте, друзяко? Погода?.. Вже третій день іде дощ, і лише сьогодні по обіді хмари трохи розвіялися, — Маю до вас прохання. Звеліть своїм хлопцям погортати старі папери. Якнайшвидше. Якщо у ваших не виявиться нічого цікавого, пошліть їх до судового архіву. Йдеться про Марсель Майан… Вона народилася в Ніцці, десь у старій частині міста, поблизу Святої Заступниці… Зараз їй тридцять чотири роки. Колись була одружена з англійцем на прізвище Мур, фабрикантом шарикопідшипників, і певний час жила в Лондоні. Там вийшла заміж удруге за багатого голландця Норріса Йонкера. Зараз мешкає в Парижі. Надзвичайно вродлива молодичка — на вулиці на

таких озираються. Висока, чорнява, ставна, вміє добре одягатися. Поводиться, як справжня графиня, але щось у її поведінці підказує мені, що колись ми вже держали цю пташечку за крильця… Ви мене розумієте? Щось таке в її погляді, та й не тільки в погляді… Так-так. Це надзвичайно терміново. Я певен, що в цю мить готується якась підлота, і хотів би цьому завадити. До речі, ви знали Лоньйона, коли працювали в нас на вулиці Сосез? Нечема, саме він. Минулої ночі його тяжко поранено. Ні, не вмер, але медицина поки що мовчить. Пов'язано найтіснішим чином… Не знаю поки що, яку роль у цій справі грає вона, та, можливо, ваші дані допоможуть мені це встановити. Я буду в себе на службі. Можливо, до ранку…

Він знав, з яким запалом інспектори в Ніцці кинуться зараз виконувати його доручення: адже йшлося про замах на одного з їхніх колег, і впіймати злочинця мало стати для кожного поліцая питанням честі.

Хвилин з п'ять він немов куняв у своєму кріслі, потім рука його знову простяглася до телефонної трубки.

— Прошу з'єднати мене зі Скотленд-ярдом… Терміново… З інспектором Пайком особисто… Пробачте! З головним інспектором Пайком…

Вони вперше зустрілися кілька років тому в Парижі, куди шановний інспектор Найк приїхав у спеціальне відрядження, щоб ознайомитися з роботою французького карного розшуку і, зокрема, з методами Мегре. Він був страшенно вражений, коли дізнався, що в його славнозвісного французького колеги немає ніяких методів.

Відтоді вони вже двічі бачилися в Лондоні і встигли заприязнитися. На початку того року Мегре дізнався, що заповзятливого Пайка ладили на головного інспектора.

Не минуло й трьох хвилин, як йому дали Скотленд-ярд, зате потрібно було ще десять, поки до трубки по той бік проводу підійшов сам містер Пайк. Потім сторони довгенько обмінювалися привітаннями ламаною англійською мовою з одного боку і не менш ламаною французькою з другого.

— … Еге ж, Майан… М — як Моріс, А — як Апдре… Це довелося проробити з усіма прізвищами.

— Мур… М — як Моріс… У — як Урсула…

— Це прізвище мені відоме… Йдеться про Герберта Мура, еге ж? Із Манчестера?.. Три роки тому королева зробила його лордом…

— Другий чоловік: Норріс Йонкер…

Він знову по літерах назвав ім'я та прізвище голландця, нагадав про його службу в британській армії в чині полковника.

— Між цими двома могли бути й інші чоловіки. Після розлучення з Муром вона жила сама кілька років у Лондоні. Та навряд, щоб самотня…

Мегре не забув нагадати, що йшлося про збройний напад на поліцая, і містер Пайк поважно відказав:

— А в Англії злочинця повісили б незалежно від статі. За злочини проти поліції в нас карають шибеницею…

Як і Бастіані, він пообіцяв зателефонувати пізніше.

Годинник продзвонив о пів на сьому. Коли Мегре відчинив двері до інспекторської, то побачив лише з п'ятеро своїх підлеглих.

— В Мелані, у Сен-Фаржо — нічого, патроне. В "Кок-Арді" також, як я й сподівався. В "Сороці-танцюристці" теж її не було, бо долина Шеврез та Сена нічого не дали…

Комісар уже хотів був повертатися до свого кабінету, як до інспекторської влетів Шінк'є. Він був страшенно схвильований.

— Комісар у вас?

Він ще не доказав свого питання, як побачив самого Мегре.

— У мене є новини. Я не хотів дзвонити вам і прибіг особисто.

— Заходьте.

— Там у приймальні сидить свідок. Ви можете його допитати…

— Сідайте. Розкажіть спочатку, в чому річ.

— Ви дозволите зняти плаща? Я за сьогодні стільки вибігав, що весь аж упрів. Ну от… За вашим наказом інспектори вісімнадцятого відділка густим гребінцем прочесали авеню Жюно та сусідні завулочки. Кілька годин підряд це була марна праця — крім старого Маркле, ніхто нічого не знав. І от раптом я чую свідчення, як мені здалося, першорядної ваги. Ми вже були в тому будинку після полудня і допитали консьєржку й тих пожильців, яких застали вдома… Себто кількох жінок, бо чоловіки були на роботі. Це той самий прибутковий будинок, що стоїть у горішній частиш авеню. Годину тому один з моїх інспекторів знову находився туди і здибав у консьєржки чолов'ягу, який прийшов узяти пошту. Це комівояжер Ланжерон. Він ходить по квартирах і пропонує пилососи. Я його й привів сюди. Це такий собі горопаха, який уже звик до того, що його майже всюди виганяють у три вирви з його пилососами. Живе він сам-один на четвертому поверсі і працює то зранку, то ввечері, коли є більше шансів застати вдома людей. Здебільшого він сам собі готує їсти,

а коли пощастить збути пилососа, обідає у ресторані. Саме так і сталося минулого вечора. Між шостою і восьмою годинами, коли всі вже повертаються з роботи, він продав два пилососи і, хильнувши аперитив у барі на площі Кліші, добряче повечеряв у ресторанчику на вулиці Коленкур. Десь близько десятої він піднімався вгору по авеню Жюно з пилососом у руці. Біля будинку голландця стояла машина, жовтий "ягуар". Ланжерона вразив її номерний знак — на ньому були дві червоні літери "Т". Коли він був за кілька метрів від особняка, двері раптом відчинилися.

— Він певен, що то був саме будинок Йонкера?

— Він знає авеню Жюно, як свої п'ять пальців, бо обійшов її вздовж і впоперек, пропонуючи пилососи. Тож слухайте. Звідти вийшло двоє чоловіків, тримаючи попід руки третього, п'яного як хлющ. Сам він уже не міг стояти на ногах. Коли ті двоє, що, сказати б, несли третього, побачили Ланжерона, вони ступили крок назад, до будинку, але потім один з них вигукнув: "Ходімо! Іди, йолопе! І треба ж упиватися до такого стану!.."

— І вони його кудись повезли?

— Стривайте, це ще не все. По-перше, мій комівояжер твердить, що той, хто говорив, мав сильний англійський акцент. По-друге, на п'яному не було ні черевиків, ні навіть шкарпеток. Його босі ноги волочилися по бруківці.

Після того як вони вмостили його на задньому сидінні, один сів поруч, другий — до керма, і машина від'їхала на повній швидкості... То вам покликати мого добродія?

Мегре завагався. Тепер він твердо знав, що зволікати далі не можна.

— Заведіть його до інспекторської і запротоколюйте свідчення. Дивіться, щоб він нічого не забув. Зараз важлива кожна дрібниця.

— А що я маю робити далі?

— Потім поговоримо.

Напередодні в цю саму пору він намагався вирвати зізнання в жовторотого крадія коштовностей Воша на прізвисько Жанчик, аж поки о першій годині ночі той не розколовся і не виказав Гастона Нуво.

І хто знає, до котрої години горітиме світло в його кабінеті цієї ночі… Таке рідко трапляється двічі підряд. Між двома справами майже завжди випадав перепочинок, і, парадоксально, досить було цьому перепочинку затягтися, — як Мегре хмурнів і не знав, куди себе подіти.

— Дайте мені автоінспекцію. Тільки мерщій!

Він не пригадував, щоб коли бачив жовтого "ягуара" — такий колір був досить незвичайний для англійської машини. Літери "ТТ" означали, що власник цього автомобіля приїхав до Франції як турист і мита не платив.

— Хто у вас сидить на "ТТ"? Ротів? Пішов? Хто його заступає? Нікого вже немає? А ти? Сподіваюся, ти ще там є? Слухай, мій хлопчику. Ти повинен нам допомогти… Або сходи сам до Ротівого кабінету, або зателефонуй до нього додому і скажи, щоб він негайно їхав на роботу. Байдуже, що він обідає. Ясно? Йдеться про "ягуар". Так, "ягуар". Він ще вчора їздив по Парижу. Жовтий "ягуар" з номерним знаком "ТТ". Ні, номера я не знаю. Це було б надто просто. Та я певен, що зараз в усьому Парижі немає й дюжини жовтих "ягуарів". Отож не гай ні хвилини і дзвони мені до Сюрте. Мене цікавить прізвище власника, його адреса, дати приїзду до Франції… Ну, бувай. Вибачся за мене перед Ротівом, якщо тобі доведеться його потурбувати. Я колись йому віддячу. Скажи,

що йдеться про ловлю того типа, що підстрелив Лоньйона. Еге ж, інспектора з вісімнадцятої...

Він відчинив двері до інспекторської і гукнув Жанв'е.

— З Марни нема жодних новин?

— Поки що нічого. Боюся, що в Лагрюма аварія.

— Котра година?

— Сьома.

— Я хочу пити. Накажи, щоб подали пива. І коли вже на те пішло, думаю, що й бутерброди будуть не зайві.

— На скільки осіб?

— Точно не знаю. Якнайбільше.

Він якийсь час ходив туди й сюди по кабінету, заклавши руки за спину, потім знову зняв телефонну трубку.

— Дайте, будь ласка, мою квартиру.

Щоб попередити дружину, що він уже напевно не прийде вечеряти. Тільки-но він скінчив розмову, як знову пролунав дзвоник. Комісар кинувся до апарата.

— Алло! Так. Бастіані? Легше, ніж ти сподівався? Кажеш", пощастило? Тим краще. Ну, я слухаю.

Він сів у крісло, рвучко підсунув до себе блокнот, узяв олівець.

— Як ти сказав його прізвище? Стенлі Гобсон? Що? Довга історія? Скороти її, тільки не випускай нічого істотного. Ні-ні, друзяко... Просто я трохи хвилююсь. Не можна гаяти жодної хвилини. Мене мучить цей босий випивака. Ну, гаразд. Що там у тебе?

Справа вже мала шістнадцятирічну давність і почалася з того, що в готелі "Проманд дез-Англе" в Ніцці якось заарештували добродія на ім'я Стенлі Гобсон. Його вже давно розшукував Скотленд-ярд, де він значився як крадій коштовностей. Арештові передувало кілька подібних грабунків у багатих віллах по сусідству, в Анті-бах та Каннах, а також у самому готелі, де мешкав Гобсон.

У момент арешту він перебував у товаристві молодої дівчини, якій тоді ще не минуло й вісімнадцяти років, але яка вже кілька тижнів була його коханкою.

Їх узяли разом і допитували три дні. Кімнату ретельно обшукали. Не менш ретельний трус вчинили також на квартирі дівчини в старій Ніцці, де вона жила разом з матір'ю, що торгувала квітами на базарі.

Та ні там; ні там не знайшли жодного камінчика. За браком доказів молодят випустили на, волю, і за два дні вони були по той бік італійського кордону.

Відтоді в Ніцці ніхто не чував ні про Гобсона, ні про Марсель Майн, бо саме вона була тією дівчиною.

— А вам відомо, що сталося з матір'ю?

— Вже кілька років вона мешкає в комфортабельній квартирі на вулиці Святого Спасителя. Живе з ренти. Я оце послав туди одного з моїх інспекторів, він ще не повернувся. Певна річ, їй допомагає донька.

— Дякую, Бастіані. А поки що до побачення. Сподіваюся скорого...

Як любив казати Мегре, колеса закрутилися, і, якби його воля, він у такі години тримав би весь особовий склад карного розшуку на своїх постах, байдуже — вдень чи вночі.

— Зайди на хвилинку, Люка. Тобі доведеться спуститися до архіву. Думаю, там ще хтось є. Запиши прізвище: Стенлі Гобсон. Коли вірити Бастіані, то йому років так сорок п'ять — сорок вісім. У мене немає його прикмет, але понад п'ятнадцять років тому Скотленд-ярд розіслав його дані по всій Європі. Він ішов як міжнародний крадій коштовностей. Заглянь також і до наших картотек. Цілком можливо, що ти там здибаєш це ім'я.

Люка вийшов, і комісар з докором глянув на телефон, немов не міг пробачити йому, що той не дзвонив щохвилини. В двері постукав Шінк'є.

— Все, пане комісар. Звіт надруковано, і Ланжерон його підписав. Він уже проситься додому. Може, все-таки глянете на нього?

Відхиливши двері, Мегре зиркнув до приймальні. Важко було собі уявити щось більш потерте й банальне.

— Скажи нехай піде попоїсть і на всяк випадок надійде знову. А то, чого доброго, нам і його ще доведеться шукати.

— А що я маю робити?

— Ви не голодні? Може, повечеряли б.

— Повечеряю потім.

— То повертайтеся до свого відділка і повідомляйте про все, що діється на авеню Жюно.

— Ви на щось сподіваєтесь?

— Коли б я ні на що не сподівався, то сидів би зараз удома з жінкою й дивився б телевізор.

Ще не встиг офіціант із "Дофіна" вийти з комісарового кабінету, як задзвонив телефон. Відсунувши тацю з пивом та бутербродами, Мегре вхопив трубку.

— Чудово! Браво! Ед? Просто Ед? Часом не американець? Ясно, ясно. В них навіть президента називають скороченим ім'ям. Ед Голлан. Два "л"?.. Там є адреса? Га?

Мегре спохмурнів. Ішлося про власника жовтого "ягуара".

— Ти цілком певний, що він один на весь Париж? Тим краще. Дякую, друзяко. Не знаю, що це дасть, але я волів би, щоб ішлося не про клієнта готелю "Ріц".

Він поклав трубку і знову побіг до інспекторської.

— Хай двоє з вас візьмуть машину. Коли тільки там ще залишилася машина.

— Допіру дві повернулися.

За хвилину він уже тримав у руці телефонну трубку.

— Готель "Ріц"? Дайте мені, будь ласка, нічного адміністратора: Дякую, мадемуазель. Алло! Адміністратор? Ви, П'єр? Це я, Мегре.

Йому не вперше доводилося провадити розслідування в цьому готелі на Вандомській площі, одному з найфешенебельніших у Парижі. І щоразу доводилося додержуватися обережності.

— Еге ж, комісар. Слухайте уважно і не називайте прізвищ. Зараз у вас у вестибюлі повно народу, чи не так? Перевірте, чи не зупинився у вас такий собі Голлан. Ед Голлан.

— Зачекайте хвилинку. Я зараз перейду до кабін. І трохи згодом:

— Еге ж, є такий. Він у нас зупиняється досить часто. Американець, народився в Сан-Франціско, багато подорожує. Наїздить до Парижа по три-чотири рази на рік. Щоразу тижнів на три.

— Скільки йому років?

— Тридцять вісім. Зовні скидається скоріше на інтелектуала, аніж на бізнесмена. Згідно з паспортом він мистецтвознавець і, як я чув, спеціаліст міжнародного класу. Його частенько навідує директор Лувру, а також визначні аматори живопису.

— Він зараз у себе в номері?

— А котра година? Пів на восьму? Мабуть, він у барі.

— Ви не могли б перевірити? Тільки непомітно.

І знову пауза.

— Я не помилився. Він там.

— Сам-один?

— Ні, з якоюсь кралечкою.

— Вона теж мешкає в готелі?

— Ні, це не той клас. Вона заходить до нього в гості. Схоже на те, що з бару вони, як звичайно, підуть вечеряти до якогось із міських ресторанів.

— Ви не могли б мені зателефонувати, коли вони виходитимуть?

— Але ж я все одно не зможу їх затримати.

— І не треба, Просто подзвоніть.

Він гукнув Люка.

— Слухай уважно. Це дуже важлива й делікатне доручення. Ти зараз поїдеш до готелю "Ріц" з котримсь із інспекторів. Передусім запитай в адміністратора, чи Ед Голлан і досі в барі. Коли так, — а я сподіваюся, що так, — то залишиш свого напарника у вестибюлі й тихесенько підійдеш до Голлана та його подружки. Не треба ні показувати значка, ні взагалі себе називати. Скажи йому, що йдеться про його машину. І зроби так, щоб він вийшов разом з тобою.

— А його краля? її теж вивести?

— Теж. Хіба що вона зріла чорнява красуня на ім'я Мірелла. Тоді не треба.

Люка скоса зиркнув на спітнілі пляшки пива і вийшов, нічого не сказавши.

— Тільки мерщій. Мчи на повній швидкості.

Пивце було справді прегарне, та Мегре був надто схвильований, щоб заїдати його бутербродами. З самого початку в цій справі щось не клеїлося. Гіпотези, які він робив,' відпададв одна по одній через нові факти.

І, крім загадкового Стенлі Гобсона, всі причетні до цієї справи були — принаймні, зовні — винятково респектабельні люди.

Мегре на всяк випадок вирішив ще раз зателефонувати до Манесєі.

— Еге ж, знову я... Сподіваюся, я не відірвав вас од коктейлю і приємного товариства. Що? Одірвав? Ну, тоді я коротко. Вам щось каже прізвище Голлан? Один з найкращих американських експертів?

Він кілька разів зітхнув, слухаючи, що говорив йому оцінювач картин.

— Так... Так... Мені слід було цього чекати... Сьогодні мені вже пояснювали, що справжні аматори живопису продають та купують картини лише з-під поли. Кажете, цілком точно? Певна річ, я не проситиму вас назвати мені прізвища. Ні! Я не розслідую справи про картини, в усякому разі, не займаюся цим спеціально. Ще тільки одне слово... Ви припускаєте, щоб у колекції Норріса Йонкера були фальшиві картини?

У відповідь його співрозмовник вибухнув реготом.

— Коли так, то вони є і в Луврі. Щоправда, дехто, твердить, буцімто "Джоконда" — це теж підробка.

Двері відчинилися, немов од подмуху вітру, і до кабінету влетів Жанв'є. Він був збуджений, обличчя світилося з радощів. Комісар бачив, чого коштувало інспекторові чекати кінця телефонної розмови.

— Дякую. Відпускаю вас до ваших гостей. Боюся, що мені знову доведеться вас турбувати.

Тут Жанв'є урвався терпець:

— Порядок, патроне. Її знайшли.

— Кого знайшли? Марінетту?

— Еге ж... Зараз Лагрюм її приведе... Виявляється, в нього не було ніякої аварії, просто поночі не так легко знайти цього "Фелікса та Феліцію". Цей заїзд аж за Помпоном, в кінці битого шляху.

— Вона щось казала?

— Присягається, ніби не знає, що сталося. Почувши постріли, вона відразу подумала про Лоньйона. І злякалася, що тепер уколошкають і її.

— Чому?

— Не знаю, Вона відразу погодилася їхати з Лагрюмом, але спочатку зажадала, щоб він показав посвідчення...

Не мине й години, як дівчину привезуть до Сюрте. На той час, коли все піде як слід, Ед Голлан сидітиме в його кабінеті. Комісар не мав жодного сумніву, що цей теж галасуватиме, погрожуючи посольством. Ніхто так не любить страхати своїм посольством, як американці. Здуріти можна!

— Алло! Так. Це саме а, шановний містере Пайк. Новий головний інспектор Скотленд-ярду подавав свою інформацію, неквапно читаючи з аркуша, і двічі проказував кожен важливий факт.

А вага їхня справді була велика. Взяти хоча б те, що Мірелла розлучилася зі своїм першим чоловіком, не проживши з ним і двох років. Приводом до розлучення була подружня невірність, і коханцем Мірелли — її партнером, як кажуть англійці, — був не хто інший, як Стенлі Гобсон.

Їх не тільки заскочили на гарячому, впіймавши на квартирі Гобсона в районі з лихою славою, десь на околиці Манчестера. Під час суду було доведено, що їхні зустрічі тривали, відколи Мірелла вийшла заміж.

— Мені ще не вдалося встановити, що поробляв Стенлі відтоді. Сподіваюся поінформувати вас завтра. Двоє моїх інспекторів розпитають про нього у певних людей у районі Сохо. Мало не забув одну деталь. Гобсон більш відомий під прізвиськом Лисий Стен. Коли йому було двадцять три чи двадцять чотири роки, він геть-чисто полисів через якусь хворобу. Випали навіть брови та вії.

Мегре стало жарко, іг відчинивши вікно, він уже налагодився хильнути скляночку пива, як із коридора долинув незнайомий голос, що говорив французькою, але з виразним американським акцентом. Мегре не розчув окремих слів, але з інтонації було ясно, що промовець чимось украй невдоволений.

Тож, розтягши губи в найприязнішій з усмішок, комісар відчинив двері й з виразом безмежної добродушності сказав:

— Заходьте, будь ласка, містере Голлан. Даруйте, що вас потурбував.

7. ОБРАНЕЦЬ МІРЕЛЛИ

Темне волосся Еда Голлана було коротко підстрижене йоржиком. Попри холодну й мокру погоду, він ходив без пальта, й легкий костюм із

тонкої тканини без підставних плечей ще більш видовжував його й так високу статуру.

Він був занепокоєний, але говорив правильною французькою мовою, не підшукуючи слів.

— Цей добродій, — мовив він, показуючи на Люка, — справді потурбував мене за вельми прикрих обставин, і не тільки для мене, але й для дами, якій довелося мене супроводжувати.

Мегре на мигах звелів, щоб Люка вийшов з кабінету.

— Я вам співчуваю, містере Голлан. Та навряд чи слід особливо вболівати за вашу знайому. Повірте мені, ще подібні пригоди становлять невід'ємну частину її професії.

Американець зрозумів натяк.

— Гадаю, що йдеться про мою машину?

— Адже ви власник жовтого "ягуара", чи не так?

— Колишній власник.

— Цебто як?

— Я сьогодні вранці особисто подав заяву комісарові першого відділка, вказавши, що мою машину вкрадено.

— А де ви були минулого вечора, містере Голлан?

— В гостях у мексіканського консула. Він мешкає на Італійському бульварі.

— Ви там і вечеряли?

— Еге ж, у товаристві дванадцяти осіб, які можуть це підтвердити.

— І о десятій вечора ви були ще там?

— Не тільки о десятій вечора, але й о другій годині иочі. Ви можете це легко перевірити.

Побачивши на столі тацю з пляшками пива та бутербродами, він дуже здивувався:

— Хотів би я знати...

— Стривайте. Я теж поспішаю, і, повірте мені, не менш, як ви, але вам доведеться розповісти все по порядку. Отже, вчора ввечері ви залишили свою машину на Італійському бульварі?

— Ні. Ви знаєте краще за мене, що там залишити машину не можна.

— А де вона стояла, коли ви бачили її востаннє?

— На Вандомському майдані. Там відведено спеціальну стоянку для пожильців готелю "Ріц". Звідти до мого приятеля-консула лише кількасот кроків. Я пішов до нього пішки.

— Ви не залишали його квартири?

— Ні.

— Але вам дзвонили по телефону.

Він не сподівався, що це було відомо комісарові.

— Так. Мені зателефонувала одна моя — знайома.

— Знайома, прізвища якої ви, ясна річ, не назвете? Це часом не пані Йонкер?

— Можливо, що й вона. Йонкерів я добре знаю..

— А коли ви повернулися до готелю, то не помітили, що вашої машини на місці немає?

— Як і більшість пожильців, я користуюся виходом з вулиці Камбон.

— Ви знайомі зі Стенлі Гобсоном?

— Я відмовляюся відповідати на ваші запитання, мосьє Мегре, аж поки не довідаюся, що саме ви намагаєтеся мені пришити.

— Сталося так, що дехто з ваших друзів зайшов у конфлікт з правосуддям.

— Що за друзі?

— Приміром, Норріс Йонкер. Певна річ, ви мали з ним якісь справи. Чи то купували в нього картини, чи то їх йому продавали.

— Передусім я не комерсант, а мистецтвознавець. Музеї та й приватні особи часом повідомляють мене більш-менш конфіденційно, що їм потрібна та чи та картина. Певного художника, певної цінності, певної доби. Якщо під час моїх подорожей я довідуюся, що потрібна картина десь продається, то доводжу це до відома моїх замовників.

— Без комісійних?

— Це вже не ваш клопіт. Податкові інспектори в моїй країні цілком справляються зі своїми обов'язками.

— Звичайно, ви не здогадуєтеся, хто міг украсти вашу машину? До речі, де був ключ? Чи не в своєму гнізді?

— В кишеньці на дверцях. Я завжди залишаю його там, бо інакше, з моєю неуважністю, боюся загубити.

Почувши якийсь шум у коридорі, Мегре нашорошив вуха. Взагалі він провадив цей допит досить невпевнено, немов між іншим.

Мабуть, це помітив і сам Голлан, бо зненацька промовив:

— Тепер, сподіваюся, я можу піти пробачитися перед дамою, яку я запросив на вечерю?

— Зачекайте, шановний. Боюся, що ви мені ще будете потрібні.

З коридора долинули кроки, відчинилися і зачинилися двері, в інспекторській заговорила якась жінка.

"Це був вечір грюкання дверима", — небезпідставно казатиме потім Мегре.

— Зайди на хвилинку до мене, Жанв'є. Було б нечемно з нашого боку залишати містера Голлана на самоті. Що він потім скаже про французьку гостинність? Адже ми вже й так зіпсували йому вечерю. Нехай хоч підживиться бутербродом.

Кілька чергових інспекторів, серед них і гордий зі свого успіху Лагрюм, кидали цікаві погляди на чарівну молоду дівчину, одягнуту в синій костюм. Вона жваво позирала на те, що відбувалося навколо неї.

— Здається, ви комісар Мегре? Я бачила вашу фотографію в газетах. Скажіть хоч ви — він вмер?

— Ні, мадемуазель Ож'є. Інспектора Лоньйона тяжко поранено, але лікарі сподіваються його врятувати.

— Це він розповів вам про мене?

— Він поки що неспроможний говорити і, певно, озветься не раніше, як за кілька днів. Пройдіть, будь ласка, зі мною.

Він завів дівчину до невеличкого кабінету і зачинив двері.

— Сподіваюся, ви мене зрозумієте, коли я скажу вам, що зараз дорога кожна хвилина. Тому я не проситиму. вас розповісти все детально. Ми повернемося до цього пізніше. Зараз я хотів би, щоб ви відповіли на? кілька запитань. Це ви повідомили інспектора Лоньйона, що в будинку навпроти діються дивні речі?

— Ні. Я нічого такого не помічала. Хіба що ввечері в малярні часто допізна горіло світло.

— Як він з вами познайомився?

— На вулиці. Він підійшов до мене, коли я поверталася додому. Сказав, що йому треба перебути кілька вечорів у моїй квартирі, щоб за кимось постежити. Потім показав свій нагрудний знак і посвідчення. Це мене не дуже переконало, і я вже хотіла була подзвонити до поліції.

— І що вас від цього утримало?

— У нього був аж надто сумний вигляд. Він сказав, що йому в житті ніколи не щастило, та, коли б я йому допомогла, все могло б змінитися, бо він напав на дуже важливу справу.

— Він не сказав, на яку саме?

— Першого вечора ні.

— Ви залишалися першого вечора з ним?

— Еге ж, принаймні якийсь час. Ми сиділи потемки. Там, у малярні навпроти, трохи не сходяться завіси, і крізь шпарину подеколи можна було бачити чоловіка з пензлем та палітрою в руці.

— Він був одягнутий у біле? А навколо голови щось схоже на тюрбан?

— Саме так. Мені стало смішно, і я сказала, що він схожий на привида.

— Ви бачили, як він малював?

— Одного разу бачила. Того вечора його мольберт стояв якраз навпроти шпарини. Він малював, як навіжений.

— Що значить "малював, як навіжений"?..

— Не знаю. Мені чомусь здалося, що він скажений.

— У малярні ще хтось бував?

— Молода жінка. Вона роздягалася. Точніше, він зривав з неї одяг.

— Висока брюнетка?

— Я знаю пані Йонкер. Це була не вона.

— Пана Йонкера ви теж бачили?

— Тільки не в малярні; Там я бачила одного разу іншого чоловіка. Вже не молодого, геть-геть лисого.

— А що відбулося вчора увечері?

— Я дуже втомилася на роботі й рано лягла спати. Взагалі ви навіть не уявляєте собі, яка в мене важка робота. Особливо перед святом, коли доводиться працювати мало не до ранку.

— Лоньйон сидів у вітальні?

— Так. Ми кінець кінцем чудово з ним порозумілися. Він ніколи не намагався до мене залицятися і ставився дуже лагідно, як батько. Іноді, щоб мені чимось віддячити, він приносив букетик фіалок або плиточку шоколаду.

— О десятій ви вже спали?

— Я вже була в ліжку, але ще не заснула. Читала газету. Він постукав, убіг до моєї спальні й сказав, що є новини. Він був дуже схвильований. Так я дізналася, що художника вивезли з будинку. Мосьє Лоньйон не сподівався, що це станеться так швидко, і не встиг спуститися. "Дарма, я ще трохи почекаю. Можливо, хтось із них повернеться..." І він знову пішов до свого вікна, а я заснула. Розбудили мене постріли. Я виглянула на вулицю — нікого. Тоді я висунулася з вікна і просто на бруківці побачила тіло. Я ще не знала, що робитиму далі, але почала одягатися. Потім прибігла консьєржка і сказала, що сталося.

— А чому ви втекли?

— Бо подумала, що, коли ті гангстери вистежили його, то можуть взятися й за мене. Тоді я ще не знала, куди мені їхати чи бігти. Я про це не думала.

— Ви взяли таксі?

— Ні. Я спустилася пішки до площі Кліші і зайшла до одної нічної кав'ярні. Всі жінки відразу витріщилися на мене й почали розглядати з голови до п'ят. І тут я пригадала один заїзд, куди ми раніше навідувалися з одним приятелем…

— З Жан-Клодом?

— Отже, це він вам?

— Послухайте, мадемуазель! Мені було б цікаво до найменших подробиць почути все, що з вами далі сталося, та, на жаль, зараз я не можу собі цього дозволити. Прошу вас знову пройти до інспекторської і зачекати мене там. Тим часом інспектор Жанв'є запише ваші свідчення.

— Отже Лоньйон не помилявся?

— Ні. Лоньйон досвідчений поліцай, він рідко коли, помиляється. Тільки, як він вам уже сказав, йому не щастить. В останню мить завжди виходить так, що на його праці жиріє хтось інший. А ще гірше — в останню мить, коли він уже має схопити злочинця, його самого напівмертвого відвозять до лікарні. Ну, ходімо!

Залишивши гостю в інспекторській, комісар зайшов до свого кабінету й мовив до Жанв'є:

— Іди допитай дівчину і склади протокол. Почувши про це, Голлан відразу схопився на рівні ноги.

— Ви її теж привели сюди?

— Йдеться не про вашу, містере Голлан, а про іншу, чесну дівчину. То ви досі не пригадали Стенлі Гобсона на прізвисько Лисий Стен?

— Я відмовляюся відповідати на ваші запитання.

— Воля ваша. Можете сісти. Можете сісти. Я зараз матиму телефонну розмову, дозволяю вам її підслухати. Певен, що це вам стане в пригоді. Алло! З'єднайте мене, будь ласка, з паном Йонкером. Норрісом Йонкером з авеню Жюно.

— Алло! Пан Йонкер? Це Мегре. Відколи ми з вами попрощалися, я знайшов відповіді на всі запитання, які вам ставив. Правдиві відповіді, вам ясно? До речі, тут у мене сидить містер Голлан. Він дуже невдоволений, що ми його потурбували, та все-таки до свого посольства звертатися чомусь не квапиться. Він досі не знайшов своєї машини. Жовтого "ягуара". Того самого, що вчора о десятій годині вечора стояв перед вашим будинком, а потім кудись одвіз вашого пожильця. Певна річ, не його самого. Саме так, пожильця. І, здається, в досить-таки жалюгідному стані. Босоніж, навіть без шкарпеток. Слухайте мене уважно, пане Йонкер. Я міг би негайно, щонайпізніше завтра вранці, заарештувати вас за деякі ваші темні діла, про які вам відомо краще, ніж мені. На всяк випадок, майте на оці, що ваш будинок добре охороняється.

Тож прошу вас облишити всі справи і якнайшвидше приїхати до Сюрте. Тут ми продовжимо нашу ранкову розмову. Певна річ, у любому товаристві пані Йонкер. А якщо вона почне комизитися, то скажіть, що ми її знаємо як облуплену. Можливо, крім містера Голлана, вона зустріне тут такого собі Лисого Стена. Раджу вам заткнути пельку, пане Йонкер!

Зараз я говорю. Вас ми вислухаємо трохи пізніше. Ясна річ, справа з фальшивими картинами обіцяє вам мало приємного. Та, повірте мені, це дрібниця проти того, що вас чекає. Еге ж, саме так, спільництво в убивстві. Майте це собі на увазі. Припускаю, що на інспектора Лоньйона могли напасти без вашого відома, можливо, навіть без відома містера Голлана. Та, боюся, що зараз готується інший злочин, до якого ви будете прямо причетні, бо йдеться про людину, котру ви тримали у вашій домашній в'язниці. Де він зараз? Скажіть, хто його вивіз од вас і куди саме? Ні! Не за півгодини, а ще до того, як ви приїдете сюди. Негайно, ви чули, пане Йонкер?..

У трубці почувся жіночий шепіт. Мірелла, певно, стояла поруч і слухала всю розмову. Цікаво, що вона йому порадить?

— Клянуся вам, мосьє Мегре...

— А я вам ще раз кажу, що не можу чекати.

— Заждіть! Я не пам'ятаю адреси. Зараз подивлюся в записник.

І тоді в трубці на повну силу пролунав голос Мірелли:

— Він дасть вам адресу, пане Мегре. Йдеться про художника Маріо де Лючіа, який має власну малярню поблизу Єлисейських Полів. А ось і мій чоловік.

— Маріо де Лючіа, двадцять сім "а", вулиця Беррі. Це він погодився вивезти Фредеріко.

— Фредеріко — це той художник, що працював у вашій малярні?

— Еге ж... Фредеріко Палестрі.

— Чекаю на вас, пане Йонкер. Не забудьте захопити з собою вашу половину.

Навіть не глянувши на принишклого американця, Мегре поклав, потім знову взяв трубку.

— А тепер дайте відділок дев'ятої округи. Алло! Хто це? А, Дюбуа? Візьміть з собою кілька чоловік — не менше трьох, а краще чотирьох... Саме так, чотирьох, бо йдеться про дуже небезпечного злочинця. Негайно вирушайте на вулицю Беррі, номер двадцять сім "а". Там міститься малярня такого собі Маріо де Лючіа. Якщо застанете його вдома, арештуйте. Байдуже, що вже пізно. Зробіть обшук. Там ви, певно, знайдете полоненого Фредеріко Палестрі. Я хотів би якнайшвидше бачити цих двох молодиків у себе в кабінеті. Попереджаю ще раз — будьте пильні! В цього Маріо де Лючіа є зброя — маузер сім шістдесят три. Пістолет також прихопіть. Мегре глянув на Еда Голлана.

— Тепер ви бачите, шановний добродію, що вам марно було б протестувати. Я не відразу все це второпав, бо не дуже знаюся на спекуляції картинами, тим більше фальшивими. А ваш приятель Йонкер чомусь не захотів розтлумачити мені в популярній формі, що тут до чого. Міцний горішок цей колишній британський шпи...

Він не встиг договорити, як на столі знову задеренчав телефон.

— Так... Алло! Люка? Де ти зараз? На набережній Турнель? Турнель? Ясно, ясно. Вечеряє в сусідній кав'ярні?.. Ні, сам не йди. Попроси підмоги в окружному відділку. Принаймні двох. Може, та гримуча цяцька належить йому. Досить з нас того, що постраждав бідолаха Лоньйон.

Він поклав трубку і, прочинивши двері до інспекторської, коротко-мовив:

— Звеліть принести свіжого пивка. Потім сів до столу й натоптав люльку.

— Ну от, містере Голлан! Сподіваюся, що ваш художник ще живий. Я не маю честі особисто знати Маріо де Лючіа, але цілком можливо, що він значиться у нас в картотеці під якимось іншим ім'ям. Та ми наведемо довідки в італійській поліції. Це не забере в нас багато часу. Признайтеся, що ви хвилюєтеся не менш за мене.

— Я говоритиму лише при моєму адвокатові метрі Спанглері. Його телефонний номер Одеон — вісімнадцять — двадцять чотири. Коли не помиляюся.

— Байдуже, містере Голлан. Ми послухаємо вас пізніше. Сподіваюся, метр Спанглер. знайде досить поваж-пі аргументи, щоб пояснити вашу роль у цій справі.

Ще не встигли принести пива, як знову задзвонив телефон.

— Так... Дюбуа?

Якийсь час він мовчки слухав повідомлення.

— Гаразд. Дякую. Ти тут не винний. Звіт надішли прямо до прокуратури. Я там буду пізніше...

Мегре підвівся, немов не помічаючи звернутого до нього запитливого погляду американця. Голлан був біліший за стіну.

— Що скоїлося? Клянуся вам, що я...

— Сидіть і поки що не роззявляйте рота.

Він заглянув до інспекторської і знаком позвав Жанв'є, що саме друкував свідчення Марінетти Ож'є, вийти до коридора.

— Щось негаразд, патроне?

— Я ще точно не знаю, що саме сталося. Художника знайшли мертвого. Він повісився в туалеті на ланцюжку для спускання води. Його там було зачинено. Маріо де Лючіа зник. Можливо, нагорі ти знайдеш його картку. Бий на сполох. Сповісти всі вокзали, аеропорти, прикордонні застави.

— А як Марінетта?

— Вона почекає.

Сходами піднімалося подружжя Йонкерів у супроводі поліцая з вісімнадцятої округи.

— Прошу вас зайти до цієї кімнати й зачекати, пані Йонкер.

Жінки, які з виду знали одна одну, з цікавістю перезиралися. Навряд чи вони колись сподівалися познайомитися в такому місці.

— А ви, пане Йонкер, ідіть за мною.

І Мегре попрямував до тієї кімнати, де щойно вже розмовляв з Марінеттою Ож'є.

У голландця вже не було ні його рожевого кольору обличчя, ні колишньої самовпевненості. За кілька годин він став зовсім старим.

— Пробачте, що я не можу почастувати вас тим лікером, який ви п'єте у себе вдома. Зараз я скажу, щоб принесли із шафи пляшечку, яку

я тримаю спеціально для злочинців із слабкими нервами. Хоч ви належите до іншої категорії. Гей, Жанв'є! Принеси коньяк!

Голландець одним духом вихилив запропоновану чарку, і поступово його випещені щоки знову порожевіли.

— Тож як почалася історія з картинами?

— Вам буде важко мені повірити, бо ви не колекціонер…

— Я колекціоную людей…

— Хотів би я знати, під якою рубрикою ви поставите мене в своїй колекції. Певно, серед йолопів. Оскільки ви розпитували про мене, то вам, звичайно, сказали, що я вважаюся справжнім експертом щодо певного періоду в живопису. Це й природно. Коли стільки років поспіль усією душею віддаєшся якійсь справі, то мимоволі стаєш знавцем, чи не так? У мене часто питають мою думку щодо тієї чи тієї картини. І досить якомусь полотну побувати в моїй колекції, щоб вартість його піднялася.

— Бо тоді вже ніхто не сумнівається в його походженні?

— Це знають усі великі аматори. У себе вдома я вже вам казав: часом продаю деякі картини, щоб купити інші, завжди кращі й рідкісніші. В цьому ділі коли вже раз почав, то зупинитися важко. І от одного разу я помилився. Йдеться про картину Ван-Гога. Не з тих, що я успадкував од батька. Про картину куплену, через посередника, в автентичності якої важко було сумніватися. Якийсь час вона висіла в моєму салоні. Потім один південноамериканський аматор запропонував мені за неї суму, яка дала мені змогу купити іншу картину, про яку я вже давно мріяв. Все складалося якнайкраще. Та за кілька місяців мене навідав містер Голлан, про якого я вже дещо чув.

— Коли це сталося?

— Приблизно рік тому. Він заговорив зі мною про ту картину Ван-Гога, яку йому довелося бачити в_ мого венесуельського покупця, і довів, що це підробка, хоч і дуже вправна. "Я нічого недоказав вашому покупцеві, — уточнив він. — Для вас було б небажано, коли б довідалися, що ви продали фальшиву картину. Всі, кому ви продавали картини, занепокоїлися б і собі. Вся ваша колекція стала б підозрілою". Повторюю, ви не колекціонер, пане Мегре. Ви не можете навіть собі уявити, яким ударом для мене була ця історія. Потім Голлан прийшов до мене знову. Якось він мені сказав, що знайшов автора підробки, геніального хлопчину, за його словами, зугарного наслідувати будь-кого від Мане до Ренуара чи Фламінка.

— Ваша жінка була при цій розмові?..

— Я вже не пригадую. Можливо, я сам сказав їй про це пізніше. Можливо, вона умовила мене пристати на те, що мені пропонували. Можливо, я й сам на це погодився б. Усі знають, що я багатий, та всяке багатство — річ відносна. Коли я міг дозволити собі купити деякі картини, то моїх коштів не вистачало, щоб купити інші, хоч і траплялася нагода. Ви мене розумієте?

— Наскільки я розумію, від вас вимагалося, щоб деякі фальшиві картини пройшли через ваші руки, бо тоді вже ніхто це сумніватиметься в їхній автентичності.

— Приблизно так. Я вивішував одну чи дві підробки поміж моїх справжніх картин і...

— Стривайте! Коли вас познайомили з Палестрі?

— За місяць чи два після того. На той час я вже встиг продати через посередництво Голлана дві його картини. Голлан знаходив для них покупців переважно серед південноамериканських аматорів або збував до маловідомих музеїв... Палестрі завдавав йому чимало клопоту, бо цей

божевільний геній до того ж сексуальний маніяк. Ви здогадалися про це, коли побували в його кімнаті, хіба ж не так?

— Я почав це розуміти, коли побачив вашу жінку в малярні з пензлем у руці.

— Ми сподівалися, що той маскарад нас урятує.

— А яким чином і коли ви довідалися, що за вашим будинком наглядають?

— Я цього не помічав. Мені сказав Гобсон.

— Виходить, Гобсон знову увійшов у життя вашої дружини?

— О, ви знаєте навіть це. Обоє присягалися, що ні. Гобсон був приятелем Голчана. Це він десь розшукав Палестрі. Ви стежите за тим, що я кажу?

— Так…

— Одне слово, я став жертвою обставин. Я погодився, щоб він працював у мене в малярні, де нікому не спало б на думку його шукати. Спав він у тій комірчині, яку ви бачили. Він був згодний не виходити зовсім, з тією умовою, щоб його забезпечували жінками. Малярство та жінки — це були дві його пристрасті.

— Мені розповідали, що він малював як навіжений.

— Це правда. Перед ним ставили дві-три картини якогось визначного художника. Він якийсь час крутився біля них, як матадор навколо бугая, а за кілька днів, ба навіть годин з-під його пензля виходило полотно, за своєю манерою та технікою таке схоже на

оригінали, що ніхто не міг запідозрити підробки. Але як пожилець він був дуже неприємний.

— Через свої вимоги щодо жінок?

— І також через свою грубість. Навіть до моєї жінки.

— Ви певні, що він обмежувався самою грубістю?

— Коли між ними щось і було, то мені краще про це не знати. Можливо. Ви бачили той портрет, який він кількома штрихами намалював на стіні? Однієї пристрасті, пане Мегре, для людини вже забагато, тож я обмежився своєю пристрастю до колекціонування живопису і дечого домігся в цій галузі… І треба ж було мені зустрітися з Міреллою! А втім, це не її провина. Що ж це ви в мене ще питали?.. Ага! Хто встановив, що за нами стежать? Одна жінка, імені якої я вже не пригадую. Вона працює танцюристкою в нічному кабаре на Єлісейських Полях, де робить стриптиз. Якось Лючіа привіз її для Палестрі. А наступного дня вона зателефонувала до Лючіа і сказала, що, коли вона вийшла з мого дому, до неї підійшов якийсь кумедний чолов'яга і почав ставити всякі запитання. Відтоді Лючіа і Стен установили нагляд за моїм будинком. І помітили, що увечері, якийсь невеличкий на зріст і абияк одягнутий чолов'яга бродить по авеню Жюно. Пізніше вони знову бачили, як він заходив з молодою дівчиною до будинку навпроти. Він сидів потемки біля вікна, гадаючи, що його ніхто не бачить. Але весь час палив; із моїх вікон у бінокль було видно кінчик його сигарети.

— І ніхто не здогадався, що він з поліції?

— Стен Гобсон вважав, що, якби йшлося про поліцію, то чергові мінялися б. А це був завжди той самий. Тож Стен вирішив, що він належить до якоїсь іншої банди, яка стежить за нами, щоб потім краще шантажувати. Було вирішено, що Палестрі треба вивезти з мого дому. Лючіа та Гобсон учора це зробили, скориставшися з машини Голлана.

— Певна річ, останній знав про це?

— Палестрі не хотів вибиратися, бо був переконаний, що, використавши його протягом року, ми вирішили його вбити. Довелося стукнути його по голові, бо він почав роздягатися. Але він устиг викинути свої туфлі та шкарпетки до саду.

— Ви були при цьому присутні?

— Ні.

— А ваша жінка?

— Що ви! Ми чекали, поки його відвезуть, щоб навести лад у малярні та його комірчині. Ще напередодні Стен вивіз його мольберт з незакінченою картиною.

— Під Ван-Гога?

— Ні, під Мане. Але, повірте мені, якщо тільки ви ще можете мені вірити, нічого я не знав про їхній намір убивати вашого інспектора. Я зрозумів це лиш тоді, як почув постріли.

Запала тривка тиша. Лиш тепер Мегре відчув, як він стомився, і вже з безпорадним співчуттям поглядав на старого голландця, який, сидячи навпроти, невпевнено простягав руку до пляшки з коньяком.

— Ви дозволите?

Вихиливши добрячу чарку, він спробував усміхнутися.

— В усякому разі, для мене все скінчилося, чи не так? І от я думаю, чото мені найбільше бракуватиме?

Картин, у які він угатив стільки грошей? Чи жінки, щодо якої в нього ніколи не було жодних ілюзій, та обійтися без якої він уже не міг?

— Ось побачите, пане Мегре, ніхто не повірить, що розумна людина може виявитися такою наївною.

І по хвилинній задумі додав:

— Лише колекціонери картин можуть мене зрозуміти.

А в сусідньому кабінеті Люка вже допитував Лисого Стена.

Ще цілих дві години в Сюрте грюкали двері, лунали кроки людей, що переходили з кімнати до кімнати, торохтіли, мов цикади, друкарські машинки.

І, як напередодні, десь лиш за північ нарешті погасли всі лампи.

— Я відвезу вас додому, мадемуазель. Тепер уже ви зможете спати спокійно.

Вони сиділи поруч на задньому сидінні таксі.

— Ви на мене сердитеся, пане Мегре?

— За віщо?

— Адже коли б я не злякалася й не втекла з дому, вам було б значно легше розслідувати цю справу?

— Певна річ, ми виграли б кілька годин, але наслідки були б ті самі.

Здавалося, він був не в захваті від цих наслідків і навіть відчував ніби жаль до Мірелли, коли її під конвоєм одводили до камери попереднього ув'язнення.

* * *

А ще за місяць Лоньйон вийшов з лікарні ще худіший, як звичайно, але з іскорками в очах, бо відтепер у своєму вісімнадцятому відділку його вважали мало не за героя. І, головне, цього разу у газетах з'явилася не комісарова фотографія, а його власна.

Того ж дня разом з дружиною він вирушив до тихого гірського села в Арденнах, де мав цілих два місяці набиратися здоров'я і доглядати свою хвору дружину.

Маріо де Лючіа затримали на бельгійському кордоні. Йому, як і Гобсонові, уклепали десять років каторги.

Містер Голлан заперечував будь-яку причетність до замаху на інспектора і відбувся лише двома роками тюрми як шахрай.

Йонкера засудили на один рік, і з огляду на те, що кожен день попереднього ув'язнення зараховується за два, він із залу суду пішов додому. В супроводі своєї чарівної дружини, яку, за браком доказів, навіть не притягли до судової відповідальності.

Мегре, який під час процесу принишк у самій глибині зали, перший вислизнув до виходу, щоб уникнути зустрічі зі своїми знайомими. Тим більше, що він пообіцяв одразу сповістити пані Мегре про судовий вирок.

Та це вже була давня історія, бо тепер стояв червень і в Сюрте тільки й було розмов, що про вакації.